

ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА

Е В Р О П А
И
Г Л О Б А Л И З А Ц И Я Т А

Тази публикация е осъществена със
съдействието на Европейската комисия

ВЪВЕДЕНИЕ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

Този наръчник за обучение на тема “Европа и глобализацията” беше съставен от Европейския синдикален колеж (ETUCO) в сътрудничество с Европейската конфедерация на профсъюзите (ETUC) и с подкрепата на Европейската комисия.

Той бе разработен от екип преподаватели, консултирани от ЕКП, и се състои от три части:

- Обяснителни бележки по методологията за преподаватели. Чрез тях се обобщава опитът на преподаватели на национално и европейско равнище. Те могат да бъдат полезни при подготовката на обучителни сесии по тези въпроси.
- Основен текст, озаглавен Европа и глобализацията.
- Удобен за ползване речник, съдържащ подробни обяснения за определени термини, използвани в основния текст.

Наръчникът е инструмент, разработен да подпомага експертите по обучение и преподаватели да извеждат и прилагат обучителна стратегия по глобализация, която трябва да съответства на ценностите на организацията им и на насоките на ЕКП и да е съсредоточена върху:

- Форми на глобализация и основни актьори;
- Регламенти и инструменти за противодействие на глобализацията;
- Синдикални стратегии и действия на европейско и национално ниво.

Бихме желали да изкажем специална благодарност за приноса към този наръчник на:

- Двама експерти - Жерар Фонтено (ETUC) и Моосен Бен Чибани (ICFTU), които валидираха това проучване.
- Фелипе Ван Кайрсбилк (CSC/ACV), който разработи и ревизира информационните формуляри за речника.
- Юлисис Гаридо (CGT-P IN), Христос Триантафилоу (INE GSEE), Юлия Симеонова (КНСБ) и Енрико Каирола (ACTRAV), които дадоха ценна информация от курсовете на центъра на ACTRAV в Торино и в техните организации.
- Жорж Шнел (ЕСК), за неговата подкрепа при форматирането и издаването на документите.

Брюксел, 25 Март 2005 г.

Джеф Бриджфорд

Директор на Европейския синдикален колеж

Европа и глобализацията

През последната година Европейският синдикален колеж (ETUCO) работи в тясно сътрудничество с Международния център за обучение на МОТ в Торино, за да предостави набор от курсове за преподаватели от организациите-членки на Европейската конфедерация на профсъюзите ЕКП.

Тази програма за обучение е уникална със своята цел да анализира позициите на Европейския съюз относно глобализацията, залегнали в европейските външни и вътрешни политики.

Уникалната същност на предложените курсове за обучение е преди всичко в заложените срещи между европейски синдикални преподаватели и групи от други континенти. Такива срещи вече бяха проведени с групи от Африка, Южна Америка и Азия, а в близко бъдеще ще бъде проведена среща и с група синдикалисти от арабските страни. Независимо от големите различия от социално-политическо и икономическо естество на всеки континент, този обмен на знания и експертизи е извънредно полезен. Стратегията на глобалния капитализъм и особено на глобалния финансов капитализъм се базира изключително на догмите на конкурентноспособността и гъвкавостта, които преминават в неравнопоставеност между различните държави и територии. Интересното е, че след период на несигурност се появяват нови форми на действия и участие на синдикатите, както и търсене на алтернативи по отношение на заетост, социална защита, достъп до социални права и подобряване на условията на живот и труд. Синдикатите се съсредоточиха върху анализи и действия, които трябва да се предприемат. Сега въпросът е в консолидиране, разширяване и провеждане на тези действия по всички континенти.

Анексът към този обучителен документ съдържа речник на определенията на общоприети термини (например конкурентноспособност, Вашингтонски консенсус и дълг). Той също така описва функциите на основните международни институции като МВФ, Световната банка, Световната търговска организация, МОТ, ОИСР и ЕС.

Европейският съюз е единна система с уникална структура. Той е едновременно център за развитие на глобалната икономика, подчинена на либерални практики, които влияят на вътрешните и външни политики, както и развиваща се политическа структура, основана на значително социално наследство и на резултатите от политически и социални споразумения, извоювани от европейското синдикално движение за повече от столетие. Това наследство включва набор от граждански, социални, икономически и културни права, които служат за основа на демократична и социална Европа и допринасят за глобалното регулиране на пазарите. В Европейския съюз, който естествено има своите недостатъци, съществува действителен потенциал, който понастоящем е недостатъчно използван.

Този наръчник за обучение е разработен като практическо ръководство и допълнителен инструмент за преподаватели. Неговата цел е да даде определение на това, какво на практика означава глобализацията - като я поставя в рамките на историческото развитие на капитализма.

Наръчникът също така извежда основните етапи на синдикалната съпротива на това развитие и основните постижения на синдикатите (по отношение на социална сигурност, колективно трудово договаряне, трудово законодателство, кодекси на труда, равно третиране, безопасни и здравословни условия на труд и т.н.).

Той отправя поглед напред към потенциалния демократичен контрол на пазарите,

чрез по-единни и гъвкави действия на синдикатите от всички континенти и чрез работата на коалиции (обединение на експертизи и знания между различните социални актьори и между социалните актьори и синдикатите).

Европейската конфедерация на профсъюзите и всички присъединили се организации разработват общи цели и се стремят да предприемат по-ефективни и по-подходящи действия в променящите се условия. Приоритет на ЕКП е да подпомогне националните синдикати да се почувстват едновременно европейски и международни играчи.

Жоел Декалон
Конфедерален секретар на ЕКП

СЪДЪРЖАНИЕ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

БЕЛЕЖКИ ПО
МЕТОДОЛОГИЯТА ЗА
СИНДИКАЛНИ ПРЕПОДАВАТЕЛИ

7

ОБЩ ПРЕГЛЕД

18

ВЗЕМАНЕ НА
СТРАНА

45

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА
ДЕЙСТВИЯ

50

ИНФОРМАЦИОННИ
ФОРМУЛЯРИ

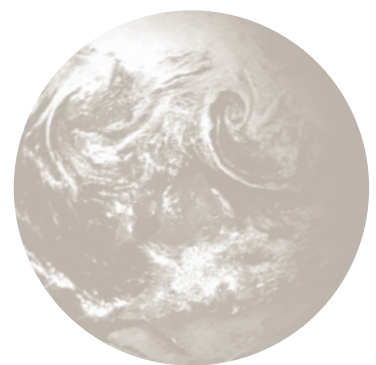
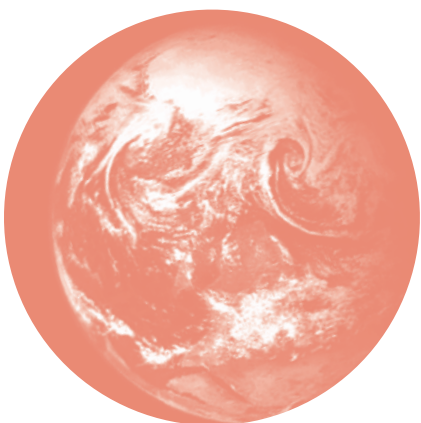
68

ЕВРОПА
И
ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА

**БЕЛЕЖКИ ПО
МЕТОДОЛОГИЯТА ЗА
СИНДИКАЛНИ ПРЕПОДАВАТЕЛИ**

■ Представяне

Този инструмент за обучение е резултат от програмите за обучение, насочени към експерти по обучение и преподаватели по въпросите на Европа и глобализацията, провеждани от Европейския синдикален колеж от 2003 г. в партньорство с МКСП и центъра за обучение на Бюрото за работнически дейности ACTRAV в Торино.

Този инструмент се състои от три части:

- Бележки по методологията за преподаватели. Те имат за цел да обобщят полезния опит на преподаватели на национално и европейско равнище. Те могат да бъдат използвани при подготовката на обучителни сесии по тези теми.
- Основен текст, озаглавен Европа и глобализацията.
- Удобен за ползване речник, съдържащ подробни обяснения за определени термини, използвани в основния текст.

■ Трудности при синдикалното обучение по глобализация

Преди да започнете, най-добре е да сте информирани, че това няма да е лесна задача. Ето шест трудности, които ще срещнете:

1. Опасността от негативно отношение

От десетилетия насам, повечето синдикати работят при тежки условия. Глобализацията изглежда солидна и неуловима заплаха. Нашата цел е да намерим начини да бъдем по-силни и по-ефективни; да не обезкуражаваме още повече участниците. Но все още е рисковано да се фокусираме върху заплахата, без да сме видели слабостите на системата, алтернативите, инструментите, с които разполагаме, както и това, което вече сме постигнали и онова, което предстои.

2. Свърхизобилие от информация

Опитваме се да запознаем нашите колеги с непознатата страна или напълно нова тема: глобализацията се споменава всеки ден по медиите и съществуват стотици книги по темата, разискващи всички типове мнения за и против. Проблемът е, че ако ние просто добавяме повече информация към планината от вече известна информация, ние ще влошим още повече ситуацията. Затова трябва да се насочим към изясняване на нещата, към ясно определяне на значението на основните концепции (оттам и речникът) и да кажем какво не е глобализацията, както и какво е тя.

3. Концепцията за “глобализация” е натоварена с негативно значение

Това е разбираемо, тъй като, без необходимото разбиране на всички механизми, работниците остават с впечатление, че глобализацията влияе негативно на техния живот. Но не е лесно да се разбере нещо толкова сложно, враждебно и застрашително. Така че, какво можем да направим? Ние ще приемаме глобализацията като контекст за нашите действия (въпреки, че тя всъщност е нова фаза в значително по-стария контекст на капитализма). Обаче, трябва да избягваме фокусирането върху контекста сам по себе си, тъй като идеята и целта на нашето обучение не е глобализацията, а човешкото достойнство и правата на работниците. Това са нещата от значение за нас и, надяваме се, за колегите, които ще бъдат обучавани.

4. Тежестта на националния опит

Също като нас, колегите, за които подготвяме обучителни сесии, са силно повлияни от националния си опит. Синдикатите са национални организации и социалното законодателство, системите за колективно договаряне и т. н. също са специфични за всяка държава.

Както винаги при интеркултурни сблъсъци, съществува опасност на преден план да изпъкнат различията за сметка на приликите (между повечето европейски системи). Понякога чуждестранните системи могат да се явяват като предизвикателство за националните.

Тъй като досега ние изисквахме от нашите колеги да поемат риска при открояване на нови форми на синдикализъм, ние трябва да сме осведомени за съответните опасности и трябва да им помогнем също така да открият общата основа зад различията. Това означава способност да се преодоляват институционалните различия (национално законодателство, нормативна уредба и т.н) и да се откриват общите ценности - като потребността от колективно представителство, което включва спечелване на работническото доверие.

5. Двете лица на Европа

Когато говорим за Европа със синдикалисти или работници, често се стига до конфликти, породени от погрешно разбиране. От една страна, съществува дълбоко вкоренена привързаност към “Европа”, особено сред следвоенните поколения: Европа означава мир, никога вече национализъм и гордост от социалния модел на общо благоденствие, просперитет и социална сигурност. Когато гледаш кадри от Третия свят и Съединените щати, ти си доволен, че живееш в Европа. По-нататък е другото лице: “бюрократите в Брюксел”, Европейският съюз, използван като извинение от европейските правителства при въвеждане на непопулярни мерки, антисоциални директиви и т.н.

Всичко това е поставено в емоционално зареден контекст, като медиите и европейският елит очевидно се опитват да превърнат “Европа” в тема-табу: да не си про-европеец, може да бъде непопулярна позиция и да предизвика отхвърляне, заедно с крайно десни, популисти, демагози и други подобни. При такива обстоятелства не е лесно да се провежда сериозен дебат. В този наръчник ние избрахме да започнем с презумпцията, че днешна Европа действително има две напълно различни лица: това на “европейското социално наследство”, както ние ще го наричаме, и това на широкия “либерален” проект “Европейски съюз”, най-малкото след Маастрихт. Целта не е идеализиране на първото и демонизиране на второто, а отваряне на тема за дискусия, в която хората да могат да правят разлика между двете лица.

6. Цялото обучение е комплексно!

Никой не може да бъде сигурен, че преподавателите ще успеят да изразят всичките си намерения с това, което казват, нито, че участниците ще разберат всичко, което ще чуят, или, че ще запомнят (и приложат) всичко, което са разбрали. Следователно смятаме, че изложенията на преподавателите трябва да се придържат към минимума информация (това е целта на “основния текст”), докато участниците трябва да бъдат насърчавани да вземат колкото се може по-активно участие в обучителните дейности (виж заключенията, представени като въпроси за дискусия) и да им бъдат раздадени материали (електронни, печатни и др.), така че след приключване на обучението да могат отново да погледнат тези части от курса, които са им направили най-силно впечатление.

■ Предложеният курс на обучение (4-дневна сесия)

За да илюстрираме компонентите на този наръчник, ние решихме да представим 4-дневен международен курс за обучение със следните цели:

Да се подготвят експертите по обучение и преподавателите да планират и прилагат обучаваща стратегия по глобализация, която да бъде в съответствие с целите на собствените им организации и с насоките на ЕКП и да се фокусира върху:

- форми на глобализация и включени актьори;
- регламенти и инструменти за борба с глобализацията;
- синдикални стратегии и действия на европейско и международно равнище.

Този курс за обучение ще покаже как преподавателите могат да ползват този инструмент, за да обогатят и допълнят информацията, дадена на участниците.

1-ви ден	2-ри ден	3-ти ден	4-ти ден
<p>Начало на курса</p> <ul style="list-style-type: none"> • Представяне на целите и работната програма • Очаквания на участниците <p>Форми на глобализация</p> <ul style="list-style-type: none"> • Групова работа върху влиянието на национално равнище (безработица, заетост, социална защита и т.н.) и влиянието на синдикатите по различни въпроси • Доклад на групите <p style="text-align: center;">Формуляр за дейност 3</p>	<p>Закони и глобализация</p> <ul style="list-style-type: none"> • обхват и ограничения на съществуващите инструменти • Презентация по темата и групова работа • Работа по групи върху използване на инструментите от синдикатите <p style="text-align: center;">Формуляр за дейност 4</p>	<p>Синдикални стратегии и действия - Ролята на ЕКП и международното синдикално движение</p> <p style="text-align: center;">Презентация от експерт</p> <p>Синдикални стратегии и действия</p> <ul style="list-style-type: none"> • Работа по групи върху казус <p style="text-align: center;">Формуляр за дейност 5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Доклад на групите • Дискусия и допълнения 	<p>Подготовка на дейности срещу глобализацията от синдикатите на европейско равнище (продължение)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Работа по групи • Доклади на групите • Дискусия и допълнения
<p>Форми на глобализация</p> <ul style="list-style-type: none"> • Измерения • Стратегия на "играчите" <p style="text-align: center;">Презентации на експерти Дискусия с групата за пояснения</p>	<p>Регламенти и глобализация - обхват и ограничения на съществуващите инструменти</p> <ul style="list-style-type: none"> • Доклад на групата • Дискусия и допълнения <p style="text-align: center;">Кръгла маса с експертите, модерирана от преподавателите по различните, свързани с регламенти и инструменти</p>	<p>Синдикални стратегии и действия (продължение)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Работа по групи върху казуси • Доклад на групите • Дискусия и допълнения <p>Подготовка на дейности срещу глобализацията от синдикатите на европейско равнище Работа по групи</p> <p style="text-align: center;">Формуляр за дейност 6</p> <ul style="list-style-type: none"> • Доклад на групите • Дискусия и допълнения 	<p>Обобщение и оценка на обучението</p>

■ Видове обучителни дейности

По-надолу са описани дейностите, в които са включени участниците. Тези дейности са проведени по време на курса на обучение или изискват предварителна подготовка преди началото на курса и се използват за основа при груповата работа.

Работа преди курса на обучение

Формулярите за дейности се изпращат предварително на участниците, заедно с писмата за потвърждение на участието. Те ще им помогнат да се опознаят и да разберат кой какво прави по глобализацията.

Дейност 1:	Представяне на участниците
Цели:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хората от курса да се опознаят 2. Да започнат да обменят опит.
Задачи:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Представете се на останалите участници в курса. Не забравяйте да споменете: <ul style="list-style-type: none"> • Вашето име • Вашата организация • Вашата позиция/длъжност • Вашия опит в национални и/или международни обучения по глобализация • Какво очаквате от курса <p>След това отговорете на следния въпрос:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. <i>С помощта на кои два ключови фактора може да се направи един добър курс на обучение по глобализация?</i> 3. <i>Обяснете накратко избора си.</i>

Дейност 2:	Анализ на ситуацията на национално ниво
Цели:	<p>Запознаване с доклада по глобализация на МОТ.</p> <p>Да се види как Вашата организация се отнася към въпросите на глобализацията.</p> <p>Да се опише влиянието на глобализацията върху ежедневието на работниците и върху синдикатите на национално равнище.</p>
Задачи:	<p>След прочитане на резюмето на доклада на МОТ, дайте Вашите персонални отговори на следните въпроси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Как се възприема глобализацията във Вашата организация/синдикалните организации във Вашата страна? 2. Как влияе глобализацията върху ежедневието на работниците във Вашата страна? (Може да базирате отговора си на петте основни компонента на европейското социално наследство: социална сигурност, право на колективно договаряне, граждански свободи и всеобщо право на гласуване, образование за всички и социално законодателство - но може да споменете и други). 3. Как глобализацията променя начина на организиране и действия на синдикатите във Вашата страна и тяхната способност да постигат целите си?
Източници:	<p>Документи на МОТ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Справедлива глобализация: Възможности за всички http://www.ilo.org/public/english/wcsdg/docs/report.pdf • Synopsis (English)

>>>

>>> Резултат:	Всеки от участниците могат да ползва двете приложени таблици, за да записва отговорите си. Те ще бъдат използвани за основа на работата през първия ден на курса.
Формуляр Приложение 1:	Влияние на глобализацията върху ежедневието на работниците по отношение на: <ol style="list-style-type: none"> 1. социална сигурност 2. правото на колективно договаряне 3. граждански свободи и всеобщо право на гласуване 4. образование за всички 5. социално законодателство 6. други области
Формуляр Приложение 1:	Влияние на глобализацията върху синдикалните действия и организации <p>А. Повлиян ли е капацитетът за действие на синдиката от “глобализацията”? (По какъв начин?)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. на ниво предприятие, работническо представителство 2. на браншово равнище 3. на конфедерално и междусекторно ниво <p>Б. Променят ли синдикатите начина си на действие и организиране? (Ако да, как?)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. на ниво предприятие, работническо представителство 2. на браншово равнище 3. на конфедерално и междусекторно ниво
Алтернатива	Двата формуляра могат да бъдат използвани като основа за доклади, изготвени писмено от организациите на участниците и разпространени и дискутирани по време на обучението.

■ Формуляри за дейности

Формулярите за дейности, приложени по-долу, ще бъдат използвани като основа за работата на транснационалните групи, както и при подготовката на докладите на групите и при дискусиите с експерти и преподаватели.

Дейност 3:	Форми на глобализация
Цели:	Целта на тази групова работа е ясно да се очертаят връзките между глобализацията и ежедневието и задачи на синдикалните активисти.
Задачи:	<p>Обсъдете как глобализацията влияе на ежедневието на работниците. Можете да базирате отговора си на петте основни компонента на “европейското социално наследство”. (виж Приложение 1).</p> <p>Обсъдете как глобализацията променя начина на организиране и действия на синдикатите във Вашата страна и способността им да постигат целите си. Как реагират те (като цяло)? (виж Приложение 2)</p> <p><i>В двете дискусии наблегнете на общите неща и на тези, които са противоречиви или различни (където е подходящо).</i></p>
Източници:	<p>Презентациите от сутрешната сесия.</p> <p>Познанията на всеки от участниците за социалната и синдикалната ситуация в неговата страна.</p>
Резултат: Доклад	Групата може да базира работата си на резултатите от всяка дискусия и /или на приложените таблици. Трябва да се използват тези източници, които групата счита за най-съществени.
Време:	<p>Сесията трае 90 минути.</p> <p>Не по-късно от 15 минути преди края на сесията групата трябва да се концентрира върху обобщението, така че да се обедини около основната информация, която да влезе в него.</p>
Материали:	<p>Формулярите, използвани в приложения 1 и 2 за подготвителната работа.</p> <p>Информационният материал за “Европейското социално наследство”.</p>

Дейност 4:	Съществуващи регулаторни инструменти: възможности и ограничения
Цели:	<p>Да се разгледат някои от основните действащи регулаторни инструменти.</p> <p>Да се открият трудностите при прилагането на тези инструменти от синдикалните организации, както и ограниченията им.</p> <p>Да се обсъди необходимостта от въвеждането на други инструменти и стратегически (политически) насоки за контролиране на глобализацията.</p>
Задачи:	<p>След като е анализирала влиянието на глобализацията предишният ден, всяка работна група ще анализира един регулаторен инструмент , като отговори на следните въпроси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Познати ли са (и използват ли се) тези регулаторни инструменти във вашата страна/ синдикат? Кои са основните трудности/ пречки при прилагането им? 2. Какви са възможностите на тези инструменти по отношение на техния обхват и ефективност? 3. От гледна точка на Вашата синдикална организация, какви други инструменти и стратегически (или политически) насоки са необходими на международно, регионално (в т.ч. европейско) и национално равнище, за да се осигури по-ефективно регулиране на глобализацията? <p><i>Подгответе два въпроса относно регулаторните инструменти за обсъждане с експертите.</i></p>
Източници:	<p>Предложените документи за всеки инструмент, които работните групи трябва да разгледат.</p> <p>Докладът по резюмето на МОТ, по-специално частта за “глобалното управление”</p> <p>Познанията на всеки от участниците за ситуацията в собствените им страни и за действията и инициативите на техните синдикати</p>
Резултат: Доклад	Групата може да използва при работата си таблица (като приложените) за всяка дискусия. Трябва да се използват тези източници, които групата счита за най-съществени.
Време:	Работната сесия е с продължителност 150 минути. Трябва да се предвидят 30 минути за подготовка на обобщението, така, че групата да изготви основната информация, включена в него.
Материали:	

Дейност 5:	Синдикална стратегия
Цели:	<p>Да се изгради международно синдикално противодействие и алтернативни стратегии на тези на международните институции и съществуващите споразумения.</p> <p>Да се създадат стратегии и мерки за изграждане на международни синдикални алтернативи и укрепване на социалния модел.</p> <p>Да се обсъдят области на сътрудничество (с другите участници), които трябва да бъдат развити, за да подпомогнат прилагането на този подход.</p>
Задачи:	<p>След прочитане на основните последици от глобализацията върху живота на работниците и организациите, както и обхвата и ограниченията на съществуващите регулаторни инструменти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Очертайте стратегическите линии и синдикални алтернативи за защита и укрепване на социалния модел. 2. Обсъдете най-добрите възможности за използване на съществуващите или бъдещи регулаторни инструменти за подпомагане и прилагане на стратегиите. 3. Определете стратегиите за сътрудничество, които трябва да се прилагат (партньорство, съвместна работа, платформи, форуми и др.). С кого? Под каква форма?
Източници:	<p>Текст на МКСП: Синдикалният отговор на глобализацията Текстове на ЕКП: Резолюция от конгреса в Прага “Европа и глобализацията”, “Социалното измерение на глобализацията”</p> <p>Текст: Приносът на европейските синдикати към борбата срещу капиталистическата глобализация; Европейският синдикализъм и глобализацията</p>
Резултат: доклад	Можете да използвате приложения модел на табличен формуляр, за да представите груповия доклад (Таблица 1)
Време:	2 часа
Материали:	

Дейност 6:	Разработване на национални мерки за подпомагане прилагането на стратегията
Цели:	Определете вида на мерките, необходими за прилагане на тази стратегия на национално равнище и във вашите организации.
Задачи:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проведете задълбочена дискусия относно общата стратегия, за да идентифицирате необходимите промени вътре в националните организации с цел да се подпомогнат синдикалните действия на европейско равнище; 2. Съставете списък от мерки и етапи за изпълнение на вашата стратегия.
Източници:	Насоките на ЕКП и МКСП
Резултат: доклад	Говорителят на групата ще опише и обясни всяка предложена мярка
Време:	1,5 часа
Материали:	

■ Съвети за преподавателите

Включили сме някои съвети за преподаватели, с които всички вие можете да допълните собствения си опит и подходи.

МНЕНИЯ И ОПИТ

Започнете с мненията и опита на вашите колеги, така, че да можете да ги вземете предвид, дискутирайте ги и им дайте възможност да се доразвият. Този подход може да бъде приложен (в зависимост от времето, с което разполагате) към темата на курса (Европа, глобализацията, синдикалното движение и т.н.) и/или към самия процес на обучение. Участниците могат да бъдат поканени да изразят мнения индивидуално или по двойки (ако предпочитате) по следните въпроси:

- брейнсторминг по темата “глобализация” или “Европа” (най-важното нещо за глобализацията е...);
- Отворена дискусия по системите на синдикалното представителство в различните държави (“По мое мнение, синдикализмът в...е повече...”);
- международното синдикално движение (“Смятам, че международните синдикални организации са... или би трябвало...”);
- програмата на курса (“моите очаквания или страхове за този курс на обучение са...”).

Обучаващият може, например, да състави списък на идеите, около които всички са единодушни, на противоположните идеи и т.н. Когато провеждате такъв вид дейности, полезно е да се върнете в края на сесията към първоначално изразените мнения и да отделите време за обсъждане на това, което се е променило в тях.

ПРЕЗЕНТАЦИИ

Отделните глави на наръчника могат да се използват като основа за презентации със слайдове, след които да последват дискусии и групова работа по представените теми.

ИЗПОЛЗВАНЕ НА НАРЪЧНИКА И РЕЧНИКА

Ясно е, че хората, които са имали възможност да видят наръчника (или са посъветвани да го направят), ще са в състояние да го използват далеч по-ефективно.

ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА НАУЧЕНОТО

Един особено важен и труден етап от всеки процес на обучение, включително и на обучаващи, е да се види как участниците преминават от (по общо мнение) пасивния маниер на “слушане” към по-активната задача на възприемане на наученото от презентациите или поне на тези части от тях, които са ги заинтересували.

Тази трудност е подсилена от факта, че:

- Контекстът се променя: чух презентацията в центъра за обучение в Торино, но е необходимо да обуча други колеги другаде;
- Времето тече: днес презентациите и дискусиите са още пресни в съзнанието ми... но след няколко седмици хиляди други неща ще са се случили...

Ето защо е полезно (без да задълбаваме излишно или да повтаряме до безкрайност) да помолим участниците по време на обучителната сесия да кажат как ще представят една определена идея от обучението в техните организации, при различни обстоятелства по отношение на време, място, лични приоритети и т.н.

В заключение, няма съмнение, че ако трябва да обясните нещо на някого, самите вие трябва да го разбирате много добре.

ОБЩ ПРЕГЛЕД

- 1 **Човешкото лице на глобализацията**
- 2 **Днешното състояние на света**
Глобализацията: какво е тя и какво не е
- 3 **La mondialisation : ce qu'elle est, ce qu'elle n'est pas**
- 4 **Първи етап: (1840 - 1920 г.)** : Работниците са изправени срещу експлоатацията на необуздания капитализъм
- 5 **Втори етап: (1920 - 1970 г.):** От основаването на МОТ до Филаделфийската декларацията: към националното регулиране на капитализма
- 6 **Трети етап: (1970 - 2000 г. ?):** От “доларовия шок” до Вашингтонския консенсус: глобализация на финансовия капитализъм и дерегулация
- 7 **Европа и глобализацията: противоречива връзка**

1.1

Човешкото лице на глобализацията

■ КОЙ ИМА ПРАВО ДА ЖИВЕЕ?

Различна продължителност на живота за хора на възраст 25 години

Елизабет е на 25 години. Тя е завършила висшето си образование миналата година и си е намерила работа в голяма фирма за селскостопански продукти. Тя не печели много, но заплатата и позволява да поддържа приличен начин на живот. Работата и понякога е напрегната, но не е опасна. Във фирмата има синдикална организация, която съблюдава спазването на съответните норми. Когато дойде моментът, Елизабет ще знае как да се грижи за здравето си и ще й бъдат направени всички задължителни изследвания. Всичко върви добре, тя ще доживее до 90 или повече години, което означава, че още 65 години са пред нея, половината от които вероятно ще бъдат прекарани в пенсия.

Елза е на 25 години. Тя също живее в Европа, но не е могла да завърши следването си. След няколко месеца на държавни помощи тя е принудена да приеме временна работа в подизпълнителска фирма. С малко повече късмет, една сутрин или вечер тя ще чисти офиса, в който Елизабет работи през деня. Очевидно, с краткосрочни договори и с работно време сутрин или вечер, е много трудно да се справя със семейство и да се грижи и за себе си. Освен това, добре известен факт е, че при работещите временна работа рискът от злополука на работното място е два пъти по-голям... Средно, продължителността на живота в Европа, в зависимост от професионалния статус, варира с над 10 години; вероятно Елза има още 50 години пред нея, и с малко повече късмет ще има възможност да се наслади на известно време след пенсионирането си...

Есперанса е на 25 години. Дъщеря на фермер от Латинска Америка, тя е напуснала родното си място (където мултинационална селскостопанска компания е изкупила повечето земя, за да отглежда култури за износ), за да намери по-добър живот в града. Но с няколкостотинте евро, които печели месечно в Maquiladora, фирма, намираща се в зона за свободна търговия, където тя работи 70 часа седмично при много тежки условия, тя може да си позволи квартира единствено в бедняшки квартал. Тя вече има три деца и ако не умре, раждайки още едно, или в резултат на насилие, ще е остаряла на 50 години. По-вероятно е да не достигне пенсионна възраст и във всички случаи тя няма пенсионно осигуряване.

■ КОЙ ИМА ПРАВО ДА ЗАЩИТАВА ТЕХНИТЕ ИНТЕРЕСИ?

Истинска синдикална свобода

Стачката е в третата си седмица. На входа на една индустриална сграда някъде в Европа, синдикалистите, зад своите червени и зелени знамена, са изморени. Тяхната компания е обявила закриване на 50 работни места, въпреки отчитането на значителни печалби.

Изведнъж нещо се случва: синдикалистите напускат срещата с директора и арбитъра от министерството на труда, постигайки временно споразумение: ще има само 20 съкратени работници, повечето от които ще бъдат пенсионирани. Това не е огромна победа, но никой няма да остане на улицата и синдикатите показват, че за индустриалните действия има отплата.

Стачката е в третата си седмица: на входа на търговски център близо до курортния бряг в Югоизточна Азия (или Уол Март в САЩ?) синдикалистите са уморени. Тяхната компания е обявила, че половината от работниците ще загубят работата си, без да им бъдат изплатени обезщетения.

Изведнъж нещо се случва: пазени от многочислени частни гардове, група стачкоизменници, наети от шефа на фирмата, си пробиват път през стачния

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

кордон и стачниците са безцеремонно разпръснати. Полицията, която през цялото време е наоколо, веднага арестува тези, които оказват съпротива. И така, стачка вече няма, синдикати също и редът е възстановен...

■ КОЙ ИМА ПРАВО ДА РАБОТИ И ДА ПОЛУЧАВА ПОМОЩИ ПРИ БЕЗРАБОТИЦА?

Роджър има относително тежка работа в малка филма на север. Въпреки това, добра работа. Заплатата му се определя от фиксирано равнище на заплащане, вземайки предвид квалификацията му. Той има право също така на отпуск и на професионално обучение и работодателят му е длъжен да плаща социалните му осигуровки. Освен това Роджър си е спечелил добри приятели на работното си място...

Раул е имал преди относително тежка работа във фирма надолу по пътя. Преди една година той и половината от колегите му са били съкратени поради въвеждане на нови машини, изискващи по-малко хора да ги обслужват. Той може просто да живее от помощите за безработен, които получава, но това със сигурност е временно решение. За щастие, като безработен той има право да бъде включен в обучение и интеграционни програми, където може да придобие нови квалификации и да се среща с други хора - нещо, което му липсва, откакто е спрял да се среща с колегите си. Когато всичко е казано и направено, въпреки, че е загубил работата си, той е запазил някои от трудовите си права.

Редуан работи много, шест или седем дни в седмицата, през активния сезон. Но той няма официално работа, както и трудови права: няма фиксирани работни часове и надница нито право да членува в синдикат. И ако малката работилница, която го наема ден за ден, фалира, той няма да има право на никакви помощи за безработни. Така, че в крайна сметка, той смята, че ако нямаш официално призната работа, си хванат в капан.

■ КОЙ ИМА ПРАВО НА МЕДИЦИНСКИ ГРИЖИ?

На десетия си рожден ден Лола си счупи ръката, докато играеше. За щастие, тя беше закарана в добре оборудвана болница за 15 минути. Родителите и се тревожеха дали ръката и ще зарасне правилно и за многото болка, която тя търпи. По-късно те ще мислят за болничните и медицинските разходи, но те знаят, че по-голямата част ще бъдат платени от обществената система по здравеопазване или от департамента по социално осигуряване.

На десетия си рожден ден Лили си счупи ръката, докато играеше. Най-близката болница е на 2 часа път, но там няма рентген. Родителите и се притесняваха как ще платят медицинските разходи. В тяхната страна, най-богатите имат частни здравни застраховки, позволяващи им лечение в частни клиники в градовете. В този момент Лили чака в коридора, така, че родителите и трябва да мислят за нещо по-важно - ръката започва да я боли наистина много...

■ КОЙ ИМА ПРАВО ДА ПЪТУВА?

Франк пристигна миналия месец в тази западно африканска държава, където неговата фирма строи ултрамодерна рафинерия. Той тъкмо се е върнал от САЩ, за да вземе семейството си. Апартаментът им се намира в денонощно охранявана зона и местния персонал е наистина любезен. Тук е твърде горещо, разбира се, но си струва. Когато двегодишният му договор изтече, той ще е спечелил достатъчно пари, за да си купи ранчо в Щатите. Децата му научават нещо ново за света и той може да се прибира два пъти в годината у дома, така, че не е никак лошо.

Фаустин пристигна от Западна Африка в този европейски град миналия месец. Той се е надявал да намери чичо си, който е напуснал родното си място миналата

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

година и оттогава не се е обаждал. Семейството на Фаустин и той самият са в дългове, защото е трябвало да платят пътуването и на контрабандисти, така, че той не може да се прибере, преди да е събрал достатъчно пари, за да върне заемите и да купи парче земя и животни у дома. Липсват му децата му и знае, че трябва да работи още няколко години, преди да ги види отново. Да ги доведе със себе си е толкова трудно... За нещастие, преди три месеца той е бил спрял от полицията на излизане от метрото и се оказало, че е без разрешително за пребиваване в страната. Оттогава той е в център за нелегални имигранти (охраняван денонощно), очаквайки депортиране от страната.

Ние можем да продължим да задаваме подобни въпроси. Кой има право на знания? Кой има право на култура, занимания в свободното време, поезия на живота? Кой има право на мир?

Този наръчник по глобализация би предпочел да говори не за глобализацията, а за мъжете и жените по целия свят, за които се предполага, че са родени свободни и с равни права.

1.2

Днешното състояние на света

Декларациите за граждански, политически и социални права са поставени на изпитание от реалността на 21 век

Предишните страници представиха няколко примера за това, какво причинява глобализацията на мъжете и жените днес. Разбира се, може да се спори дали това са просто примери или отделни случаи... Така че, нека погледнем по-детайлно на нещата. Какво знаем за спазването на фундаменталните права, оповестени в Общата декларация за човешките права (ООН - 1948 г.) и във важните последващи текстове?

ОПОВЕСТЕНИ ПРАВА	РЕАЛНОСТТА
<p>Всеки има право на свобода на мирно събиране и сдружаване. Чл. 20 от Общата декларация, доразработен в Конвенции 87 и 98 на МОТ (право на организиране и колективно договаряне)</p>	<p>Свободата на сдружаване е изключение в световен мащаб, откакто синдикалните права често са ограничавани, контролирани или забранявани (повече от 200 синдикалисти бяха убити или изчезнали през 2000 г.). Дори в Западна Европа правото на организиране беше извоювано след 150 години борба и то все още не е пълно, давайки ниска степен на синдикално организиране в малките и средни предприятия, нарушения на съда при колективни спорове и нарастване на проблемите за синдикатите в големите предприятия.</p> <p>Свободата на словото (свободни и независими медии) е също по-скоро изключение, отколкото правило.</p>
<p>Всеки има право на труд, на свободен избор на работа, на справедливи и благоприятни условия на труд и на защита от безработица. Чл. 23 от Общата декларация. “Разпространението на бедността е обида за човешкото достойнство... Следващото поколение не заслужава да наследи такъв свят.” (Доклад на ООН - Програма за развитие на ООН 1999 г.)</p>	<p>Безработица: 160 милиона регистрирани безработни, вероятно два или три пъти повече реално.</p> <p>Сивата заетост (нерегламентирания труд) е широко разпространен. В следващото десетилетие ще има още 500 милиона безработни.</p> <p>За 80% от работниците в света няма защита срещу безработица.</p> <p>Условия на труд 250 милиона деца на възраст от 6 до 14 години са принудени да работят; безброй форми на експлоатация: ниски надници, претоварени графици, недостатъчна хигиена и безопасност, стрес и т.н.</p> <p>Все повече работещи са бедни, включително и в Европа (Франция има 1 300 000 бедни работещи).</p> <p>Свободен избор? Милиони жени и мъже стават жертви на принудителен труд. Нараства броя на работниците, работещи при вредни условия в Европа: свободният избор е ограничен.</p>

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

ОПОВЕСТЕНИ ПРАВА	РЕАЛНОСТТА
<p>Всеки...има право на социална сигурност. Чл. 22 от Общата декларация</p>	<p>В глобален план 80% от хората в света нямат достъп до социална сигурност.</p> <p>В страните от Централна и Източна Европа “либерализацията” е довела до приватизацията на по-голямата част от вече бившите държавни системи за социална защита.</p> <p>Социалното осигуряване е атакувано навсякъде, особено пенсионните схеми и обезщетенията за безработица.</p>
<p>Право на развитие</p> <p>“Бедността където и да е представлява опасност за просперитета навсякъде “</p> <p>Конституция на МОТ</p> <p>“Всички хора, независимо от тяхната раса, вероизповедание и пол, имат право да преследват своето материално благополучие и духовно развитие в условия на свобода и достойнство, на икономическа сигурност и равни възможности.”</p> <p>Декларация на ООН</p> <p>Право на развитие, ООН, 9 декември 1975г.</p>	<p>1 милиард души “живеят” с по-малко от 1 долар на ден: 1 на всеки шест жители на планетата!</p> <p>1,5 милиарда души нямат достъп до питейна вода: 1 на всеки четири!</p> <p>815 милиона души на планетата гладуват и 24 000 умират от това всеки ден!</p> <p><u>В индустриалните общества</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Европейски съюз: 50 милиона бедни, с непроменящи се цифри - Съединени щати: 33 милиона бедни, с нарастващи цифри
<p>Всеки има право да напусне всяка страна, включително своята и да се върне в нея. Всеки има право да търси и да получи убежище в други страни при преследване.</p> <p>Чл. 13 от Общата декларация</p>	<p>Всяка година между един и два милиона мъже, жени и деца стават жертви на трафика на хора.</p> <p>Тласкани от бедност, насилие и локални войни, милиони хора търсят по-добър начин на живот.</p> <p>Европа застава на по-твърда позиция, поставяйки нелегалните имигранти в нечовешки ситуации (лагери, депортиране и т.н.), което води до огромен брой нелегални имигранти, експлоатирани от работодатели в сивата икономика.</p>
<p>Право на мир</p> <p>“Поддържането на мирен живот за хората е свещен дълг на всяка държава; опазването на правото на хората на мир и подкрепата за неговото прилагане представляват основно задължение на всяка държава.”</p> <p>“Всеки има право на социална и международна процедура, при която правата и свободите, установени в тази Декларация, могат да бъдат напълно осъществени.”</p> <p>Чл. 28 от Общата декларация</p>	<p>Увеличават се въоръжените конфликти (Афганистан, Пакистан/Индия, Чечня, Централна Африка, Балканите и т.н.)</p> <p>Социалната и икономическата несигурност на по-голямата част от народите и крайно несправедливото разпределение на ресурсите, богатствата, познанията и властта са благоприятна почва за нетърпимост, тероризъм и расизъм и са катализатор за насилие и въоръжени конфликти.</p>

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

Контрастът между декларираните общочовешки права и тяхното приложение е доста вреден. Не само, че тези права най-общо казано, не се спазват, но тенденцията е все по-малко да се спазват: днес стават известни много повече случаи на неравенство и несправедливост, отколкото преди 30 години и тенденцията е към влошаване.

В действителност човечеството е сериозно застрашено от избора да се дава приоритет на икономическите и монетарни въпроси, за разлика от развитието и социалната справедливост и опазването на околната среда. Културните и духовните богатства също са под заплаха, след като толкова мъже и жени са лишени от достойнство.

Разбирането на причините за състоянието на нашия свят е предпоставка за разработването на национални или международни синдикални стратегии

1.3

Глобализацията: какво е тя и какво не е

И така, можем ли да обсъждаме глобализацията и полезно ли е това? Това определено е трудна задача, отчасти откато глобализацията често е представяна от медиите като съдържаща следните четири характеристики:

1. Тя е “естествена”, “неизбежна” и “самоналожила се”.
2. Тя е глобална, създава еднородност и премахва различията.
3. Тя е нов феномен, възникнал през 90-те или 80-те години.
4. Тя е наложена от технологиите, като например Интернет, развитието на транспорта и сателитните комуникации и т.н.

Ние трябва внимателно да проверим дали тези характеристики отговарят на действителността.

Но дискусиите са затруднени и от факта, че терминът “глобализация” може да бъде използван със значение, каквото говорещият иска да има. Например, при защита на глобализацията, либералните политически лидери често включват културния обмен в дефиницията: “Ако обичате да ядете чили с месо или кускус, или ако обичате латино-музика или африкански ударни инструменти, вие трябва да сте за глобализацията”. По същия начин, някои се опитват да докажат, че всеки, който е против глобализацията, е поддръжник на крайно десните националисти...

При тези обстоятелства е невъзможно да се проведе сериозен и полезен дебат за глобализацията сред синдикалистите или сред гражданите. Как можем да обсъждаме нещо, което означава всичко и нищо (от екзотична кухня до изнасяне на компании), и което просто “неизбежно” ни връхлита?

Нашето намерение не е да се впусκαме в такъв безкраен и безмислен дебат. Това, от което се нуждаем като работещи и синдикалисти, е практично определение на глобализацията, което ще ни помогне да предприемаме повече и по-успешни действия за защита на нашите права и правата на работещите по целия свят.

Ние предлагаме определение от четири точки (повече детайли по които са дадени в речника по глобализация():

- 1 Терминът “глобализация” се отнася до процес, чрез който финансовият капитализъм се стреми да наложи интересите си във всяко общество на планетата и на всички нива на обществото (труд, потребители, култура, публична администрация и т.н.).
- 2 Това е процес, който натрапва на цялата планета единен начин на производство, политическа идеология (нео-либерализъм()) и доминираща култура (тази на САЩ и на второ място, западноевропейската), но поражда поляризация и стимулира повече неравенство, отколкото положителна хармонизация. Премахването на границите и натрапването на еднакви правила за всички води до по-големи различия между управляващи и управлявани.
- 3 Глобализацията е замислена и организирана от консорциум от финансови, индустриални, политически и военни участници; те са многобройни и коренно различни един от друг, но обединени от общи интереси и мощни лобистки мрежи. Те представят няколко ясни избраници (виж “Вашингтонски консенсус”(в речника) и предизвикват съпротива от останалите участници.
- 4 Процесът не е изцяло нов: глобализацията е етап от развитието на капитализма*; този етап има определени нови характеристики (като телекомуникациите и нарастващата сила на финансите) и определени регресивни аспекти (дерегулация), но въпреки това като цяло той продължава

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

развитието на капитализма. *За да бъде правилно разбрана, глобализацията трябва да бъде поставена в историята на капитализма, която още не е завършила... Това ще направим в следващите три глави.*

1.4

Първи етап: (1840 - 1920г.) Работниците са изправени срещу експлоатацията на необуздания капитализъм

■ Ражда се нова класа от две революции

Индустриалната революция (характеризираща се с парните двигатели, ж.п. линиите и т.н.) започна в края на 18ти век в европейските страни и Северна Америка. Тази революция бе съставена от политически революции (френската, английската, Декларацията за независимост на САЩ и т.н.). Резултатът бе съсредоточаване върху и неимоверно нарастване на производството и формите на транспорт и промяна на предишния социален ред (феодален или корпоративен), дали началото на нова социална класа, индустриалната и търговска буржоазия. Замествайки аристокрацията, тази класа започна да заема нова доминираща позиция.

Инвестирането на първоначалния капитал в индустрията се превърна в нов начин за забогатяване; това изискваше експлоатирането на хора, които преди са били занаятчии, дребни фермери и др. Животът в селските райони бе труден, особено когато приватизацията на държавната собственост стана широко разпространена практика. При това положение селскостопанските работници напуснаха родните си места и се преместиха в градовете, за да си намерят работа.

Това на свой ред доведе до необуздан капитализъм, система, осигуряваща тотална експлоатация на цялата работническа класа: мъже, жени и деца (дори малки, 5-6 годишни). Условието на работа и живот бяха нечовешки, с дълъг работен ден (12-14 часа), крайно мизерни заплати, несигурна и непостоянна работа, нарастване на бедняшките квартали и т.н.

■ Създаване на “национални държави”, които да обслужват индустриалната средна класа

През 19ти век се състоя консолидирането на националните държави в Европа и Северна Америка. За да се даде възможност на капитализма да процъфтява, през този първи етап беше нужно да има държава, която да поддържа реда, да изгражда инфраструктурата на държавите (ж.п. линии) и да осъществява износа на стоки чрез колониална политика.

Държавите от 19ти век имаха много малко общо с “държава, обезпечаваша социални грижи за всички”, която щеше да възникне през втората половина на 20ти век. Демокрацията беше ограничена (и основно касаше богатите), правителствата не вземаха участие в индустриалните отношения и намесата в трудовите конфликти целеше принципно опазване на реда и защита на свещените права на частната собственост.

Тези държави се конкурираха ожесточено помежду си за достъп до колониалните пазари и за защита на собствените си пазари: големите войни през 20ти век възникна от икономическата война на необуздания либерализъм, който бележеше 19ти век.

■ Бавното възникване на организираната работническа класа

През 19ти век съществуваше широк спектър от работещи, които включваха селски работници, занаятчии, работници във фабриките (мъже и жени), деца, безработни, хамали, надомници и т.н. Обединенията между работници бяха трудно осъществими, особено след като бяха забранени до началото на 80-те години на

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

19ти век и бяха жестоко репресирани. Въпреки това проявите на солидарност прогресивно нарастваха и ставаха все по-силни: бяха въведени сдружения за взаимопомощ за подялба на разходите при смърт, погребения, болести, трудови злополуки, заеми и др. Тези сдружения бяха последвани от кооперативни структури, които произвеждаха стоки, като по този начин благоприятстваха консумацията. Връзките със света на труда бяха много тесни: бяха създадени фондове за вдовици и сираци вследствие на многото фатални инциденти на работното място и кооперативните работилници подпомогнаха оцеляването им по време на забранени стачки, закриване на предприятия и т.н.

Всички тези дейности играят ключова роля в трансформирането на социалните движения и бяха училища за колективни действия.

“Тези форми на организиране предшестваха синдикализма. Те научиха работниците какво означава да организираш, да вземаш решения и да ги изпълняваш, да убеждаваш, да водиш документация. Но най-вече, може би те ги научиха на солидарност.” (Мадлен Ребероа)

Тази популярна социална икономика беше тежкото изпитание за работническото движение и за синдикализма. Тя беше и в основата на днешните системи за социално осигуряване. Всички тези поучителни опити бяха взаимно полезни, включително на международно равнище, но съществуваха и искане за съкращаване на работното време, което да обедини работническото движение, доколкото то бе валидно за всички индустриализирани държави от Европа и САЩ.

■ По пътя към осем часовия работен ден

“Никой не трябва да работи повече от осем часа на ден; осем часа работа, осем часа почивка и осем часа за обучение.” Това искане на работниците за контрол на тяхното време беше основен въпрос на социалния, културен и политически проект на движението. През втората половина на 19ти век това беше главното искане на работниците. В индустриализираните региони (минна, текстилна и стъкларска промишленост) кампании в подкрепа на осем часовия работен ден започнаха да се организират от 1861 г. Работниците, включително жени и деца, работеха на 12 часов работен ден, без седмични и годишни почивки.

Такъв беше случаят със стачката във фабриките на Маккормик през 1886 г. в Чикаго. Водачите бяха наказани: четири обесени, едно самоубийство, останалите с доживотни присъди. През 1889 год. за първи път бе обявен Денят на труда 1-ви май. На конгресите си в Париж двата социалистически интернационала решиха да организират “внушително международно мероприятие на определена дата, за да се отправи едновременно във всички страни и градове искане към държавните власти за съкращаване на работния ден на осем часа”.

През 1890 г. беше проведена първата международна демонстрация за честване на Деня на труда. Участниците в нея, работнически организации от САЩ, Франция, Белгия, Италия, Великобритания, Германия, Швейцария, Австро-Унгария, Португалия и др. поискаха “осем часа работа, осем часа почивка и осем часа за обучение; ограничаване на женския и детския труд; забрана на нощния труд и на агенциите по настаняване”.

Това обществено движение ще постави основите на Европейското социално наследство, което ще се развие през 20ти век.

Очевидно е, че това движение, което възникна от общите проблеми на експлоатация и местна солидарност, бе повлияно също така и от теоретичните анализи на капитализма на Маркс и други интелектуалци, които запалиха искрата на политически критичен анализ на новото общество.

Освен това, яростното съперничество (днес ние бихме го нарекли “конкуренция”) се разпространяваше по всички страни и във всички сектори и предизвика силна

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

необходимост от международна система за социално регулиране, която да гарантира националния социален прогрес и да защити обществото от цикличните кризи на капитализма.

Този дълъг преход от почти 80 години, който започна с няколко провала, накрая даде през 1919 г. началото на Международната организация на труда (МОТ) която, макар и несъвършена и ограничена във възможностите си, отбеляза началото на политическата и социална регулация на капитализма.

В същото време постепенно възникнаха синдикални организации на национално равнище. Те ще играят водеща роля в следващия етап.

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

1.5

Етап 2 (1920 г. - 1970 г.)

■ От основаването на МОТ до Филаделфийската декларация: към национално регулиране на капитализма 1918 г.: две алтернативи за цивилизацията

От средата на 19-ти век Маркс и други учени описват ясно принципите, характеризиращи възхода на капитализма.

1. Всеки, който притежава някакъв капитал се стреми да **натрупа** повече капитал и, за да го постигне, трябва да се бори за все по-големи печалби.
2. Всички компании се стремят да **се разширяват** непрестанно чрез поглъщане или елиминиране на своите конкуренти.
3. Всички компании искат да разширят пазарите си **отвъд своите граници**.

Сблъсквайки се с тази реалност работническото движение създаде три аналогични 'проекта' за еманципация на работниците:

1. Всеки работник иска да има гарантирано **сигурно съществуване**, основно чрез по-добри заплати (споделяне на добавената стойност), а чрез социално осигуряване да му бъде гарантирана "устойчива заплата", дори в случаите когато не работи. Това е така нареченият социален проект на работническото движение.
2. Всеки работник иска да **има глас** в държавата (това са корените на работническата борба за универсално гражданско право на вот), а също така иска държавата да оказва влияние върху икономиката и социалната политика! Това е т.нар. политически проект на работническото движение.
3. Нито един работник не е на земята само, за да **работи...** Той има право на почивка, образование, семеен живот, право да се наслаждава на изкуство и право на отход... Това е т.нар. културен проект на работническото движение.

Ситуацията след Втората световна война доведе до засилване на работническото движение и създаде безпрецедентен баланс на силите в резултат на:

- Демократичните стремежи на хората, които са били избити на фронта
- Заплахата от "Болшевиките" след революцията от 1917 г. и страховете от "болшевишка зараза" в Европа и Северна Америка

Като резултат, признаването на синдикалните и демократични стремежи (правото на всеобщо гласуване е въведено, въпреки че в повечето случаи е само за мъжете) се утвърждава в повечето държави.

■ 1944 г.: Филаделфийският консенсус

След финансовата криза през 1929 г., продължилата криза през 30-те години на 20ти век показва, че капитализмът не е бил в състояние да регулира своите собствени процеси и разрастване, или да опази своите собствени интереси.

Тази криза доведе до важни последствия в много сфери:

- Значителна социална регресия сред индустриалните нации (масова безработица, бедност).
- Икономическа криза: преустановяване или забавяне на производствата на стоки или услуги, фалити. Свив на вътрешното потребление поради ниска или несъществуваща покупателна способност.
- Политическа криза: докато социалната регресия доведе до въвеждането на някои положителни мерки (напр. кейнсианството в Северна Америка и социалните реформи от 1936 г. в Европа) тя също така изведе на преден план авторитарни решения и репресии на работническите движения. Фашизмът дойде

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

на власт в Италия, Германия, Испания, Португалия, Япония и други държави в централна Европа.

- Война (1939 г.-1945 г.): Втората световна война избухна в Европа и доведе до ужасяващи последствия (като масови бомбардировки на гъсто населени градове, първото използване на атомно оръжие, радикални репресии с борещите се от съпротивата и членовете на опозиционни партии, премахване на гражданските, политическите и синдикални права). Изградени бяха концентрационни лагери за опонентите и борците от съпротивата, а евреите и циганите бяха подложени на геноцид.

Тази експанзия на варварство във всеки регион на света доведе до унищожаване на демократичните практики и свободи както и многобройни социални постижения, така че възникна потребност за изграждане на алтернативни демократични и социални политики, осъществявани от правовите държави, които бяха оцелели въпреки провала на Лигата на нациите, създадена в зората на Първата световна война (1914 г. -1918 г.).

В отговор на всичко това група интелектуалци, политически и социални лидери, синдикалисти, борци от съпротивата и няколко представители от Секретариата на МОТ, които бяха намерили убежище в Квебек, се събраха, за да анализират причините и последствията от многостранната криза на безотговорната и некомпетентна капиталистическа система. Те предложиха национални и международни мерки за преодоляване на огромните материални, икономически и социални проблеми и за изграждане на подобрена политическа, икономическа и социална сигурност.

■ Това е така нареченият Филаделфийски консенсус, който представлява триумф на концепцията за международна икономическа и социална регулация.

Този консенсус доведе до създаването на Организацията на обединените нации, чиято Харта определя нейните принципи, мандат и методи на действие.

Два документа дават израз на тези принципи:

- Всеобщата декларация за правата на човека (ООН - 1948 г.). (виж Част 1.1 от този материал и речника в част "ООН")
- Филаделфийската декларация (МОТ - 1944 г.), в която се заявява, че:

"Всички хора, независимо от раса, вероизповедание или пол, имат право да отстояват своето материално съществуване и духовно развитие в условия на свобода и достойнство, икономическа сигурност и равни възможности; постигането на условията, при които това ще стане възможно, трябва да бъдат основна цел на националната и международна политика."

Тази декларация обхваща няколко основни принципа:

- **Трудът не е търговска стока**
- **Свободата на словото и правото на сдружаване са от съществено значение за устойчивия прогрес**
- **Бедността, независимо в коя точка на земята, застрашава просперитета навсякъде.**

Филаделфийският консенсус може да бъде обобщен по следния начин:

- Социалното измерение се счита за задължително допълнение на икономиката.
- Пазарът се разглежда в отрицателна светлина; той не е в състояние да се саморегулира (крахът от 1929 г.) и се превръща в несъвършена система за конкуренция. Той е недалновиден в действията си.
- В противовес на това, демократичната държава трябва да има простор за действие. Държавата трябва да се намесва, за да регулира пазара и да служи

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

като арбитър между конфликтните интереси.

Тя е пазител на всеобщото благо и гарант за личното достойнство на всички хора, живеещи на нейната територия.

- Обществата се групират на базата на основната опозиция между управляващите и синдикатите, представляващи работниците. Социалната защита трябва да бъде изградена на базата на платената заетост.
- Синдикатите са естествените представители на гражданското общество. Взаимоотношенията и колективното договаряне между синдикатите и работодателите са една от характеристиките на прогресивното общество. Държавата също така е посредник между противоположните интереси на капитала и труда и тя трябва да стимулира икономическото и социално развитие.
- Пълна заетост е възможна на базата на макро-икономическо управление от страна на държавата. Социалните мерки водят до преодоляване на социалните кризи и спомагат за стимулиране на развитието.
- Балансирайки икономическите и социални измерения, Европейската общност за въглища и стомана проправи пътя за установяване на мир, подпомогна възстановяването на региона, разрушен от войната, доведе до възраждане на икономиката и постави основите на европейската интеграция.

Както е заложено в трипартитната структура на МОТ, диалогът и преговорите между държавите, представителите на капитала и представителите на труда могат да гарантират икономическия и социален прогрес на национално и международно ниво.

■ **Военен мир, монетарен мир**

Важно е да бъдат отбелязани още два компонента от споразуменията, които белязаха края на Втората световна война:

- Създаването на ООН, нейната Харта и нейната система за сигурност отразиха един сериозен опит да бъде “забранена” войната. За първи път (почти) всички страни от света дадоха обещание да не използват военна сила без съгласието на Съвета за сигурност. Откровено казано, тези възвишени принципи не бяха в състояние да предотвратят “мръсните войни”, провокирани от тайните служби и в резултат Студената война умножи регионалните конфликти, които бяха използвани от основните сили. Но въпреки това, принципът беше заложен: войната е незаконна и до нея може да се стигне само при извънредни обстоятелства, като последно средство и само с мандат от ООН.
- Монетарните споразумения от Бретан Уудс: валутите също могат да бъдат използвани като оръжие, ето защо страните-членки решиха през 1944 г. да създадат международна система за регулиране на валутите с цел предотвратяване на монетарни кризи, приемайки щатския долар за стандарт. Съединените щати бяха единствената световна сила, която беше увеличила своята икономическа мощ след Втората световна война. Тя възнамеряваше да използва своята мощ като основа за търговско доминиране. Така че изборът на нейната валута беше много полезен. Но същевременно, Съединените щати отправиха искане да се запази обменът на долара и като резултат той стана законна обменна валута в целия свят; която гаранция беше нарушена през 1971 г.

■ **1944-1970 г.: развитие на социални държави**

По това време Кейнсианските политики вдъхновяваха всички икономически и социални политики на индустриалните нации, включително Съединените щати. Това означава, че всички (“отляво” и “отдясно”) приемаха с предсказуеми незначителни вариации идеята, че правителството и държавата трябва да играят активна роля в икономиката, за да гарантират:

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

- Сигурно съществуване за всички.
- Относително справедлива подялба на произведените блага.
- Пълна заетост (т.е. осигуряване на повече работни места от броя на търсещите работа).
- Социална защита.
- Достъп до образование и култура за всички.

В западна Европа, в частност, тези цели бяха постигнати чрез мащабни мерки в рамките на големи реформи (чрез обхващането на всички хора от системите за социална сигурност, значително подобряване на правото за работа и социалните права и появата на икономическа демократизация чрез работническите съвети и работническите представители). Тези реформи бяха закрепени чрез социални споразумения между представителите на капитала и труда под покровителството на държавата.

Системите на индустриални отношения и изграждането на съвместни комитети в различни области доведоха до избягване на социални конфликти, или ги държаха под контрол.

Инструменти на тези реформи бяха главно социалната сигурност, обществените услуги (напр. данъчните системи) и системите на индустриални отношения, които признаваха ролята на синдикатите.

Тези инструменти приеха различни форми в различните европейски страни, в съответствие с историческото развитие и специфичните характеристики на всяка една от тях. Но всички те, взети заедно допринесоха за създаването на "европейското социално наследство". Системите се развиваха до средата на 70-те години, а след този период бяха белязани с все по-нарастващи проблеми и недостатъци.

■ На международно ниво: края на колониите, разделянето на синдикатите в разделения свят

В края на Втората световна война се установи икономическо и индустриално доминиране от страна на Съединените щати. То доведе до приключване на дългия период на Британско господство, базирано главно на факта, че английската индустриална революция е първата и че тя е най-голямата колониална империя.

Интересите на Съединените щати (временно) съвпаднаха с тези на народите от "зависимите" нации в Азия и Африка, които се стремяха към политическа независимост в края на колониализма. Преди да се включат във войната на страната на Съюзниците, Съединените щати дадоха принципно обещание, че колониализмът ще бъде прекратен, което следователно ги постави в неблагоприятно положение. Бившите колонии постепенно постигнаха своята независимост, често след силни конфронтации (войните в Индокитай, Виетнам, Алжир, Конго, бившите португалски колонии в Африка, и т.н.).

Като част от същото движение, започнало с конференцията в Bandung (1964 г.) народите от третия свят започнаха да търсят подкрепа за своето икономическо и социално развитие чрез преговори за един нов икономически и социален ред.

Индустриалните нации освободиха своите икономически и бизнес сектори, което доведе до отхвърляне на структурните реформи (честна търговия, подходящи и стабилни цени за суровините, задоволяване на основните потребности на хората, насърчаване на заетостта в целия свят, демократично управление на новите технологии). Преговорите (за суровините, за глобална програма за заетост и достъп до информационни технологии) се провалиха.

От 1948 г., Студената война направи света двуполусен между Москва и Вашингтон, нажежи лудата надпревара за въоръжаване и раздели държавите на съюзници на Вашингтон и съюзници на Москва, в това число и международните и

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

национални синдикални структури.

В контекста на Студената война националните политики по сигурността, особено в Латинска Америка, доведоха до появата на насилствени диктатури под лозунга “да унищожим комунизма” и да гарантираме честна икономика и търговия, които смазаха опозицията на прогресивните синдикални и политически сили.

Бяха забранени национализациите, включително на основните отрасли на икономиката. От 1973 г., базираната в Чикаго нео-либерална школа използва Чили като лаборатория за първата приватизация в сферата на социалната сигурност.

Синдикалните структури в индустриалните страни бяха разделени вследствие на Студената война, особено по признака приемане или отхвърляне на идеята за интегриране на работниците и техните организации към капиталистическата система на производство и потребление. Двете водещи международни синдикални организации се конкурираха (вж. Речника: *): Комунистическата Световна Федерация на Синдикатите (WFTU) и “социалдемократическата” Международна Конфедерация на Свободните Профсъюзи (ICFTU); множество синдикати се обединиха, за да създадат Международната конфедерация на труда (WCL), която е със “социалхристиянски” корени; а други синдикати отказаха да застанат зад едно от двете големи семейства и останаха “необвързани”.

■ Филаделфийският консенсус започва да се пропуква

Факт е, че от 1950 до 1980 г. повишаването на жизнения стандарт в индустриалните страни, макар непълно и неравномерно, беше наистина значително. Компромисът между фордистите и социалдемократите изглежда сработваше: покупателната способност нарастваше в замяна на покорство и приемане на системата. От средата на 60-те години след продължителните социални борби за подялбата на богатата, капиталистическата система и нейните поддръжници бяха изправени пред предизвикателства на няколко фронта.

• Културно предизвикателство: май 1968 г.

Масовото производство и тейлъристкото разделение на труда беше изправено пред предизвикателство, т.е. йерархичната организация на труда, експлоатацията на нискоквалифицирани работници в конвейерното производство и т.н..

През м. май 1968 г. избухналият бунт срещу материалистичното потребителско общество постави под съмнение целите на пазарно ориентираното производство.

• Предизвикателството на феминистките движения

От началото на индустриалния капитализъм жените са играли ролята на “приспособими фактори”: след като са осигурили допълнителна работна сила, необходима по време на войните или в периодите на засилен растеж, те често са били отпращани обратно в тяхната роля на домакини, когато това е отговаряло на интересите на предприятията и на мъжете работници. Във фабриките те са били обречени да полагат ниско платен труд, у дома те са продължавали да поемат по-голямата част от бремето по поддържане на домакинството (домакинска работа и допълнителни доходи, за да бъдат връзвани двата края). Правото за гласуване е дадено на жените във всички страни след 1945 г., а дългите борби на феминистките движения доведоха до критично преосмисляне на “патриархалния” капитализъм.

• Анти-империалистичното предизвикателство

По време на войната във Виетнам в Съединените щати кристализира осъзнаването на империализма, така както войната в Алжир пробуди сред френските младежи чувството за интернационализъм и ги накара да осъзнаят правото на всички хора за самоопределение.

Паралелно с тези три предизвикателства пред капитализма, съществени

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

промени възникнаха от въвеждането на новите технологии и техните последици върху организацията на труда и международното разделение на труда. В определени отрасли се извършиха големи реструктурирания, като например в текстила, обувната промишленост и производството на компоненти за електрониката. Това отбеляза началото на дерегулацията на труда и отслабването на колективните споразумения.

Капитализмът се готвеше за контраатака и за отм

1.6

Етап 3 (1970 г. - 2000 г.)

■ От “доларовия шок” до Вашингтонския консенсус: глобализация на финансовия капитализъм и дерегулация

След като бяха поддържали ниски нива след 1944 г., бизнес интересите започнаха офанзива (между 1962 и 1990 г.) и си поставиха за цел да спечелят отново това, което филаделфийският компромис ги принуди да изгубят в баланса на властта.

■ Доларът като оръжие

Доларът по времето на Никсън беше използван като оръжие за борба. Държавните законодателни, социални и данъчни власти бяха заобикаляни, а синдикатите бяха дестабилизирани в техните вътрешни структури и тяхната позиция в баланса на властта беше отслабена. Налагането на “гъвкави закони” от Европейската организация за сътрудничество и развитие (OECD) и МОН отслабиха обвързващия контрол на ООН върху мултинационалните компании и проправиха пътя на работодателите да оспорват обвързващите социални стандарти.

Отново някои държави станаха зависими от други в резултат на нечестните условия за търговия (техният износ обезценен като внос стана по-скъп). Дълговете означаваха загуба на контрол над политиката, отежнени от структурните приспособявания, наложени от МВФ и Световната банка за намаляване на държавните бюджети, водещи до фалит на системите за здравеопазване и образование и нарушаващи обществената подкрепа на труда, тъй като кодексите на труда бяха заклеймени като опасни за икономическото развитие.

■ ... или триумфът на нео-либералната идеология

През последните две десетилетия на 20-ти век станахме свидетели на развитието на процес, който беше в пълна противоположност с Филаделфийския консенсус. Основните споразумения, залегнали в него изгубиха почти напълно своята приложимост.

- Представителите на работническата класа станаха основните жертви на увеличената масова безработица, което накара заетите да се чувстват несигурни, направи колективните действия проблематични и отслаби социалната защита. На много синдикални организации им трябваше време, за да осъзнаят какво наистина се беше случило през 70-те и 80-те години. Това беше не точно криза, а по-скоро фундаментална промяна на режима, “контрареволуция”, или това, което сега наричаме “глобализация”.
- От своя страна държавите сякаш се чувстваха длъжни да се съобразят с интересите на пазарите, а не на своето население. Един по-подробен преглед на ключовите политически решения, взети през 80-те години показва, че и държавите също до голяма степен по свое желание се оттеглиха от властта поради убеждението, че пазарът е най-добрата възможна форма за регулация. Капиталовите пазари бяха напълно либерализирани тъй като държавите се отказаха да контролират финансовите гиганти, които вече не спазват никакви закони.

В началото на 90-те държавно контролираните социалистически системи в Централна и Източна Европа и СССР се разпаднаха. Подкопани от вътре от своите собствени действия и бюрократични репресии, действащи от името на работническата класа, но икономически безсилни, тези системи се разпаднаха.

Икономическите и финансови групировки натрупаха капитал, концентрираха и разшириха своите права и се разпростряха отвъд границите. Това беше векът на

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

капиталистическата глобализация. Капитализмът и нео-либералната идеология нямаха конкуренти, а друга алтернатива така и не се появи.

“Има нещо твърде нездравно в стремежа на либерализма за глобален триумф” К. Киешловски, полски режисьор

90-те години отбелязаха и провала на две противоположни стратегии на работническото движение, което беше възникнало през 19-ти век в Европа и беше обект на спорове между реформистите и революционерите:

- Анти-капиталистическата стратегия, която не беше в състояние да изгради жизнеспособни общества при липсата на истински демократичен социализъм. Бунтовете на работниците от 1953 г. в Източен Берлин до 80-те и 90-те години г. в Полша, Унгария, Чехословакия и в останалите страни бяха игнорирани от самоопределилите се лидери на работническата класа.
- Стратегията за реформи (успехите, на която бяха очевидни няколко десетилетия) се оказа неспособна да даде човешко и социално лице на глобалната икономика. Отслабените и обезсилени държави се сблъскаха с маневрите на бизнес света и приеха подхода на “най-малкото съпротивление”. Прогресивните политически сили се оставиха по течението, изпадайки в интелектуална и политическа летаргия.

Кои са принципните, характеристики на Вашингтонския консенсус?

Първо, набор от идеологически теории:

- Пазарът е най-добрият механизъм за разпределение на богатата. Растежът е от полза за всички, включително за бедните. Пазарните сили просто трябва да бъдат развързани, за да бъдат създадени богатата, което в замяна води до общо повишаване на стандарта на живот.
- Политическият и административен елит злоупотребяват със своята позиция и ограничават разрастването на пазарите. Частните институции, включително и неправителствените организации, са по-ефективни и по-малко корумпирани от държавните институции.
- Държавните предприятия и услугите трябва да бъдат приватизирани. В сферата на социалната защита трябва да бъде даден приоритет на частните осигурителни схеми и да се поощри конкуренцията между доставчиците на услуги.
- Обществото е съставено от класи, а не от индивиди, въпреки че съществуват различни степени на благосъстояние и влияние и поляризация в обществата между привилегированите и непривилегировани групи. Обществените социални политики трябва да подпомагат хората в неравностойно положение (напр. стратегиите на Световната банка за заличаване на бедността). Политиките за подпомагане на бедните и жертвите трябва основно да се осъществяват от НПО. Синдикатите са заподозрени, че действат за гарантиране на привилегии (устойчивост на пазара на труда, защита на отживели социални права, корпоратизъм и т.н.).
- Политиките за социална защита на трудещите се (социални права, насърчаване на системите за социалната защита, основани на преразпределение и солидарност) защитавани от Международната организация на труда, се считат за пречки пред растежа, развитието на пазарите и конкурентоспособността на компаниите. Следователно работодателите поставят под съмнение системата на МОТ за създаване на правни норми и считат, че те водят до финансово задушаване, като тази позиция се поддържа от много страни-членки на МОТ, които са убедени в пазарните ценности.
- Стандартите на МОТ, които не са обвързващи, са отслабени от обвързващите търговски или финансови споразумения (СТО, МВФ, Световната банка, Световната организация за интелектуална собственост).

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

Конкурентоспособността* се превръща в движеща сила на икономическото и търговско развитие и се счита за гарант на фундаменталните ценности на глобалния капитализъм: частна собственост, свободна инициатива и свободна търговия.

Конкурентоспособността винаги е имала предимството да стимулира конкуренцията между индивидите (окуражавайки победителите и съжбявайки губещите).

Конкуренцията също така нарушава солидарността и води до спорове сред трудещите се.

Корпоративната социална отговорност става водеща и е представяна като средство за саморегулиране на компаниите, позволяващо отслабването на законодателството (данъчно и социално) и на колективните трудови споразумения.

Компаниите са отговорни основно за интересите на акционерите.

Вашингтонският консенсус също така представлява набор от принципи, замислени да направляват икономическата политика във всички страни, особено в развиващите се чрез:

- възстановяване на данъчната дисциплина чрез намаляване на обществените дефицити (структурно приспособяване) в областта на администрацията, в субсидиите за държавните предприятия и за стоките за потребление
- разширяване на данъчната основа на стоките за потребление и същевременно поставяне на ниска гранична ставка за частните предприятия
- осъществяване на либерализация на услугите (Общо споразумение за митата и търговията - GATS) и финансовите пазари
- установяване на реален обменен курс в съответствие с развитието на експортно ориентираните отрасли
- намаляване на митническите тарифи и премахване на бариерите пред чуждестранните инвестиции
- приватизация на националните предприятия и дерегулация на икономиката
- засилване на правата за собственост

Времената се променят

Международната организация на труда (МОТ) беше създадена през 1919 г. в рамките на Версайския договор. Нейното създаване е замислено още през средата на 19-ти век от представители на работническото движение, учени, икономисти и парламентаристи, които са считали, че е много важно да се създаде международно законодателство, защитаващо трудещите, тъй като "тенденцията към свободна търговия ще направи конкуренцията все по-силна и опустошителна". (D. LeGrand, индустриалец - 1853 г.)

В Конституцията на МОТ, утвърдена през 1919 г., се заявява, че "неуспехът на която и да е нация да създаде човешки условия на труд е пречка по пътя на другите нации, които желаят да подобрят условията в техните собствени страни".

По този начин в края на 19-ти век социалните правила са осъзнати като най-съществени за преодоляването на "безпощадната конкуренция" между индустриалните страни.

В края на 20-ти век на "конкуренцията" е дадена свобода чрез дерегулацията, отслабването на социалните закони, ограничаване на социалните свободи и т.н.

И така, превърна ли се "истината" от края на 19-ти век в ерес в края на 20-ти век?

■ Провалът на Вашингтонския консенсус.

Раждането на "анти-глобалското" движение.

А след това?

Свидетели ли сме на повратен момент на прага на нов етап?

- Генералните директори на МВФ и Световната банка казаха следното: "Вашингтонският консенсус е мъртъв." Но тъй като няма какво да го смени,

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

неговата идеология и препоръки са все още в сила. Факт е, че добродетелите, приписвани на нео-либерализма не сработиха. Точно обратното, светът тъне в безредие, силни напрежения, нетолерантност и религиозен фундаментализъм.

- Обещанието, че всички ще извлекат полза от глобализацията, включително бедните, се оказва измама. Препоръките на Вашингтонския консенсус не доведоха нито до икономическо, нито до социално развитие, напротив те създадоха жестоки не равноправия във всяка страна (включително в индустриалния свят) и между самите страни. Структурните приспособявания и така наречените “стратегии за намаляване на бедността” водят до резултати, които са напълно различни от заявените цели и поставят хората в зависимост.
- Глобалният капитализъм се оказва неспособен да регулира своето собствено развитие или да осигури устойчиво развитие и застрашава всички общества поради невъзможността да си постави социални и хуманитарни цели докато натрупва богатство. Технологиите имат фантастичен потенциал но той не е освободен, тъй като те са в ръцете на мултинационалните финансови групировки, които ги контролират.
- Под натиска да осигурят огромните печалби, изисквани от финансовите интереси, много компании в Европа и САЩ извършват измами, подправят своите балансови отчети и крият информация, за да заблудят пазарите и акционерите, като поддържат нивата на акциите високи.
- Нарастващите протести и критики от страна на много анти-глобалисти и синдикати навсякъде по света отслабват икономическите цели и модели, отстоявани от Вашингтонския консенсус.
- Този протест се разпростира до всички кръгове и хуманисти с различни убеждения, които са противници на свещената мантра за пазара и печалбата. Разработват се различни алтернативи и все повече се увеличава съпротивата към този модел на икономика.

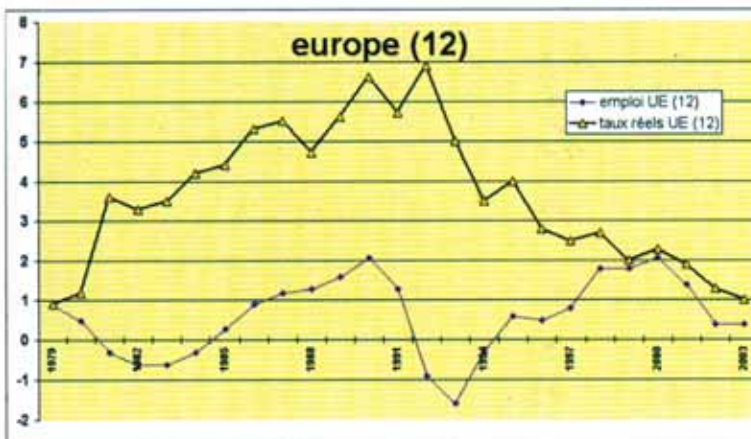

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

В действителност, глобалният капитализъм се сблъсква с едно основно противоречие - опасният кръг, създаден от неговите противоположни цели.

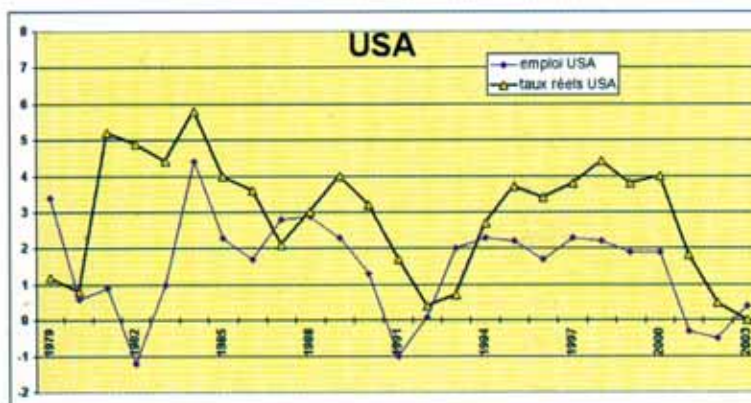
- От една страна, тъй като регулацията е предоставена на пазарите и на предприятията, а конкуренцията се счита за свещена, намалява покупателната способност или чрез промяна на заплащането, или чрез ниски нива на социалните осигуровки. Там, където покупателната способност не съществува, или е много ниска, тя не успява да се повиши. Като резултат болшинството от трудещите се не могат да отделят достатъчно средства, за да гарантират своето благосъстояние, или дори да задоволят основните си потребности и това подкопава растежа.
- От друга страна, компаниите се стремят към разрастване чрез продажба на своите стоки или услуги. Това е неотложна нужда. Различните схеми (като работещите хипермаркети в неделя, по-дългото им работно време, намаляването на държавните социални осигуровки и навлизането на частните осигурителни схеми, както и схемите за безработица) не подобряват цялостната покупателна способност и създават чувство на неудовлетвореност, особено сред младите хора, които са убедени, че "потреблението е живот", но не могат да го правят, поради липса на покупателна способност.

UNION EUROPÉENNE

Une politique monétaire dogmatique: les taux d'intérêts restent élevés même quand la croissance de l'emploi est basse (années 80); quand l'emploi s'effondre (92-93; 2002-2003), les taux descendent très peu et très tard.

Qui en profite? Uniquement les rentiers qui vivent de leur épargne.

USA

Une politique monétaire pragmatique: les taux d'intérêts suivent rapidement les évolutions de l'emploi; quand la croissance de l'emploi est négative ou presque nulle (91-92; 2001-2002), les taux d'intérêts réels descendent en dessous de 1%.

Qui en profite? Les entreprises et les travailleurs.

1.7 Европа и глобализацията: противоречива връзка

Европейският подход към глобализацията, който вече накратко очертахме, е противоречив, поражда конфликти и често страстни реакции. Дори сред синдикалните и прогресивни активисти ще се намерят поддръжници на “Европа”, които възхваляват нейните успехи в сферата на мирните политически формации и подтискането на национализма, а други ще обвиняват “Брюксел” за многото примери на социални регресии.

Според някои хора, Европа е нашият най-добър бастион срещу глобализацията, защото тя дава икономическа сила на нашия социален модел; според други Европейският съюз е движещата сила на капиталистическата глобализация, като за пример се посочват СТО, МВФ и други организации.

И така, къде е истината между тези две гледни точки?

Всъщност, терминът “Европа” покрива не една, а две твърде различни идеи, всяка от които има своята история.

- Първо съществуваше т. нар. “проект” за социално изграждане, коренящ се в големите борби от 19-ти век (точка 1.3) и постигнат в голяма степен между 1944 и 1980 г. (точка 1.4). Тази социална борба за равенство, справедливост и свобода оформи основата на това, което ще наричаме наше “социално наследство”*: богат набор от социални права, които съставляват нашето най-добро наследство, което сме длъжни да завещаем на децата си.

Този “модел” е описан по-детайлно в речника в раздел “Европейско социално наследство”.

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

- И второ, съществуваше проект за политическо изграждане, който първоначално беше формулиран като “Европейски икономически общности” (ЕИО), преди да стане Европейски съюз, обхващащ понастоящем 25 страни-членки. Това политическо формирование беше дълбоко белязано от преобладаването на икономическото измерение над политическото и социалното и от либералните схващания за икономиката и ролята на държавата. Тази философия стартира с Договора от Рим (1957 г.), но стана още по-силна във времето, особено след Договора от Маастрихт*.

Това политическо формирование, чиито заслуги са реални на определени равнища, но което днес е отслабило нашето социално наследство, вместо да го консолидира, е описано детайлно в раздела “Европейски съюз” в речника.

■ Противоречиво формирование

Вземайки поука от последствията от дълбоката и всеобхватна криза от 30-те години на 20-ти век, произтичащи от кризата на капитализма, европейските страни изразиха своята воля за обединение и сътрудничество в рамките на Филаделфийския консенсус* (1948 г.). Бяха изградени паралелно две институции:

- Съветът на Европа* (базиран в Страсбург), който поощри изграждането на демократични държави, основаващи се на закона. Той също така създаде инструменти, гарантиращи гражданските, политически и социални права - както индивидуални, така и колективни. През 2005 г., Съветът на Европа имаше 46 страни-членки.
- Европейският съюз* (базиран в Брюксел), който целеше да насърчи икономическите (възстановяване, политика за възглещата и стоманата, основаващи се на Общността) и политически (демокрация, придвижване към политически съюз и т.н.) измерения на Европейската интеграция. Това формирование напредваше бавно и мъчително (чрез комбинация от поддържане на суверенитета на държавата и повишаване на правомощията на Съюза в монетарната, икономическа, политическа и регулаторна сфери.

Съюзът разшири своята интеграция чрез последователни присъединявания, въпреки че не успя да преформулира ясно своя фундаментален подход към неолиберализма и глобализацията на капитализма.

Европейският съюз е двойствена структура. Както беше обяснено по-горе, той има две лица и съществуват много несъответствия между неговите заявени цели и тяхното осъществяване. Като цяло обаче ЕС все още се характеризира с политическа интеграция на гражданите “равни пред закона”, които упражняват своите права (особено по отношение на еднаквото третиране и здравословни и безопасни условия на труд), чрез което той допринесе за изграждането на европейското социално наследство*.

ЕС прокламира своя стремеж към икономическо и социално развитие и устойчиво развитие на своите външна и вътрешни политики, но същевременно всички негови дейности носят печата на технокрацията и неолиберализма. С политика, доминирана от монетарни приоритети, ЕС забрави мерките, насърчаващи динамично икономическо сътрудничество, растеж и заетост (пренебрегнати от липсата на сигурност и влошените условия на труд).

Въпреки някои важни инициативи (отраслов и междуотраслов социален диалог*, довели до трансгранични колективни споразумения, изграждането на работнически съвети, приемането през 2000 г. на Хартата на ЕС за фундаменталните права), ЕС сякаш вече не се противопоставя на нарастващото разрушаване на европейското социално наследство* (социална защита, колективно договаряне, обществени услуги и борба с несигурността и социалното изключване).

ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

■ Европейският съюз стигна ли своята повратна точка?

Разширяването на съюза с цел присъединяване на още 10 страни-членки (с 25 страни-членки през 2005 г.) и с възможност те да станат общо 27, 33, или повече в близко бъдеще, означава, че е била на лице необходимост от ефективни и демократични процедури (изясняване на баланса между институциите, критериите за взимане на мажоритарни решения, съответните правомощия на страните-членки и Съюза, формите на сътрудничество и т.н.).

Разширяването наложи също така изясняване на ключовите принципи, цели и средства на ЕС в момента на влизането му в новото хилядолетие и на неговата световна роля. Европейският Конвент с повече от 100 членове (представители на националните парламенти, Европейския парламент, 25-те правителства и т.н.) подготвиха проект за Конституция, внесена за одобрение от европейските народи чрез техните страни-членки. От една страна, тази Конституция дава нови възможности и открива нови перспективи, но от друга остава неясна в много области, които вълнуват европейските граждани (заетост, социална защита, условия на труд, продължаващо обучение и т.н.). Още повече, самият термин “конституция” създава объркване: от правна гледна точка този текст е просто един нов Договор, статутът на който не е по-различен от този на Договорите от Маастрихт, Амстердам или Ница. Но употребата на думата “конституция” добавя символична тежест и създава очаквания за демократичен прогрес, за които Конституционният Договор трябва да се докаже достоен.

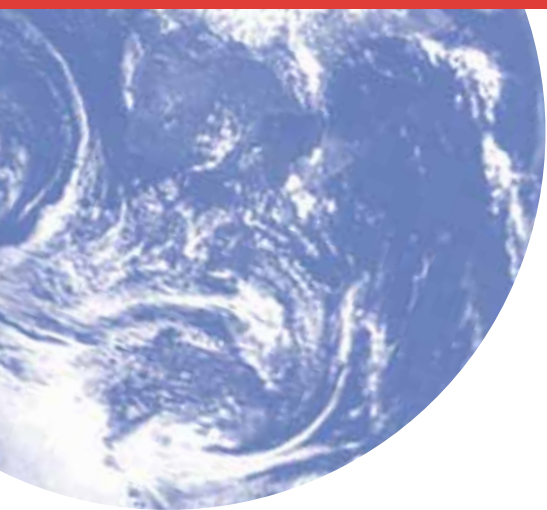
Може да се окаже, че ЕС е стигнал до повратен момент. От дълго време той работеше като машина за деполитизиране на дебатите: решенията в “Брюксел” бяха подготвяни на тайни срещи на технократи и дипломати; страните-членки ги ратифицираха, понякога, възползвайки се от възможността да наложат анти-социални мерки, които иначе няма да бъдат приети на местна почва. Народите на Европа не се интересуваха много от решенията, взимани от Съюза, на който се гледаше като на чуждо тяло, по-маловажно от националните дела и не заслужаващо политическо и социално внимание.

Дори въпроси от огромна важност като единната валута и изграждането на система на централните банки, бяха считани като цяло за технически въпроси. През 2004 и 2005 г. поради широкото медийно покритие на Конституционния договор и преди всичко поради алармиращата Директива Болкенщайн, европейските въпроси най-после привлякоха вниманието на обществото, неправителствените организации и синдикатите. Стана ясно, че Европейският съюз няма да се превърне в тази Европа, която ние желаем, Европа на нашето социално наследство, докато не се окаже достатъчен натиск от силни социални движения, координирани на европейско ниво.

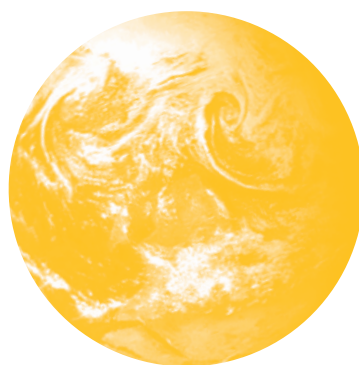
ОБЩ ПРЕГЛЕД

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

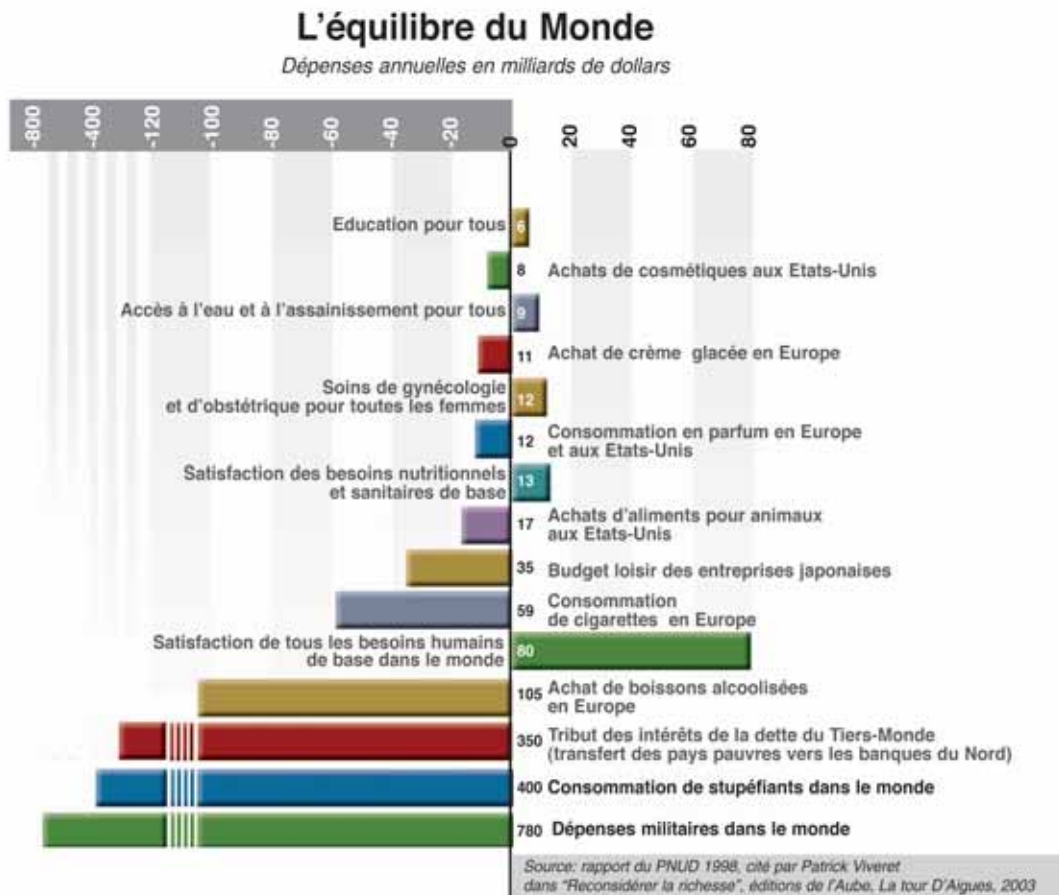

ВЗЕМАНЕ НА СТРАНА

ВЗЕМАНЕ НА СТРАНА

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

Графиката на предишната страница, "снимките" на първата страница на този наричник, информацията, която получаваме в нашата ежедневна дейност, ясно показват, че светът, в който живеем, е нечестен и нечовешки и че има все по-нарастваща несправедливост, бедност и насилие.

И така, на какво основание и според какви критерии оценяваме ситуацията и действията, с които се сблъскваме? За щастие, има на какво да се опрем: нашите родители и предшественици са създали набор от принципи, които отчасти са постигнати и все повече се пренебрегват, но все още ни ръководят.

В противовес на това, поддръжниците на глобализацията също са развили свой набор от принципи. Тази кратка глава прави опит да покаже "моделите" и на двете страни, двете визии за света, които властват днес.

■ Социалното състояние на света

За да осъзнаем пропастта, която все още съществува и дори се увеличава, между прокламираните права и социалните реалности в света е достатъчно да сравним за всяка област членовете на Всеобщата декларация за правата на човека и съответстващото положение, както направихме в раздел 1.2. Фактите, 56 години след обявяването на тази Декларация, са съкрушителни.

През 1995 г., Световната среща на ООН за социално развитие, проведена в Копенхаген, много прецизно достигна до същото признаване на провала.

В края на тази среща 108 ръководители на държавни правителства излязоха със

ВЗЕМАНЕ НА СТРАНА

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

съвместна декларация и програма за действие. Десетте много точни ангажименти, които поеха, целяха изграждането на икономическа, политическа, социална и правна среда, която да даде възможност на хората по света да постигнат социално развитие. Програмата за действие детайлно описва неговите цели и средства, като дори обвързва повечето от тях с целеви срокове.

Тя включваше:

- **Изкореняване на бедността**
- Постигане на **пълна заетост**, която трябва да е свободно избрана и продуктивна и да води до сигурна и устойчива прехрана
- **Социална интеграция**, солидарност, сигурност, участие на **всички хора**
- Пълно зачитане на **човешкото достойнство** и на равенство между жените и мъжете
- Всеобщ и справедлив достъп до **качествено образование** и до най-високите постижими стандарти на физическо и психическо здраве
- Укрепване на международното и регионално сътрудничество за социално развитие

През 2005 г., 10 години след Копенхаген, нито една от тези цели не беше постигната, а усилията, които бяха положени се оказаха недостатъчни.

Наскоро Световната Комисия, изградена от МОТ, включваща икономически лидери, представители на синдикатите, политически лидери и интелектуалци от целия свят, публикува доклад за социалното измерение на глобализацията.

В доклада бяха направени следните изводи:

- *“Глобализацията има огромен потенциал ... но той не се осъзна-ват от повечето от хората по света.”*
- *“Това може и трябва да се промени.”*
- *“Икономическата и социална несигурност в обществото поражда страх и бунт.”*

Много предложения за действие бяха разработени детайлно в заключенията на доклада. Докладът стана обект на Резолюция, приета от Генералната асамблея на ООН (29/09/2004).

Генералният секретар на ООН я обобщи по следния начин:

“Ползите от глобализацията са разпределени неравно, като най-тежко бреме е поставено върху онези, които могат най-слабо да се защитят. Твърде много хора, особено в най-слабо развитите страни, се чувстват изключени и застрашени от глобализацията. Те считат, че са роби на пазара, а всъщност трябва да бъде точно обратното.”

Решенията, съгласно Резолюцията на ООН:

“Създаването на работни места, защитата на фундаменталните права на работното място, засилването на социалната защита и разширяването на социалния диалог са ключовите елементи на глобализацията, които насърчават не само икономическите реформи, но и социалния прогрес.”

Правителствата, като и повечето силни политически движения сякаш са изпаднали в политическа летаргия и неспособност за действие. Разбира се, от време на време някоя и друга реч създава илюзии, но тя рядко е последвана от действие.

Всъщност, правителствата, особено тези на големите Европейски и северноамерикански индустриални нации, са приели доброволно или принудително правилата на пазара. Това оттегляне на държавите датира от периода 1965 -1985 г., когато под покровителството на Конференцията на ООН по

ВЗЕМАНЕ НА СТРАНА

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

търговията и индустрията (UNCTAD), МОТ и ЮНЕСКО, се предприемат преговори, изискани от страните от третия свят, за суровини, работни места, комуникации и т.н. Тяхната цел беше да се намерят начини и средства за изграждане на нов международен икономически и социален ред, който да доведе до глобални структурни реформи, по-честна търговия, достъп до нови технологии и демократичен контрол над мултинационалните компании.

Под натиска на бизнес средите, обществените власти капитулираха и освободиха пазарите.

■ Европейската социална държава: модел?

Европа, особено страните от Западна Европа, отдавна са били и до известна степен остават привилегирован регион, където социалните проблеми са били разрешавани в положителна насока.

В резултат на това дори се говореше за “Европейски социален модел”. Това не е подходящ термин, независимо, че имаше поредица от национални “социални модели”, които бяха пропагандирани едновременно: скандинавският, шведският и немският, последвани през 2003-2004 г., от датският модел.

Бразилският, американският и японският модели също бяха пропагандирани в определени периоди, въпреки, че бързо бяха изоставени. Всъщност бяха представяни само положителните аспекти, а те често замаскират негативните. Така наречените “модели” са толкова тясно свързани с историята и културата на съответните страни, че те не могат да бъдат транспонирани в други страни.

Ние можем да поставим справедливи претенции за съществуването на **Европейско социално наследство***, т.е. набор от принципи и ценности, правила, права и гарантирана защита. Разбира се тези принципи и права, въпреки че са сходни, се прилагат по различни начини в различните европейски страни.

■ Изборът е свързан с ценностите:

Всички страни по света, независимо дали са индустриални или не, приемат (и често пропагандират) определени императиви:

- конкурентоспособност
- модернизирам = приватизирам
- либерализирам
- гъвкавост,

които на практика водят до:

- режим на строги икономически ограничения
- несигурност
- бедност
- неприемливо неравноправие

Във всяка страна правителствата, политическите партии, синдикатите, гражданското общество, социалните и културни участници и работодателите са изправени пред основния избор:

- или да направят всичко възможно, за да подкрепят интересите на пазарите;
- или да направят всичко възможно, за да подкрепят интересите на хората.

Зад този избор се крият противоборстващи ценности.

Нео-либерални ценности

- конкуренция между индивидите
- конкуренция между компаниите и секторите (водеща до конфликти между работниците)
- прославяне на индивидуалния успех
- парите като ключов критерии
- трудът и хората се превръщат в стоки

ВЗЕМАНЕ НА СТРАНА

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

Либерализиране на човешките ценности

- всички човешки същества имат еднакво достойнство и права
- социална справедливост, която насърчава мира
- солидарност
- демокрация, в която участват всички

Така че изборът е между набор от ценности:

- тези на нео-либерализма, които прогресивно водят до военна сигурност поради икономическата и социална несигурност,
- или тези на хуманизма и социалната справедливост, които водят до икономическа и социална сигурност.

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

1. **Информация**
2. **Противодействие**
3. **Фундаментални права**
4. **Защитаване на нови права**
5. **Обединяване на усилията за една различна Европа**
6. **Изграждане на европейско и международно синдикално присъствие**
 - a. EPC
 - b. Световни синдикални комитети
 - c. Изразяване на солидарност със застрашени синдикални активисти
7. **Четири основни приоритети за предприемане на действие**
 - a. Европейски работни места, които са достойни, справедливи и признати.
 - b. Бъдещето на социалната сигурност в Европа
 - c. Европейският принос за демократизацията на глобалната икономика
 - d. Миграционна политика, която насърчава справедливостта и свободата
8. **Синдикатите в състояние ли са да развият подобни дейности днес?**
9. **Седем въпроса, породени от глобализацията**

Какво трябва да бъде направено?

Никога не е лесно да се предприемат действия, а предприемането на действия на фона на глобализацията е дори още по-трудно. Поне не трябва да позволяваме на никой да ни замазва очите. Ние трябва да анализираме действителната ситуация, националните и европейски политики и поведението на компаниите и бизнеса през призмата на нашата собствена ценностна система.

За да постигнем това е необходимо да извършим обширен анализ на действителната ситуация и да достигнем да някои универсални алтернативи. След което, придържайки се към този универсален модел, трябва да предприемем действия на местно ниво - там където живеем и там, където работим.

Португалският автор Miguel Torga веднъж зададе въпроса: "Какво означава универсален?", на който ние отговорихме: "Универсален? Това означава местен, но без прегради".

Има много линии на действие, които трябва да следваме. Историята ни показва много от тях, а младото анти-глобалистско движение изпробва нови варианти. Нашата цел в тази брошура е да се премине бързо по това, което считаме за главния път, открит пред европейските синдикати. Списъкът не е изчерпателен и несъмнено вие ще го разширите като направите изводи на базата на вашия опит.

3.1

Информирайте се, информирайте другите и ясно очертайте дебата

■ Идеите имат последствия.

Кои идеи имат последствия? Не всички идеи, не тези които са просто абстракции, нито идеите на мечтателите за солидарност, а само силните идеи, които възникват от дебатите и признават действителното състояние, идеите, които са формулирани съвместно и изкристализират в течение на времето. Именно тези идеи имат последствия, подобно на ужасните последствия от нео-либералните идеи, формулирани в края на 40-те години на 20-ти век от малка група хора. Тези идеи бяха непрестанно повтаряни, разпространявани в университети, медии и политически партии до 70-те години на 20-ти век - в резултат на кризата - те започнаха да бъдат считани за единствени, за единствения възможен отговор.

От съществено значение е да отделим малко време в ролята ни на синдикалисти, за да разгледаме идеите, които понастоящем властват и да подобрим или изразим нашите собствени идеи. Синдикатите трябва да служат на своите членове, да ги защитават и да защитават техните материални интереси. Но това няма да бъде възможно без да продължим усилията си да образуваме и разясняваме нещата на хората. Защото, ако не го направим, ние ще се обречем да действваме в един все по-враждебен контекст и в ситуация, в която нео-либералните идеи за всеобхватна конкуренция, отхвърляне на държавата, обществените услуги и съвместните действия ще стават все повече и повече явни.

■ Комерсиализирането на медиите

През последните 20 години медийният свят* се оформи в резултат на два основни процеса:

- а) Икономическа концентрация на повечето медии, водеща до хоризонтална концентрация (между държавите) и вертикална концентрация (между различните медии и професии) сред индустриалните и финансови групировки, чието желание да

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

разпространяват информацията не е нито тяхна основна сфера на дейност, нито техен основен интерес. Тази тенденция затруднява разпространяването на обективна информация, свързана с истинската същност на глобализацията и социалните конфликти, защото собствениците на медиите са на практика взаимосвързани и понякога приближени до 'консорциума' от главни действащи лица, които извличат полза от глобализацията.

- b) Развитие на електронните комуникации, които позволяват информацията да бъде разпространявана във всичките ѝ възможни форми (текст и аудио-визуални образи) много бързо и евтино. Понастоящем всички синдикати имат собствени уеб-страници; разпространяват електронни информационни бюлетени, организират електронни дискуссионни групи, публикуват материали и т.н.. Но това изобилие просто означава, че има твърде много налична информация, обхващаща много широк кръг от теми. В крайна сметка поне е възможно да се осъществява комуникация и да се публикуват материали много евтино.

В този контекст синдикалните медии и тези на различните асоциации играят ключова роля, независимо дали информацията е в електронна форма или на хартиен носител. Ние продължаваме да имаме потребност от обществени медии, които са демократични и честни, но също така трябва да можем да се обръщаме директно към нашите членове: гражданите на Европа стават все по-образовани и те настояват за ясна и независима информация за всичко, което се случва по света.

■ Обсъждане на глобализацията

Когато става въпрос за глобализацията, потребността да бъдем информирани и да информираме се изправя срещу огромно изобилие от празни приказки, неясни концепции и т.н. Този текст, както и съпътстващият речник си поставят за цел да опростят тези дебати и да ги насочат към най-важните теми за синдикалното движение.

Двата 'модела' на мислене, представени в част II (Даване на становища) трябва да ни помогнат да намерим нашата позиция в дискусиата с другите синдикати, неправителствени организации, анти-глобалистки движения, партии и правителства. Ако има нещо сигурно, то това е, че днес в 21-ви век съдбата на света е в ръцете на всички нас, че европейските синдикати трябва да имат глас, включително и по въпросите на глобализацията, които все повече определят ситуацията на локално ниво.

■ Също отдолу нагоре

Последното, което можем да отбележим в тази част за информацията, е фактът, че синдикатите се състоят от членове и цивилни граждани, а не от 'клиенти'. Това е нашата сила и не трябва да го забравяме: дебатите трябва да се разгорят и вътре в нашите организации на базата на ноу-хау, извлечен от опита на нашите членове като работници и активисти. Организацията понякога трябва да изпращат ясни послания от "горе", но дебатите трябва също така да дават възможност за поток на информация и споделяне на гледни точки от "долу нагоре".

3.2

Предприемане на действие и съпротива спрямо фалшивите ценности

Това не е лесно начинание, тъй като всяко общество и личност е било повлияно от тези фалшиви ценности още в училище, в университета и в компаниите. Текстовите и аудио визуални медии пренасят тези 'ценности' чрез новините и

рекламите, които ни набиват, че 'съществуването означава консумиране'. Междувременно и старите, и млади хора започват да робуват на различните марки (обувки, дрехи, оборудване, културни продукти).

В подобна ситуация ние трябва да се възползваме максимално от всяка местна алтернатива, всяка малка победа и всеки пример на съпротива.

3.3

Да се уверим, че правата се прилагат не само у дома, но и в целия свят

■ Индивидуалните права са колективни права

Текстовете, определящи фундаменталните права са огромното наследство на 20-ти век. Те бяха дискутирани разгорещено, формулирани старателно и подкрепени от съответните правни уредби. Ще бъде сериозна грешка, ако ги пренебрегвате или омаловажавате, поради факта, че масово са отхвърляни (виж точка 1.2).

Ще бъде сериозна грешка и ако вярвате, че нашите права в Европа могат да бъдат отделени от правата на мъжете и жените по цял свят. Не би трябвало да има 'конкуренция' по отношение на правата, придобивките на дадена група да бъдат утвърждавани за сметка на друга група - напротив:

- Когато трудещите се в някоя точка на света извоюват някакви права (по-високо заплащане, намален работен ден, социални придобивки и т.н.), това е добре и за нас, защото това намалява неравноправието и вероятността за фискален дъмпинг, създава по-висок жизнен стандарт на тези места и следователно предпазва от насилие и принудителна миграция и захранването на глобалното потребление, а също така подкопава 'аргументите', използвани от мултинационалите, които се опитват да разрушат нашите права.
- Да погледнем от друг ъгъл - когато защитаваме и разширяваме нашите права, трудещите се в другите страни разбират, че и те имат полза, защото по някакъв начин и техният стандарт на живот и труд зависят от това, което се случва при нас и те често се стремят да постигнат нивото на нашите права. Следователно, загубата на права при нас ще е поражение и за тях.

■ Активиране на четири системи на права

Ако искаме да защитаваме нашите права, ние трябва да познаваме текстовете, на които те са базирани, и механизмите, които могат да бъдат използвани за тяхната защита. Във всяка европейска държава има поне четири действащи системи за защита на правата:

- Системата на Международната организация на труда (179 държави)
- Системата за защита на правата на Съвета на Европа (45 държави)
- Хартата за фундаменталните права на Европейския съюз (25 държави)
- Националните конституции и социалните законодателства.

1. Фундаменталните социални права на МОТ. (Международната организация на труда)

От 1998 г. осем конвенции на МОТ са считани за фундаментални и трябва да бъдат прилагани във всички (179) страни-членки на МОТ:

- относно свобода на сдружаване: Конвенция N 87
- относно правото на организиране и колективно договаряне: Конвенция N 98
- относно принудителния труд: Конвенция N 29 и 105
- за равенство във възнаграждението и относно дискриминацията: Конвенция

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

N 100 и 111

- относно забраната и незабавни действия срещу най-тежките форми на детския труд: Конвенция N 182.

Тези мерки се контролират чрез обществен мониторинг. Социалните фундаментални права трябва да бъдат допълнени от други права за социална защита.

Има още над 70 Конвенции, които покриват широк спектър от дейности: здравословни и безопасни условия на труд, социална сигурност, работници-мигранти, моряци, инспекции по труда, заетост на жените, защита на майчинството, професионални взаимоотношения и т.н.

Препоръка: Чрез синдикатите се свържете с вашето Министерство на труда за да установите нивото на ратифициране на Конвенциите на МОТ във вашата страна. Ако има някакви пропуски по отношение на ратификациите, предприемете своевременни действия. Например, много страни-членки на ЕС не са ратифицирали конвенциите на МОТ за здравословни и безопасни условия на труд. Мониторингът на стандартизационната система на МОТ се осъществява от Комитет от независими адвокати и трипартитен комитет на Международната конференция по труда. Различни видове жалби могат да бъдат внесени, в случаи на нарушаване на Конвенциите, особено тези, свързани със синдикалната свобода.

2. Системата за защита на правата на Съвета на Европа (45 страни-членки)

Тя включва два инструмента:

- Европейската конвенция за човешките права (ЕКЧП)

ЕКЧП е задължителна за всички страни-членки на Съвета на Европа и основно е свързана с политическите и граждански свободи и справедливост (включително забрана на смъртното наказание).

Индивидите могат да подават жалби до Европейския съд (със седалище Страсбург), ако сметнат, че някое от техните права е нарушено.

- Ревизираната Европейска социална харта

Европейската социална харта беше допълнение на Европейската конвенция за човешки права от 1961 г.. Хартата беше ревизирана и в голяма степен подобрена през 1992 г. под името "Ревизирана европейска социална харта" (1996 г.). Тази харта покрива повечето области от трудовото законодателство на базата на Конвенциите на МОТ като има по-специфични клаузи. Ревизията ѝ даде възможност за уреждане на някои допълнителни права (семейни права и права на децата, права на работниците-мигранти, защита на избраните делегати, правото на подслон и правото на защита от социално изключване).

Мониторингът на този инструмент се осъществява от два комитета:

- Комитет на независимите правни експерти, който верифицира дали националните практики и законодателство са в съответствие с членовете на Хартата;
- Правителствен комитет. Всички държави, които са подписали Хартата и представителите на европейските работодатели, работници и служители (ЕКП) разглеждат доклада на правните експерти и предлагат Комитетът на министрите да изпрати предупреждения на въпросните страни, или правят предложения за промяна на законите или практиките.

Колективни жалби

- Този мониторинг се осъществява на базата на система от колективни искове/жалби, които могат да подават националните конфедерации, които са членове на ЕКП, националните работодателски организации, които са членове на UNICE, признатите европейски НПО, ЕКП и UNICE.
- Тези организации могат да излязат с колективни жалби, които се разглеждат от Европейския комитет за социални права (ЕКСП, правни експерти по Хартата),

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

които след като изслушат всички страни внасят препоръки на Комитета на министрите за осъществяване от съответните правителства.

Съветът на Европа също така има два инструмента, свързани със социалната сигурност: Европейската конвенция за социална сигурност и Европейският код за социална сигурност. Тези документи формулират целите на системите за социална сигурност и дават възможност за увеличаване на правната защита на национално ниво във всички сфери на социална сигурност.

Препоръка: ЕКП и другите европейски социални партньори трябва да настояват Европейския съюз да подпише

- Европейската конвенция за човешки права и

- Ревизираната европейска социална харта.

Подобен ход би гарантирал, че в цяла Европа ще бъдат прилагани идентични социални, политически и граждански права.

3. Харта на ЕС за фундаменталните права (25 страни-членки)

Големи усилия и време бяха необходими, за да се достигне до тази Европейска харта на фундаменталните права.

Тя беше приета от Европейския съвет в Ница през 2001 г. и съдържа серия от права, разделени в седем глави: достойнство, свободи, равенство, солидарност граждански права, справедливост и общи клаузи.

Този текст е резултат от компромис с някои неясноти, свързани с определени права (напр. правото да си “зае” в работа, противопоставено на правото за работа) и някои пропуски, напр. по отношение на правото да се предприемат трансгранични действия.

Тази харта има няколко положителни аспекта:

- Тя обединява гражданските, политическите, социалните, икономическите и културните права в единен текст, следователно показвайки, че те са взаимозависими и неотделими едно от друго;

- Не може да доведе до намаляване на правата на национално ниво;

- Тя е свързана с Европейската конвенция за човешки права и със социалната харта на Съвета на Европа (от 1961 г. и ревизираната).

Само едно нещо остава неясно: правният и политически статут на хартата и особено нейното ползване от страна на Европейския съд (Люксембург).

4. Национални конституции и национално социално законодателство

Необходимо е да бъдат спазвани всички национални социални права; задължително е гражданите да са запознати с тези права; трябва да се полагат усилия в посока на тяхното спазване.

3.4

Издигане на правата посредством законодателството

Законодателството, съдържащо се в четирите правни системи, представено по-горе, не трябва да се възприема като константа. Законите са резултат на дългосрочни битки - всяка новопридобита свобода/право е била в дневния ред на въпросите, поставени в предишни закони.

Тук са представени няколко области, изискващи бъдещи активни действия:

• Гарантиран минимум на вземанията: Принципът на гарантирания минимум на

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

доходите, който трябва да бъде спазен във всички страни и според който фактическата стойност на доходите трябва да е фиксирана на национално ниво и да съставлява 60% от средната стойност на заплатите за страната, като в последствие редовно се ревизира.

- Защита на достъп/ползване на личните данни.
- Опазване на природата и хората (особено при патентоване на растителните видове, изследвания, свързани с генетични изменения в човешката популация или отделни части на човешкото тяло).
- Всички международни споразумения между страните от ЕС и региони от третия свят (а към настоящия момент - всички споразумения със страни от всички региони на света) са задължени, съгласно правилата, наложени от Европейския парламент за спазване и поощряване на гражданските, политическите и социални права.

Тези споразумения съдържат приложения с различни програми за действие, разработени да насърчават демокрацията, включително и издигане капацитета и ролята на неправителствените актьори.

Основни споразумения за сътрудничество:

- Евро-Средиземноморие (Euro-Mediterranean)
- Меркосур (Mercosur) (споразумения между ЕС и 77 страни от Африка, Карибския и Тихоокеанския басейн)
- Меркосур (Mercosur) и Южна Африка

ЕКП, в тясно сътрудничество с МКСП и Световната конфедерация на труда, полага усилия за изграждане на мрежа на синдикалната солидарност, както и за осигуряване съблюдаването на социалните аспекти на развитие, в частност на правата.

- В същото време Европейското и световно синдикално движение търсят взаимовръзката между търговските политики на ЕС и фундаменталните трудови права.

Някои положителни мерки вече бяха предприети в отделни страни, чиято политика поощрява социалните права (свобода на сдружаването, отстраняване на детския труд). Съответно, отрицателни мерки биха могли да се предприемат в страни, които не се съобразяват със синдикалните свободи, или прилагат форми на принудителен труд. В ход са преговори, които да установят правила, а ЕС полага усилия да осигури разширяване на сферата на социалните придобивки.

- Равни права

В тази област има още много несвършена работа. Трите системи на организация на правата (тези на МОТ, на Съвета на Европа и на Европейския съюз) прокламират равни права, които са много по-значими, в сравнение с неясното понятие "равни възможности" (където идеята е, че ако животът е състезание, то всеки започва с равен старт, съревновавайки се с всички останали в света). Един по-прецизен преглед на настоящата ситуация показва сериозен дефицит:

- По отношение на жените:
 - Неравенство в заплащането (20% разлика в заплащането на мъжете и жените в Европа);
 - Дискриминация по отношение на работата, квалификацията, социалната защита, условията на труд и живот;
- Следните групи са също жертва на дискриминация:
 - младежи (работни места, заплащане);
 - хора с увреждания (работни места);

- възрастни хора;
- лица с чуждестранен произход.

3.5

За една по-различна Европа

“За” или “Против” Европа? Това е щекотлив въпрос, доколкото както видяхме в част 1.7, днешна противоречива Европа има две лица. Политическите елити играят умело в това объркване и успяха да разработят твърде силно емоционално оръжие. Често пъти граничейки с интелектуалния тероризъм, те обявяват, че всеки, който е “за” Европа е добър, а всеки, който е “против” е лош (реакционери, протекционисти, националисти и т.н.).

Като синдикалисти ние осъзнаваме разликата между европейското социално наследство и преобладаващите либерални уклони на политическия проект, наречен Европейски съюз, и не можем да си позволим стъписване/страх или да попаднем в капана на лошо скроени дебати. Като представители на нашите страни ние сме се посветили на Европа и нейния социален модел. Ние ценим демократичните и мироопазващите ценности на ЕС, но не можем да не забележим, че настоящата конструкция на Съюза не се движи в посоката, в която ние бихме желали да я видим.

Ние трябва да подкрепим Европа, но без да приемаме настоящия модел, чийто либерализъм посяга на Договорите или на избора, който Комисията направи като единствен възможен път за развитие. Ние сме посветени на една по-различна Европа, тази, която ще бъде ключова спирка към един по-справедлив свят. Поредица от настоящи действия потвърждават нашия фундаментален избор.

■ * От “диплокрация” към демокрация

Едно от най-важните предизвикателства днес пред ЕС е да се възроди демокрацията в него. Демокрацията, разбира се, има различни измерения и облик. Нейн висш израз са изборите за Европейския парламент. Но всъщност реалната власт е в ръцете на сега действащите дипломати: тайни споразумения между националните представители; дискретни сделки, резултатът от които се представя след това под формата “вземи го, или го остави”; изваждане от строя на членове на парламента и на обществото, като цяло. . . Този модел, основан на дипломацията (тъй като ЕС все още е повече институция на външните работи, отколкото институция, която засяга нашето ежедневие!), определя нашето окачествяване на Съюза по-скоро като “диплокрация”, отколкото като действаща демокрация.

Има ли напредък в тази област? Конституцията (Конституционният договор) на Европейския съюз не може да се възприема като особено значим текст в тази област, въпреки че в него се съдържат някои подобрения. От друга страна, асоциираният дебат е много ползотворен, тъй като откроява дефицит на демокрация в ЕС и дисбаланс между икономическата политика, провеждана с оглед генериране на печалби, и икономическата и социална политика, целяща да помага на гражданите.

■ Директивата “Болкенщайн”

Европейската комисия публикува директива, по-късно наречена “Болкенщайн*” (на името на бивш комисар, отговарящ за областта, за която тя се отнася), посветена на либерализация на услугите в Европа. Работната версия на директивата беше в съответствие с Лисабонската стратегия (конкурентноспособността* на европейските мултинационали), както и с Общото споразумение за търговия и услуги - GATT (GATS)*.

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

Съгласно новата директива всички услуги - включително здравеопазването, образованието, водо- и електроснабдяването и пр. - ще станат стоки, управлявани единствено от законите на конкуренцията, според които основните отношения са между фирмата, предоставяща услугата и клиентите. Това, по-нататък, поставя под въпрос публичните политики и атакува директно системата на социално осигуряване, както и поставя под заплаха съществуването им, което е от всеобщ интерес.

Работната версия на директивата предвижда още фирмите, предоставящи услуги, да оперират в рамките на съответното законодателство (особено фискалното и социалното законодателство) на страната, от която произхождат, а не от страната, в която предлагат дадената услуга. Следователно, тази клауза оставя широко отворена вратата за социален и фискален дъмпинг.¹

Все пак, работната версия на директивата беше многократно критикувана от правителствата (във Финландия, Белгия, Франция), мултинационалните компании, както и от национални членове на парламента. ЕКП, заедно с други актьори (платформа от социално ориентирани неправителствени организации) своевременно поиска тази версия да бъде отменена.

Мобилизация от висока степен (75 000 европейци демонстрираха в Брюксел на 19.03.2005 г.) и страхът, предизвикан дори и у консервативните правителства, подтикна новоизбраната Европейска комисия, оглавявана от Барозо, да изрази някои резерви. След това на срещата на върха на (на държавните глави), състояла се на 21 и 22 март 2005 г. поиска официално Европейската комисия да внесе промени в Директивата. Все още е твърде рано да празнуваме, но трябва да отбележим, че вратата за прилагане на различен подход, основан на хармонизиране на законодателството по сектори, вместо да се разрушават всички правила, прилагани към услугите, предоставяни във всички сектори, е отворена.

■ **Работно време, Европейски работнически съвети, услуги от всеобщ интерес и пр.**

Ето и други въпроси, които ще провокират протестни действия, както стана с директивата "Болкенщайн": ревизия на директивата за максималното работно време в Европа и особено за отмяна на клаузата "опт-аут", която позволява на компаниите да не съблюдават определените граници за работното време; ревизия на директивата за Европейските работнически съвети; необходимостта от протестни действия и развиване на услуги от всеобщ интерес в Европа (схващане, което включва съществуващите услуги в редица страни-членки на ЕС и форми на доказани и субсидирани "публични услуги", които ще заемат своето място сред останалите). В същото време съществува потребност от европейска директива, която да защитава принципа на услуги от всеобщ интерес срещу последствията от икономическата конкуренция и да придвижи по-нататък европейските услуги.

■ **Данъци и бюджет на ЕС**

Не би могло да се говори за социална справедливост без да съществува фискална/финансова справедливост. Докато финансовата конкуренция преживява амок, данъчното бреме автоматично се пренася с още по-голяма тежест върху работниците, а останалите приходи (печалби, държавни гаранции и пр.) са твърде мобилни. Нещо повече, ЕС може да остане - или да се превърне - в област на общ просперитет, ако публичните власти получават достатъчно финансиране.

Днес процедурата за вземане на решение с единодушие (иначе казано, правото на вето, има всяка една от 25-те страни членки) се прилага при определяне на данъците. Бюджетът на ЕС е в рамките приблизително на 1% от БВП на страните-

1/ Предоставянето им може сериозно да подкопае здравето и безопасността на работното място.

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

членки. Най-голям дял от бюджета на ЕС се отделя за общата селскостопанска политика, която е и най-широко дебатираната политика в Европа. Да се посветиш на една по-различна Европа, означава да се бориш още за правила, които дават възможност на страните-членки да провеждат честна фискална политика, както и да изработят бюджет, позволяващ на Европа да осъществява икономическата и социална политика, от която има нужда.

■ Граждански права

На последно място в този сборник ще разгледаме въпроса за защита на гражданските свободи, включително и свободата за предприемане на общи действия, свобода на сдружаването и зачитане правото на личен живот на всички граждани на ЕС.

Както желанието за контрол върху социалните движения, така и страхът от терористични атаки след събитията на 11 септември, подтикнаха много правителства да прибегнат до строги репресивни мерки, често граничещи със забранените от международните договори. Това засегна особено остро имигрантското население - легални (притежаващи документи) и нелегални (без документи и разрешителни), които станаха жертва на предразсъдъци, дискриминация и ограничения на свободата им на сдружаване. На практика в много страни са изградени т.нар. "затворени центрове", които напомнят за най-мрачните моменти на нашата история. Ние, синдикалистите, не можем да си позволим да забравим какво всъщност значат демокрацията и гражданските свободи - това е нашето поле за действие. Демокрацията в никакъв случай не е лукс, а е необходима и по време на криза.

3.6

Засилване на европейското и международното синдикално присъствие

Ревизирането на Европейската директива за работнически съвети* започна преди пет години, като бяха направени усилия да се специфицират изискванията относно информирането и областите на изразяване на мнение и консултации. Тяхното оперативно действие трябваше да бъде опростено, както и възможността им да представляват работниците. Но, докато страните членки не постигнат съгласие, ревизираният текст няма да стигне по-далеч от Секретариата на Съвета на министрите. Междувременно при тази ситуация Европейските работнически съвети (виж Речника) могат да служат като мост за издигане ролята на синдикалната мрежа на ниво мултинационални компании. В частност все повече групи имат свое представителство на европейско равнище, където синдикалистите се срещат паралелно с Европейските работнически съвети (ЕРС), което прераства от обикновено информиране в настояща европейска консултация.

Необходимо е да използваме и друг канал - този на **глобалните споразумения за компаниите**. Съществуват поне 20 такива споразумения, повечето от които са резултат на синдикални искания. Тези споразумения трябва да се разширят и подобряват по отношение на:

- Най-малкото, което трябва да включват: гаранция, че във всички филиали на мултинационалната група се съблюдают социалните фундаментални права, в съответствие със стандартите на МОТ (виж осемте конвенции, посочени по-горе).
- Тези споразумения трябва да са в сила, както и да се вземат под внимание в предприятията и цехове - подизпълнители за извършване на дадена работа.

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

- Споразуменията трябва да се договорят между мениджмънта на мултинационалната компания и представителна синдикална делегация (представляваща съответната международна синдикална организация в конкретния сектор, националната конфедерация в страната, където е разположена МНК, или националната конфедерация в страната, където съответната МНК има най-големи инвестиции).
- Тези споразумения, официално регистрирани сред споразуменията на компаниите на международно ниво и внесени в Бюрото на МОТ (International Labour Office), трябва да се прилагат паралелно с двустранната процедура по мониторинг и разрешаване на каквито и да е възникнали конфликти.

Най-важно за синдикатите е да работят в мрежа и да осигуряват непрекъснат обмен на информация, мнения и действия.

Синдикализмът, на последно място, изисква организиране на действия, които да демонстрират солидарност с преследвани активисти на синдикалното движение от целия свят. По примера на действие на международната организация Амнести Интернешънъл често може да се отправи публично заклеимяване на действията на страни или МНК, които нарушават правата на наши другари-синдикалисти в различни части на света.

3.7

Четири водещи приоритети за действие

Съгласуваните действия, предприети от синдикалните съюзи и европейското социално движение трябва да се фокусират най-вече върху следните четири въпроса:

- Европейски работни места, които са достойни, подходящи и признати
- Бъдещето на социалната сигурност в Европа
- Имиграционна политика, която да насърчава справедливостта и свободата
- Европейски принос за демократизиране на глобалната икономика.

■ Достойни работни места

Международната организация на труда разработи и понастоящем прилага стратегия за достойни работни места, които са подходящи за целия свят, естествено и в Европа.

В периода от 1950 г. до средата на 70-те години Западна Европа (ЕС на 15-те) преживя пълна заетост и се радваше на постепенно повишаване на качеството на работните места и на условията на труд.

Още повече след общата криза вследствие борбите се появило множество проблеми (например реструктуриране на селското стопанство, на текстилния и обувния сектор, разделението на труда и на трудовите операции, с най-големи последици върху работниците, специализацията на труда и пр., и пр.).

От друга страна, сянката на масовата безработица, която се повиши в средата на 70-те години на 20-ти век продължи да се разраства. В много компании бяха предприети поредица от мерки за реструктуриране и днес сме свидетели на бум на преместване/изнасяне на производства, международно глобално разделение на труда, предизвикани от търсене на допълнителни печалби и нови пазари. Този процес се изостря с откриване на нови технологии.

Значителни промени се забелязват и в областта на работните места (те, между

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

другото, засягат длъжностните характеристики, организацията на труда, качеството на продуктите и услугите, условията на труд). Изискването за умения за извършване на комплексна работа и притеснението за конкурентноспособност предизвикаха нарастване на различните форми на дискриминация, което доведе до индивидуализиране на статуса на заетите и на тяхното заплащане и подкопаване на колективните трудови отношения. Тези феномени подчертаха още веднъж несигурността на заетостта, доказана от различни тенденции (срочни договори, временна работа, принудителна работа на непълнен работен ден - засягащи предимно жени, допълнителна работа, наложена чрез наказание и пр.).

Несигурността на работното място означава плащане на ниски заплати (формиращо бедните работещи) и постоянна заплаха (хората са изнудвани да работят!), а често лоши условия на труд плюс форми на социална защита, които често не отговарят на стандартите. И на края, нека да отбележим, че несигурността на работното място, която се среща в страните от ЕС на 15-те е много по-лоша от тази в новите и бъдещи страни членки. Трудовите закони в цяла Европа бавно, но сигурно се дерегулират и дори може да говорим за социална регресия, особено в областите, които засягат жените.

ЕС направи опит да отговори на европейските демонстрации и продължаващата масова безработица чрез разработване на т. нар. Лисабонска стратегия. Тази икономическа програма на ЕС, обявена през 2001 год. (във времето, когато ръстът в Европа беше относително стабилен (3%) и когато големите надежди бяха свързани с новата икономика (бърз ръст на услугите и стоките, генериран от широко разпространеното ползване на електрониката).

Лисабонската стратегия беше разработена, за да създаде хармоничен кръговрат между:

- Икономически ръст
- Конкурентноспособност
- Достойна работа
- Социална кохезия (сближаване)
- Устойчиво развитие.

Амбицията на ЕС е да се превърне в най-конкурентноспособното общество, основано на комуникационните технологии, а либерализацията на услугите е крайгълният камък в тази стратегия.

Връщането към нисък икономически ръст, обаче, както и повишаването на безработицата и недостатъчното сътрудничество между страните-членки в рамките на тази стратегия означава, че под натиска на европейския бизнес хармоничният кръговрат бе опорочен и се превърна в кръговрат на несигурна работа, гъвкавост и продължителност, замразени заплати, които се превърнаха в правило, без положителен изход от ситуацията, що се отнася до ръста, вътрешното потребление и социалния климат.

За това днес в различни части на Европа се надигат гласове (европейските синдикати, социални актьори, парламентаристи, политически партии и Люксембургското председателство на ЕС) за ревизия на Лисабонската стратегия.

Съобразявайки се с тях, Европейската комисия, оглавявана от Барозо, предложи ревизия на Лисабонската стратегия. Тази "амбициозна стратегия", чиито основополагащи концепции правят твърде малко, за да скрие отказа от идеята за хармоничен цикъл, очертан в Лисабон. Срещата на върха през март 2005 г. реши да преразгледа и префокусира само (либералните) икономическите цели, договорени в Лисабон, а именно конкурентноспособност на всяка цена, включително и оръзване на заплатите и по-ниски стандарти за заетост и социална защита. Целите на социална кохезия и устойчиво развитие се изгубиха.

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

■ Бъдещето на социалната сигурност в Европа

Наред с колективното договаряне, социалната сигурност е несъмнено един от най-важните елементи на европейското социално наследство и ще представлява голямо социално предизвикателство в Европа в периода 2015 - 2020 г. Но каква е ситуацията към този момент?

- Системите за социално осигуряване, съществуващи в 15-те “стари” членки на ЕС (включително Кипър и Малта), са твърде разнообразни по отношение на финансиране, администриране, начин на действие и предлагани услуги, но всички те са основани на принципите дяловото участие и солидарност.
- В новите страни-членки на ЕС (включително България и Румъния) социалното осигуряване беше денационализирано и реформирано под натиска на Световната банка чрез приватизация на системата в широк мащаб (особено в областта на здравеопазването и пенсионното осигуряване).

В Европейския съюз в тази сфера се сблъскват два неконкурентни принципа: този на солидарността и другия - на частната индивидуална осигурителна схема. Съществуват, обаче, и други опасения, които подхранват аргументите в полза на пълна или частична приватизация на социалното осигуряване:

- Разходи за здравеопазване
- Демографска ситуация в Европа (особено застаряването на населението, въпреки, че това е призрактът, който кара хората да вярват, че системата на социално осигуряване не може още дълго да бъде финансирана или, че частната система ще работи много по-добре);
- Безработица и ниска заетост на работна сила;
- Намалване на разходите за сметка на компаниите: отклоняване на фондове от системата за социално осигуряване (!);
- Глобалната конкуренция: повече от 80% от световното население не е обхванато от каквато и да е система за социално осигуряване;
- Европейското социално наследство се подкопава.

В действителност, навсякъде по света, и особено в Латинска Америка, здравното осигуряване и пенсионната система са приватизирани. Гражданите на Европа постепенно бяха подготвени за такива промени, като непрекъснато им беше напомняно и внушавано, колко тревожна е ситуацията със здравните разходи, безработицата и постоянно застаряващото население на Европа.

Трябва да продължат да се предприемат действия в подкрепа на системите за социално осигуряване, които служат за преразпределяне на благосъстоянието и представляват инструмент на солидарност. Нови начини за финансирането им би следвало да се намерят, разбира се (като данък върху всички капитали и разходи за труд). Но приоритет от първостепенно значение е да се подчертае, че количеството и качеството на преразпределение, формиращо благосъстоянието, не е, както често се твърди, фонд, който трябва да се бъде натрупан, преди да се преразпредели.

■ Други имиграционни политики

Европейският съюз, както и неговите страни-членки, излъчват негативни и противоречиви сигнали по отношение на проблема с имигрантите. Това, от своя страна, възпроизвежда объркване сред търсеците убежище и икономическите мигранти и намира израз в провеждане на по-твърда политика спрямо имигрантите и събирането на разделени семейства; увеличава формите на дискриминация на работното място спрямо работници от чужд произход, които са законно пребиваващи, и е предпоставка за създаване на цели лагери за потенциални имигранти в някои страни от Северна Африка, в които се отказва достъп на тези бежанци и имигранти до Европа. Без да търсим оправдание или да

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

отричаме сложната природа на този проблем и на трудностите, които съпътстват предприемането на действия, трябва да кажем, че Европа изглежда като укрепление, защитаващо своето материално благосъстояние и начин на живот.

Докато социалната пукнатина между Севера и Юга не бъде заличена и сериозният недостиг на демократически практики не бъде преодолян, хората - в много случаи жертви на мрежи за трафик на хора - ще продължат да търсят място, където да намерят подслон, работа и по-добри условия на живот (което е закрепено в член 13 на Всеобщата декларация за правата на човека).

Въпреки всички известни опасности, Средиземноморието се превърна в масово погреб, в който много бедстващи африканци и азиатци намериха смъртта си, сблъсквайки се със затворената Европейска граница.

Европейците забравиха своята история: милиони граждани на Европа потърсиха убежище в Северна Америка през XIX и XX век, за да избягат от глада, безработицата, политическите и социални репресии. Забравиха още, че икономическото развитие през бляскавите 30-те на XX век, както и финансирането на социалната сигурност (на първо място и преди всичко пенсиите), бяха осигурени благодарение на труда на работниците-мигранти, прииждащи от Южна и Източна Европа в периода 50-те - 70-те години на XX век.

Нещо повече, много малко страни-членки на ЕС ратифицираха трудовите стандарти, регулиращи работниците-мигранти и техните семейства: Конвенция № 97 и № 143 на МОТ и Конвенцията на ООН относно работниците и техните семейства.

Член №13 от споразумението от Котоно (Cotonou Agreement) засяга три аспекта на миграцията:

- Ограничаване на миграционните потоци посредством развиване на подходящи социални и икономически дейности в привлекателните за мигрантите региони. Този въпрос беше дискутиран спорадично, но все още не са предприети реални действия.
- Осигуряване на еднакво третиране на представители от европейска националност и от африкански, карибски или тихоокеански страни. Макар, че теоретично законът съществува, на практика се срещат различни форми на дискриминация, особено по отношение на достъпа до работни места.
- Унищожаване на мрежите за трафик на хора. В тази област също са предприети отделни непоследователни политики със средна успеваемост, което създава илюзията, че е отбелязан напредък. Но търговията и експлоатацията на хора продължава и днес.

От друга страна, европейските мениджъри предлагат заетост (експлоатация) на нелегални имигранти, или такива без официални документи. Сенчестата икономика е в разцвет във всички страни-членки на ЕС, а работещите в тази икономика, които осигуряват материалното богатство и БВП на съответните страни, нямат никакви права.

Международните и европейските синдикати редовно апелират пред Европейската комисия да осигури прилагането на Член 13 в страните-членки, което ще наложи най-после създаването на едно междуведомствено "звено със специална задача" в рамките на ЕК. Но до сега не е получен задоволителен отговор.

По този начин ЕС провежда една късогледа политика в тази област, колебаейки се между разгрома, затварянето, приемането на "високо ниво" (т.е. необходими са само квалифицирани работници!), установяването на санитарен кордон в развиващите се страни, граничещи с Южна Европа и прилагането на временни мерки и подходящи програми в емигрантските райони.

Ако беше даден приоритет на социалното подпомагане и развитие в Конвенциите от Яунде (Yaounde?) и последвалите ги Конвенции от Ломе (Lome?), а така също и на

програмите EUROMED, имигрантските потоци щяха чувствително да се ограничат.

Много представители на третия свят, често пъти с високо ценено университетско образование и диплома, остават в Европа, защото, ако се завърнат у дома си, както мнозина от тях желаят, няма да намерят работа. Не по-леко ще им бъде и в Европа (сблъсквайки се с проблема на своята националност, де факто - дискриминация), ще са принудени да приемат работа с по-нисък статус, несъответстваща на тяхната квалификация (това се отнася и за лекарите!).

Трябва да отбележим още, че техническата помощ, оказвана от ЕС и неговите страни-членки, е затруднена допълнително от изгнаници, които не притежават достатъчна компетентност (поради липса на знания в конкретната област, поради тяхната култура, история и пр.)

■ Ролята на Европа в процеса на глобализация

Европейският съюз трябва ясно да се разграничи от Вашингтонския консенсус* и да провежда своя собствен традиционен модел на социално и демократично развитие.

3.8

В състояние ли са синдикатите и другите европейски социални актьори да отговорят на изискванията?

Ситуацията е изключително тревожна, тъй-като всички настъпващи промени са в отрицателен план. Много въпроси изискват промяна. Ценностите равенство, социална справедливост и солидарност са под заплаха. Политическите подходи стават все по-недемократични и се съсредоточават все повече върху пазарно-ориентираните интереси, отколкото върху тези на хората.

Глобалното настъпване на капитализма води до появата на разнообразни форми на несигурност и дори социално изключване в Европа и в още по-голяма степен в страните от Третия свят. Все по-трудно е да се предприемат ефективни действия, тъй като традиционният инструментариум, който използва международното синдикално движение (демонстрации, стачки, преговори и пр.) е недостатъчно ефективен.

През последните шест години много организации откликнаха на призива на ЕКП и в редица градове на Европа - Люксембург, Порто, Ница, Барселона и Брюксел - се проведеха грандиозни европейски демонстрации. Исканията бяха ясно изречени: работа за всички, справедливи условия на труд без дискриминация, за отворено, толерантно и антирасистко общество.

Въпреки успеха си, демонстрациите не можаха да засегнат особено избора на политиците, макар че случаят с директивата на Болкенщайн (през март 2005 г.) е твърде обнадеждаващ в тази посока.

Работодателите и бизнес-средите апелираха пред публичните власти и обществото да им даде инструменти за социално договаряне, които да послужат за успеха на тяхната кауза. Тези мерки включват гъвкави форми на труд, управление на работните заплати, либерализация на услугите, промени в системите на социално осигуряване с преобладаваща приватизация, правото на стачка в различните му форми и пр.

Смяна на ролите: днес собствениците са тези, които поставят условия и печелят, а синдикатите и другите социални актьори постигат в незначителна степен своите искания за социален прогрес.

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

Въпреки това, трябва да отбележим, че сред синдикатите и социалните актьори съществуват недостатъци и слаби страни. Ще посочим петте по-значими от тях, които имат остра нужда от промяна.

1) Недостатъчни знания и неуспех в прилагане на правата в Европа (установени от МОТ, Съвета на Европа, ЕС). Тези (по-скоро социални) права, ратифицирани от страните-членки могат да се прилагат на национални и на европейско ниво.

Средното и висшето образование бележат тенденция да омаловажават областта на трудовото и социалното законодателство (изключение правят малко на брой специалисти), въпреки, че те са международно гарантирани.

Провеждането на практически курсове за обучение на синдикалисти не се разглежда като приоритет.

Поради тези вътрешни и външни причини много ръководители (в бизнеса, дори и правни специалисти, топ-мениджъри, ръководители на професионални организации, НПО и дори синдикалисти) не познават в достатъчна степен социалните ценности и тяхната история.

Тази липса на знания, основани на съдържанието, често пъти е придружена и от липсата на ноу-хау за техническото и правното ползване на подходящата система от права.

Друга омаловажавана област е провалът на опита за ратифициране на такива инструменти, които са жизнено необходими за осигуряване на правната и политическата рамка на национално ниво и за укрепване на всяка система от права.

2) Безразличие към постепенното разрушаване на европейското социално наследство

Всяка организация сама избира как да устои на национално равнище, където тя е в състояние да разбере ситуацията.

Въпреки това, в много случаи социална регресия на национално ниво се отличава от външните мерки (изисквания, наложени от пазара, МВФ, Световната банка, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, и нерядко и ЕС).

Например, в продължение само на 15-дневен период през 2004 год., във Франция, Германия, Холандия, бяха предприети регресивни мерки срещу безработицата (намаляване на периода за ползване на обезщетения, стесняване на достъпа до ползване на обезщетения, прилагане на по-стриктни мерки и проверки).

Правото на защита срещу безработица е универсално човешко право, закрепено в Декларацията за човешките права на ООН (1948 г.) и е гарантирано от МОТ, Съвета на Европа и дори ЕС.

Отстояването на това право и излизане със съвместни предложения на европейско ниво, биха могли да се вземат под внимание, но в действителност нищо не бе направено, с изключение на няколко изолирани акции във всяка от засегнатите страни.

3) Демонстриране на липса на интерес по въпроса във външната политика на ЕС

Европейският съюз води твърде динамична външна политика, която засяга регионите и страните в целия свят.

Съгласно Римския договор (1957 г.), програмите, които първоначално са били създадени като процес за икономическо и социално сътрудничество, постепенно са се видоизменили във взаимоотношения от свободен търговски характер.

Нещо повече, тези програми никога не са били управлявани така, че да интегрират социалните фактори (здравеопазване, образование, социална

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

защита). Въпреки това, сериозно количество пари са отделяни за тях, не по-малко и за Африка от 1963 г. Кой се е възползвал от тях?

ЕКП, заедно с международните синдикати (МКСП и Световната конфедерация на труда) дълго време се занимаваха със социалния контекст на следните програми:

- Евромед (Euromed)
- Меркосур (Mercosur) и Латинска Америка
- Котоноу (Cotonou - Конвенция, подписана между ЕС и 77 страни от Африка, карибския и тихоокеанския басейн)
- Балканите

Международното и европейското синдикално движение полагат усилия посредством тези програми да изградят солидарна мрежа.

Съдържанието на тези политики, финансовите средства и методите за приввеждането им в действие са дефинирани от Съвета на министрите (т.е. от правителствата на страните-членки) и от Европейския парламент. Национално представените синдикати, членки на ЕКП, трябва да интервенират на територията на своята страна чрез лобиране пред правителството и депутатите, като с това се опитат да въздействат върху изискванията и предложенията, отправяни към европейските институции. Към този момент това се прави в недостатъчна степен и много лошо.

Какво е обяснението за това? Много европейски синдикални конфедерации, заедно с НПО или партньори в съвместни дейности, предпочитат двустранните пред многостранните взаимоотношения.

4) Алианси и коалиции

Европейските синдикати не биха могли да развият самостоятелно влиятелно синдикално движение. Те се нуждаят от алианси и коалиции. На европейско ниво се забелязва значителен напредък по отношение на сътрудничеството на ЕКП с останалите социални партньори, потребителски организации и НПО, посветени на развиване на човешките права. В различните страни ситуацията варира в широки граници и представлява смесица от тотално пренебрегване, чести спорове до редовни съвместни действия.

Алиансите, разбира се, са повече от скромни, тъй като на НПО често им липсват всякакви социални ценности и каквато и да е реална компетентност в тази област. От своя страна, на много синдикати им липсва гъвкавост, или пък са загубили част от основните си/исторически знания, от които имат нужда.

Синдикатите се нуждаят от преразглеждане на своите знания и от ноу-хау как да включат европейските и международните измерения и, същевременно, да ползват опита на работниците и гражданите.

Те трябва да се научат отново да слушат, да разбират и да обръщат внимание на проблемите и стремежите на трудещите се. В действителност, това е задача от първа необходимост за всеки, който претендира да представлява интересите на работниците.

Това възобновено разбиране трябва да се използва по-нататък като основа за обмяна на опит и знания.

Обмяната и събирането на знания и опит може да се превърнат в реална компетентност и опитност, които да укрепят позицията на синдикатите в баланса на силите.

5) Да се превърнем в политически актьори на европейско и международно ниво

Всички гореизброени недостатъци се свеждат до факта, че институциите и хората, които биха иницирали и провеждали положителните промени, си остават

ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

• ЕВРОПА И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА •

главно политически актьори на национално ниво.

Въпреки това, социалните промени, необходими да се проведат на общоевропейско ниво, ще бъдат постигнати единствено посредством силно социално движение, включващо в себе си различни, дори и на европейско ниво, политически актьори.

Това не е въпрос на отказ от регионално или национално ниво, а по-скоро на едновременно действие както на тези, така и на европейско ниво.

Процесът на преход от анализ на съществуващата ситуация към оценка на нейното въздействие и от критично тестване до изработване на предложения и социални модели трябва да се провежда координирано и да е във връзка както с регионално, така и с национално, европейско и международно равнище.

В тази посока временен напредък се наблюдаваше в ЕКП, но през последното десетилетие европейските синдикати като че се ориентираха към дейността си на национално равнище.

Синдикатите и социалните актьори днес имат нужда задълбочено да преразгледат ефективността на своята дейност и капацитет, както и да се подготвят за вътрешни промени.

На 1 ноември 2006 г. вероятно ще се направи опит да се създаде една нова, обединена и демократична синдикална организация, обединяваща организациите-членки на МКСП и на Световната конфедерация на труда, а също и други синдикални съюзи, които не членуват в никаква международна структура.

Новата организация ще представлява интересите на всички работници от целия свят, без оглед на техния статут и ще организира динамични мрежи от отраслови, междуотраслови организации и независими регионални синдикални организации.

Целите на тази организация ще бъдат: да поощрява солидарността и всеобщата социална справедливост, както и да осигури демократична рамка за процеса на глобализация, така че всички човешки същества да са "равни по достойнство и права". Проявявайки се като напълно независима организация, новосъздадената структура трябва да даде мощен тласък на творчеството, да обнови методите на работа и да разтърси интелектуалната и техническа инерция, обхванала държавите и политиките, които управляват съвременните международни институции по един шизофреничен начин.

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

1. ОБЩО СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА МИТАТА И ТЪРГОВИЯТА
2. СВЕТОВНАТА БАНКА
3. КОЛОНИАЛИЗЪМ
4. ЕВРОПЕЙСКИ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ
5. КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ
6. ВАШИНГТОНСКИЯТ КОНСЕНСУС
7. ДЪЛГ
8. ДИРЕКТИВАТА “БОЛКЕНЦАЙН”
9. МЕЖДУНАРОДЕН ВАЛУТЕН ФОНД
10. ИНВЕСТИРАНЕ
11. СВОБОДНА ТЪРГОВИЯ
12. МИГРАЦИЯ
13. ГЛОБАЛИЗАЦИЯ
14. МОНЕТАРИЗЪМ
15. МУЛТИНАЦИОНАЛНИ КОМПАНИИ
16. НЕОЛИБЕРАЛИЗЪМ
17. ОИСР
18. МОТ
19. СТО
20. ОН
21. МЕЖДУНАРОДНИ ИНСТИТУЦИИ
22. НАТО
23. ЕВРОПЕЙСКО СОЦИАЛНО НАСЛЕДСТВО
24. ПОЛИТИКИ ЗА СТРУКТУРНО ПРИСПОСОБЯВАНЕ
25. КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
26. ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ
27. ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ

ОБЩО СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА МИТАТА И ТЪРГОВИЯТА

ГАТТ (GATS) е един от 60-те текста, съставляващи споразумението от Маракеш (1994 г.), което учредява Световната търговска организация (СТО). То представлява ангажимент да се провеждат периодични преговори в рамките на СТО, с оглед на достигане все по-голяма либерализация на услугите.

ГАТТ прилага радикално доктрината за свободна търговия в третия сектор, който включва всички видове услуги (услуги, предоставяни от частния сектор; услуги, предоставяни от публичните власти; или услуги, предоставяни от частни лица, определени и субсидирани от публичния сектор). Всички страни-членки на СТО са задължени да прилагат мерките, заложи в ГАТТ .

■ Услуги

Общото споразумение за търговия и услуги ГАТТ дефинира услугите така: “Услугите включват всякакъв вид обслужване във всички сектори, с изключение на тези, предоставяни в изпълнение на служебни задължения от правителствените служители” (Член 1). Именно това определение се ползва и от европейските правителства, и от Европейската комисия, когато трябва да се убеждават гражданите, че ГАТТ не засяга обществените услуги. Но използвайки само тази част от определението, те заблуждават обществото, защото текстът на споразумението ГАТТ по-нататък продължава така: “...обслужване в изпълнение на служебни задължения на правителствени служители означава предоставяне на всякаква услуга, която няма за цел търговска дейност, нито поставя в конкуренция предоставящия я с една или повече други фирми, предоставящи услуги.” (Член 1).

От казаното става ясно, че в почти всички страни публичният и частният сектор са в конкуренция за предоставяне на услуги в сферата на образованието, здравеопазването, опазването на околната среда. От сега нататък споразумението ГАТТ се разпростира, на практика, върху всички услуги.

■ Статистически данни:

Оценка на глобалния оборот в трите най-големи сектора на услугите в сравнение с оборота в нефтения отрасъл и автомобилостроенето (в млрд. \$, за 2001 г.)

- 3 500 - здравеопазване
- 2 000 - образование
- 1 000 - водоснабдяване
- 1 400 - автомобилостроене
- 1 000 - нефтодобив и нефтопреработване

Тези цифри показват защо СТО и мултинационалните компании се борят толкова ожесточено да се либерализира секторът на услугите чрез всички национални законодателства, създадени да защитават услугите, потребителите и заетите.

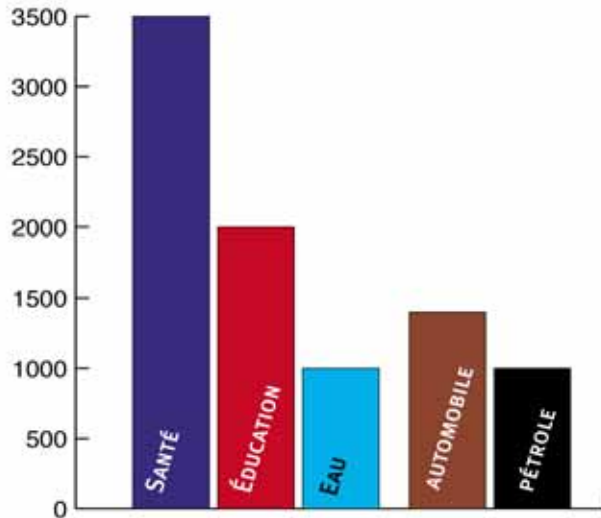
■ Методите на предоставяне на услуги

В опит да си осигури периметър на приложение върху всички видове услуги, ГАТТ очертава разликите между четирите метода на предоставяне на услуги (Член 1):

1. Метод 1: трансгранични услуги - услуги, предоставяни на територията на една страна, които се предлагат същевременно и на територията на друга (например: предоставяне на електричество в Италия, което е произведено във Франция).

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

ESTIMATION DU CHIFFRE D'AFFAIRES MONDIAL DE 3 GRANDS SECTEURS DE SERVICES AUX PERSONNES
EN COMPARAISON AVEC LE PÉTROLE ET L'AUTOMOBILE (en milliards de dollars US)

2. Метод 2: трансгранично ползване на услугата - услугата се предоставя на територията на една страна на ползвател, който произхожда от друга страна (например: немците, пътуващи през Испания, ползват испански хотели и банки)
3. Метод 3: създаване на търговско представителство - предоставящият услугата, който произхожда от дадена страна, създава филиал или представителство в друга страна (например: решава да се основе рафинерия в Бирма, която по-късно ще се управлява съгласно Бирманското законодателство).
4. Метод 4: движение на хора: физическо лице, гражданин на една страна се премества в друга страна с цел да ползва или предлага услуга, докато работи на срочен договор там (например: индийски компютърен научен работник е нает в Германска компания за срок от 5 години).

■ Обществени органи от интерес за СТО

Освен общите задължения, прилагани във всички споразумения на СТО върху най-облагодетелствените нации, ГАТТ поставя още общи и специфични задължения:

а) Общи задължения:

- Прозрачност: всяка страна-членка на СТО трябва да предостави информация на останалите членки за собственото си законодателство, правила и разпоредби, отнасящи се до услугите (на национално и наднационално ниво), както и за всички промени, направени в тях, с оглед на хармонизирането им с решенията, взети от СТО (Член 13);
- Национални разпоредби: законите, постановленията и наредбите не трябва при никакви обстоятелства да бъдат "по-утежнени, отколкото е необходимо". СТО има правото да налага дисциплина, за да защитава разпоредбите от създаването на ненужни бариери пред търговията и услугите" (Член 6). Например, критериите, определящи питейната вода или стандартите относно сигурността в транспорта могат да бъдат забранени, ако имат неблагоприятен ефект върху търговията. Същото се отнася и до всички мерки, предприети от правителството, целящи да засилят частните фирми, предоставящи услуги, за да се гарантира всеобщ достъп до предлаганата услуга (напр. водоснабдяване, електропренасяне и доставяне и пр.).

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

Нещо повече, всеки път, когато дадена страна поема ангажимент в определен сектор, той също става обект на специфични задължения. Това е ефективна мярка против създаване на какъвто и да е публичен монопол, както и против проява на дискриминация срещу търговски и нетърговски актьори при определяне на субсидирането.

■ Ангажиментите и краят на свободния демократичен избор

Ангажиментите, поети в самото начало на създаване на СТО или по време на успешните следващи кръгове от преговори, сложиха край на свободния демократичен избор. В действителност, приетите нормативни актове, отнасящи се до достъпа до пазари и поведението на държавите, ще отнемат цялата тежест от демократичните институции и ще доведат до политики, обслужващи нуждите на общността, града, региона или страната.

Нещо повече, веднъж подписано споразумението ангажиментът е неотменим. Член 21 от ГАТТ гласи, че всяка страна, желаеща да модифицира своето споразумение в посока, която не благоприятства разпространението на либерализацията, ще трябва да преговаря с останалите 143 страни-членки на СТО за уточняване на финансовите компенсации, които останалите страни ще й поискат. В случай на несъгласие, последната дума има Организацията за уреждане на спорове към СТО. Става ясно, че гражданите, гласуващи по време на избори, нямат възможност да влияят върху решенията, взети от правителството. Последствията от това биха подложили на сериозни изпитания общността.

■ Безкраен процес, фиксирана програма

Целта на ГАТТ е постепенна либерализация на всички услуги в хода на успешни преговори, които ще се провеждат периодично “с оглед на постигане на все по-висока степен на либерализация” (Член 19). За да се осигури успех на всеки кръг от преговори в дадената област на либерализация, ГАТТ постановява, че “процесът на постепенна либерализация трябва да напредва по време на всеки кръг.”

Трябва да подчертаем, че тези процедури са обвити в дълбока секретност. Тази тайнственост съществува в Женева, в Европейската комисия, а също и във всяко правителство. Все пак, тайната не може да бъде опазена от всички - частният сектор е пряко въввлечен в изготвянето и в по-нататъшните дейности от преговорите (виж бележките, относно лобирването).

Междувременно, народните представители, демократично избрани от гражданите, в националните и Европейския парламенти, са напълно изключени от процедурата на подготовка и на вземане на решения. Те са изключени и от фундаменталния обществен избор, който тези преговори налагат.

Липсва демократичен дебат, организиран преди вземане на тези обществено значими решения. Представителите, олицетворяващи суверенитета на гражданите, са в състояние единствено да приемат или отхвърлят вече взетите решения и достигнатите заключения от преговорите.

■ Ответна реакция

Историята показва, а приватизационните процеси от последните 20 години потвърждават, че въпросът за личните интереси е рядко сравним с удовлетворяване на обществените интереси.

Признаването на фундаменталните права е едно от най-значимите постижения на

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

XX век. Тези права, правно закрепени в международни споразумения, дават на обществените власти, представени на всяко равнище, задачата да организират ресурси за отстояване и поощряване на тези права.

В светлината на потенциалната заплаха, заложена в ГАТТ, ще акцентираме върху четири по-важни мерки на ответна реакция:

- 1) Призив за мораториум върху настоящите преговори
- 2) Заклеймяване на липсата на прозрачност в хода и резултатите от преговори и тоталната липса на каквато и да е форма на демократичен контрол
- 3) Приемане на ясна дефиниция за концепцията за обществените услуги и осигуряване на припознаването ѝ първо в Европа и след това от СТО
- 4) Деклариране, че Общото споразумение за търговия и услуги не е приложимо за обществените услуги.

Виж Болкенщайн*

(Източник: Паул Марк JENNAR, Oxfam Solidarity)

СВЕТОВНАТА БАНКА

Световната банка е родствена институция на МВФ. Подобно на МВФ тя беше създадена в Бретън Уудс през 1944 г., а през 2002 г. в нея влизаха същите 184 членове. Нейната структура е подобна на тази на МВФ, но съществуват известни различия по отношение на методите на финансиране. Официалната ѝ функция е да подкрепя проекти за развитие и на практика оперира в същите рамки като МВФ, като използва своите средства за финансиране на структурни програми за приспособяване.

Настоящият термин 'Световна банка' всъщност се отнася за Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР), която първоначално беше създадена, за да подпомогне Европа след Втората световна война и която постепенно се превърна в институция за финансиране на развитието на държавите от Третия свят.

През 2002 г. нейните служители във Вашингтон наброяваха приблизително 8,500 и 2,500 в другите ѝ 100 офиса в целия свят. В периода 1945 г. - 2001 г., Световната банка предостави общо 360 милиарда долара под формата на заеми на своите държави-клиенти.

Нейните правила за действие и правила за "демокрация" (Борд на управителите, Борд на генералните директори и т.н.) са идентични с тези на МВФ. И Световната банка поставя изискване за 85% мнозинство при гласуване на важни решения - а САЩ държат 16,45% от тези права за гласуване.

През 2001 г., нейният вице-президент Йозеф Щиглиц се оттегли публично в резултат на нарастващите либерални тенденции в световната банка и зловещите последици от нейните политики, свързани с държавите от Третия свят.

(За повече информация: Joseph STIGLITZ: La grande desillusion - Fayard, 2002)

КОЛОНИАЛИЗЪМ

Колониализмът е термин, с който се означават доминиращите търговски и политически отношения, наложени (обикновено от Европейските държави) върху страните от Третия свят. Повече от четвърт век вече не съществуват официални колонии.

Въпреки това вековете на колониално господство все още влияят на международните отношения. Най-важното е, че колониализмът придобива нов образ, защото глобализацията всъщност представлява реколонизация на по-голямата част от света, извършвана от най-богатите държави.

Пристигането на Христофор Колумб в Америка отбелязва началото на период на интензивна международна търговия. Първите европейски фабрики се нуждаели от суровини. Същевременно геноцидът спрямо местното население на Латинска Америка превръща Новия свят в истинска пустиня - необходими били хора, за да обработват земята и за да работят в златните и сребърни мини. Това довело до развитието на търговския триъгълник. Ценни метали и суровини били изнасяни от американските колонии до европейските страни. Корабите отплавали от испанските, португалските и френските пристанища, натоварени с евтини стоки (памук, платове, стъкло, пушки) за Африка, където разменяли тези стоки за роби. След което корабите, натоварени с африканска работна сила, се отправяли към колониите в Америка. Основната цел на този колониализъм била да се плячкосват ресурси, а не да се населяват различни територии. Колонизаторите не навлизали далеч в сушата. Те изграждали своите търговски центрове по крайбрежията и малцина дръзвали да навлязат в съответните страни-домакин.

Индустриалната революция и бедността в Европа през 19-ти век издигнали нов тип колонизация, включваща заселването на ново население. Съединените Щати стават основната дестинация за мигрантите. В началото на 20-ти век много млади хора напускат големите градове в Европа и се отправят към Африка и Латинска Америка.

Нео-колониализмът вече не е свързан със заселване, а отново представлява процес на заграбване на природните и финансови ресурси на южните страни. Основното оръжие, което днес се използва в тази нова форма на доминация е дългът*. Другите методи също играят своята роля, като например прилагането на решения, постигнати с 'консенсус' в рамките на СТО, корупцията сред местния елит, или директната военна намеса при необходимост.

Целите на тази нова вълна колониализъм са:

- Поддържане на достъп до пазарите (например субсидиране на памукопроизводството в САЩ или свръх производствата в страните от ЕС, които трябва да бъдат реализирани някъде);
- Налагането на много ниски цени за природните ресурси в съответствие със стария принцип да не се плаща за суровини или цената им да е много по-ниска от реалната;
- Изграждане на политически ред (Вашингтонският консенсус* както е отразено в Политиките за структурно приспособяване*, наложени на правителствата в Юга), които регламентират благоприятни възможности за 'инвеститори' - термин, който в действителност означава Западни МНК и институционални инвеститори.

Световната банка* и Международният валутен фонд* са си присвоили функцията да надзирават това поробване на световните икономики от кредиторите.

ЕВРОПЕЙСКИ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

Тези органи за информиране и консултиране на работниците бяха правно изискване в Общностните предприятия (виж текста в карето) на 22.09.1996 г. Днес съществуват около 700 мултинационални компании на територията на Европа, всяка една от които има свой Европейски работнически съвет (ЕРС).

Европейските работнически съвети се считат за най-главното постижение в областта на европейския социален диалог. Синдикатите обаче все още не са убедени, че ЕРС са достатъчно ефективни.

■ Несигурно бъдеще за “социалното наследство”

В периода 1850-1960 г. работниците от цяла Европа се бориха и спечелиха своите права - те не бяха вече третирани като стока, или като обикновени “партньори”, както някои други - те имаха право на глас в предприятието. Всяка страна-членка установи своя собствена система за “социално консултиране”.

Въпреки това, от доста време тези национални правни рамки бяха заобикаляни по два начина:

- Фирмите се разрастваха, преминаваха отвъд националните граници и ставаха мултинационални компании.
- Европейският съюз постепенно заменяше страните-членки във вземането на решения във все повече области и по все повече въпроси.

Как би могла всяка страна-членка на ЕС да съхрани “социалното си наследство” и то да бъде от значение на общностно ниво? Идеята за създаването на ЕРС с цел информиране и консултиране на наетите се появи през 80-те години и беше категорично отхвърлена и от работодателите за много дълго време. Директивата, регламентираща създаването на ЕРС, беше внесена едва през 1994 г. и това изискваше усилията на цялата Общност (виж текста в карето), за да структурира ЕРС преди 22.09.1996 г.²

■ Консултация, диалог или преговори?

ЕРС бяха създадени с цел да “информират и консултират” работещите. “Консултация” означава “обмяна на гледни точки и установяване на диалог”. Тази концепция трябва да бъде разглеждана в контекста на настоящия модел за колективни трудови отношения, които съществува под различни форми в отделните страни-членки.

Към кои предприятия се прилага?

Това юридическо изискване се отнася до предприятия или група от предприятия с поне 1 000 наети в страна-членка на ЕС и с най-малко 150 наети във всяка от поне 2 страни-членки. ГЧуждите мултинационални компании”, напр. американски, които притежават два или повече филиала, също следва да се съобразяват с тази Директива.

- В повечето страни-членки на ЕС социалните отношения са структурирани около концепцията за диалог, която впрочем е по-обвързваща за компаниите. Това не означава просто налагане на обмяна на мнения. Работодателите са задължени да спазват специфични процедури и да вземат пред вид мненията на синдикалните представители, когато решават да променят работното време, по въпроси, свързани със сигурността и безопасността при работа, или при предприемане на

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

действия по много други въпроси, които варират от една страна в друга.

- Трябва да се знае, че диалогът сам по себе си се основава фундаментално на кодексите и законите, които признават синдикатите и, следователно тяхното право им на колективно договаряне. Следователно е оправдано противопоставянето на властта на парите чрез предприемане на колективни действия.

Без познаването на тези елементи преговорите не биха били възможни. Без преговори, диалогът би бил само формална процедура. Къде тогава, остават “консултациите” и “информирането”?

Синдикалната перспектива

Структура като Европейските работнически съвети не може да бъде ефективна, ако съществува чисто формално.

Отговаряйки само на изискванията на нормативната уредба, т.е. да се организира веднъж годишно среща, не е достатъчно. За да могат ЕРС да функционират ефективно, трябва да се търсят и установят контакти, да се създадат взаимоотношения и постепенно да се формулират общи интереси.

Това, от своя страна, поставя следните въпроси:

- Езиково обучение за членовете на ЕРС
- Проблемът с дневния ред, който в редица случаи се определя изключително от мениджмънта на компанията
- Липса на средства за комуникация между синдикатите от различните страни (телефон, електронна поща, кореспонденция, възможност за пътуване и т.н.)
- Фактът, че ЕРС случайно събират представители от различни филиали на компанията, които са поставени в условия на конкуренция помежду си, определени от страна на мениджмънта
- “Културни” различия, които предизвикват затруднение в съвместната работа (виж “Работническото представителство в Европа”*)

Ревизирането на тази Директива, отложено в институциите на ЕС за почти пет години, би трябвало да предостави възможност за усъвършенстване на текста, който е твърде обтекаем, а всъщност оставя голямо пространство на мениджмънта на компаниите за маневриране и им позволява да се изплъзнат от целите на Директивата. Следователно, съществува остра необходимост от:

- Укрепване силата на преговорите в рамките на ЕРС, така че те да се превърнат във форум за социална демокрация
- Засилване правото на информиране и консултиране, случаят Рено-Вилворде показва степента, до която може да пренебрегне диалогът с работниците
- Намаляване на ограниченията върху предприятията, в които може да се приложи Директивата. Настоящият праг от 1 000 работници трябва да се намали на 500.

На последно място трябва да кажем, че синдикатите вярват, че ползата от ЕРС е не толкова по въпросите от официалния дневен ред, колкото във връзките и информацията, споделяни между представителите на работниците и аспектите, които трябва да се развиват в бъдеще. Щом като централният мениджмънт успява да разедини работниците така, че да преговаря с всеки работник индивидуално, то победата ще е негова. Ако, обаче, представителите на работниците успеят да организират единен фронт и да говорят в един глас, работническата кауза ще се развива и тогава балансът на силите ще придобие ново измерение.

2/ 22 септември 1996 г. беше крайният срок за заключение по най-слабо ограничителното “доброволно споразумение”. Като резултат редица такива споразумения се появиха в месеците преди крайния срок.

КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ

Концепция, наложена от неолибералната революция от 80-те години. Отнася се до капацитета на компаниите да завладяват или поддържат пазари в среда на "чиста конкуренция".

Концепцията за конкурентноспособността постепенно заменя остарялата концепция от миналия век за производителността. Производителността е количествена характеристика (и измерима). За да се измери производителността се използва отношението: брой произведени стоки, разделени на броя работни часове, необходими за производството им.

Например: ако компания, разполагаща с 15 работници, произвежда 600 чифта обувки за осемчасов работен ден, производителността и ще се изчисли по правилото: $600/(15 \times 8) = 5$ чифта обувки/час

Когато разглеждаме производителността, обаче, трябва да вземем пред вид 2 основни неща:

- Производителността се увеличава през цялото време, във всички сектори със средна историческа стойност от 2% годишно. Това означава, че работното време, необходимо за производството на същата продукция, е намаляло наполовина за последните 35 години. За сравнение: един час през 1970 г. = 30 минути през 2004 г.
- За повече от едно столетие стремежът за повишаване на производителността (на труда) доведе до значително нарастване на произведените блага. Нещо повече, синдикатите позволиха тези блага да се преразпределят по "балансиран" начин в три различни направления: печалбите нарастваха, реалните заплати се повишаваха, а работното време намаляваше.

Като резултат е по-лесно да разберем защо неолибералната теория (при това успешно) се опитваше да притиска концепцията за производителността и да налага идеята за конкурентноспособността. Следователно, целта вече не е да се повишава производителността, нито да се оптимизират производствените методи, с цел да станат по-ефективни, а да се произвеждат по-евтини стоки. За да се постигне тази цел, обаче, няма никаква нужда от скъпоструващи инвестиции, нито от квалифицирани работници. Всичко, от което се нуждае бизнесът, е оръзване на заплатите по всички възможни начини.

- Шантажирането на заетите, както и преместването на производството в различни региони притиска работещите от Север (а също и от Юг) да приемат по-ниските заплати, по-дългото работно време и по-гъвкавите форми на заетост, и т.н. Поради този факт през 80-те години в Европа средната стойност на инвестициите остана много ниска. Защо да поемате риска да закупвате нови машини, като можете да останете "конкурентноспособен" чрез реорганизиране, реструктуриране, интензифициране на производството, ползвайки подизпълнители и други подобни тактики?
- Настоящото преместване на компаниите води до наемане на работници, които не са обединени в синдикати и съюзи, но са ултрагъвкави и лошо платени. Не се обръща внимание на факта, че за производството на определен продукт се изразходва три пъти по-дълго време, а работниците получават едва една четвърт или една пета част от заплатата, плащана преди.

Този стремеж към конкуренция води до най-голямото противоречие в настоящата фаза от развитието на капитализма. В модела на производителността бе теоретически възможно да се отиде крачка напред, да се постигне по-голяма ефективност, да се продължи в дългосрочен план и в еднакво темпо във всички

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

страни, да се намали работното време, необходимо за производство на стоки и услуги. Сценарият за едновременен прогрес навсякъде не беше, разбира се гарантиран, но поне беше възможен.

Моделът на конкуренцията, от друга страна, в чийто фокус е производството на по-евтини стоки от тези на конкурента, определя съществуването на победители и губещи. Примерът с преместването на компаниите обяснява още веднъж модела на победителите и губещите. Победителите са работниците, които имат късмета да работят срещу минимално заплащане, а губещите са онези, които нямат никаква работа. Ето го и познатият парадокс - след като заплатите стават все по-ниски, кой ще купува продукцията на тази самоубийствена икономика?

ВАШИНГТОНСКИЯТ КОНСЕНСУС

Терминът “Вашингтонски консенсус” е използван за означаване на основното споразумение между МВФ, Световната банка и ОИСР по политиките, които се осъществяват глобално. Консенсусът е “програмата”, така да се каже, за неолиберализъм - програма, която подчертава Структурните политики за приспособяване*.

Лидерите на Световната банка* и МВФ* понастоящем казват, че Вашингтонският консенсус се е провалил и че той не е ограничил бедността, а дори е задълбочил неравноправието и нарушенията. Това е просто онова, което болшинството синдикалисти и ‘алтернативни глобалисти’ казваха години наред. За съжаление, досега тази констатация не убеди МВФ, Световната банка, или държавите, които ги контролират да се придържат към този модел.

Консенсусът може да се резюмира в следните осем точки:

- 1. Край на субсидиите** за значими услуги и продукти като хляб, ориз, мляко, захар, гориво - всичко в името на ‘действителни цени’.

Иронията е, че страните на Севера, които въвеждат тази политика, субсидират, например, тяхната собствена селскостопанска продукция, което им позволява да изнасят стоки към страните от Юга на цени, които опропастват местните пазари.

- 2. Драматично намаление на обществените разходи**, за да балансират бюджета, по-специално чрез оряване на ‘не-производителните’ социални бюджети (за образование, здравеопазване, жилищно настаняване и инфраструктура), замразяване и намаляване на разходите в обществения сектор.

Балансирането на публичните финанси в страните от Юга се превърна в много важен въпрос за политическата и финансова власт на Севера, откакто МВФ пое ролята на ‘съдия-изпълнител’ на дълга за Третия свят, отговорен да накара страните да плащат с всички възможни средства.

- 3. Деervalвация на местната валута.** Ако паричната единица на страната е евтина (в сравнение с долара или еврото), за тази страна става много по-трудно да внесе чужди продукти (хранителни продукти, инвестиции или медицинско обслужване, например), но е по-лесно да изнесе стоки, тъй като те са по-евтини за чуждия купувач.

Като се изнася по-малко, а се внася повече - това е добре за балансиране на бюджета на страната, особено откакто те имат подчертан интерес, свързан с услугите. Ясно е, че това може да изглежда абсурд - за да изнасяш, често е необходимо първо да внесеш (машини, суровини или енергия, например). Това не се прилага, разбира се до природните богатства, където девалвацията е също път за налагане на много ниски реални цени върху ресурсите на Третия свят.

- 4. Високи лихвени проценти**, за да се привлече чужд капитал с по-висока възвращаемост. Всеки знае, че високите лихвени проценти са пречка за развитие на местната икономика. И сега ‘си заслужава’ този недъг да бъде наложен на страните на Юг, т.е. инвеститорите трябва да бъдат наградени за риска, който поемат при инвестиране в бедни страни.

- 5. Пълно отваряне на пазарите чрез елиминиране на митническите бариери.**

- 6. Финансова либерализация**, по-конкретно чрез премахване на контрола върху движението на капитали и елиминиране на контрола върху външно-търговския обмен.

Ситуацията винаги се представя така, като че ли страните от Юга имат жизнена

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

потребност от капитали, които текат към тях (в някои случаи това е вярно), но мерките, които се налагат като част от Вашингтонския консенсус резултират в ситуация, при която капиталът може да бъде и много бързо изтеглен, щом положението се влоши. Очевидно точно тогава ситуацията ще се влоши много по-бързо, защото капиталът е бил изтеглен. През 1997 г. единствената страна от Югоизточна Азия, която малко или много устоя на монетаристичния вихър, беше Малайзия. Тя драстично ограничи възможността за износ на капитал.

7. Фискална политика в полза на инвеститорите, т.е. политика, която не намалява печалбите или нетрудовите доходи (например от недвижими имоти), или ги намалява незначително, което още повече повишава неравенството.

8. Масова приватизация на обществени компании.

Има две причини за това. На първо място, тя увеличава фондовете, съхранявани в държавния резерв (кажете, не трябва ли да платите висока лихва за вашия заем?). В резултат на това цели сектори на икономиката в страните от Юга са продадени, включително някои (като мини, водоснабдяване или транспорт), които могат да се превърнат в много печеливши, щом са приватизирани и не трябва поведя изпълняват предназначението си като обществена услуга.

ДЪЛГ

Световният дълг нарасна драматично през последните тридесет години. Между 1970 и 2001 г. външният дълг на бедните страни се увеличи 35 пъти, докато външният дълг на високо индустриализираните страни се увеличи само 10 пъти. Независимо от факта, че общият дълг на Третия свят представлява само няколко процента от общия световен дълг, той играе ключова роля в промяната и раболепниченето на Третия свят.

Този дълг има не само неморален произход, но той се превърна в един от ключовите механизми на капиталистическата глобализация: погасяването на лихвите парализира бедните страни и повтарящите се проблеми с плащането ги принуждават да се оплакват от изискванията на МВФ, който 'ги спасява' всеки път, като в замяна налага още по-високи равнища на контрол върху техните политики...несъмнено водещи до реколонизация на Третия свят.

■ От къде идва дългът на Третия свят?

Можем да открием произхода на дълга на Третия свят, като се върнем в началото на 70-те години на миналия век, когато европейските банки натрупват доларови резерви. Това е период, когато възможностите за заеми намаляват в резултат на кризата. Парите никога не спят: тогава банките намират изход в Третия свят, за да преодолеят ограничените възможности в богатите страни. Това води до наводняване с банкови заеми на страните от Третия свят, често управлявани от диктатури, подпомагани от богатите страни по време на Студената война (Видела, Пиночет, Маркос, Мобуту, режимът на апартейд в Южна Африка и т.н.). Много от тези лидери успяват да присвоят незаконно заетите от техните държави пари, за да напълнят собствените си джобове, благодарение на финансовите тактики на банките, които отпускат заемите.

Благодарение на ниските реални лихвени проценти, дългът остава поносим за страните на Север и на Юг. Икономиките на страните от Третия свят не срещат големи проблеми да издължат парите, доколкото цената на продуктите, които те изнасят, се повишава. Рязка промяна настъпва през 1979-1980 г., когато реалните лихвени проценти скачат главоломно в резултат на неолибералната политика, наложена от Федералния резерв на САЩ и възприета впоследствие от Великобритания (виж статията Монетаризъм). Например американските лихвени проценти скачат от 6.8% през 1977 до 18.9% през 1981 г., повличайки повишение на реалните равнища от 0.3% до 8.6%. Това решение оказва унищожително въздействие върху страните от Третия свят. 70% от банковите заеми, отпуснати през 70-те години с различни лихвени проценти, биват индексирани до американските и британските равнища. В резултат повишаването на американските лихвени проценти води до механично нарастване на дълга на Третия свят, който се оказва парализиран. Неговата ситуация се влошава още повече, откакто цените на суровините започват да падат стремително. През август 1982 год. Мексико е първата страна, която обявява, че не е в състояние да издължи дълговете си. Много бързо тя беше последвана от други страни в целия Трети свят.

Правителствата на богатите страни се изправят пред дилема: да спасят или страните от Третия свят, страдащи от банкрут, или да спасят банките в Севера, срещащи проблеми в резултат на отпуснатите заеми, които се оказват несигурни. Те избират второто, възлагайки на МВФ и на Световната банка задачата да отпускат нови заеми на Третия свят, използвайки обществени фондове, осигурявани от данъкоплатците в богатите страни...отпускани, за да се погасяват техните дългове към частните банки на Севера!

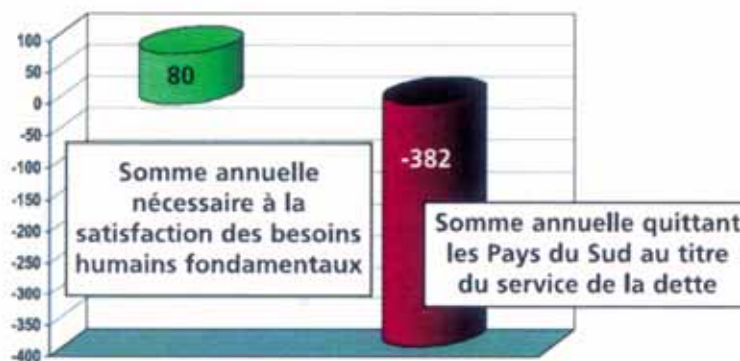
ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

■ Лихвите върху дълга са основната причина за бедността на Юга

Африка, например, използва 40% от приходите си за обслужване на дълга си. Само възстановяването на лихвите надхвърля 300 милиарда долари, равняващи се на ЧЕТИРИ ПЪТИ паричната сума, необходима за гарантиране на всеобщия достъп до питейна вода, осигуряване на начално образование за всички деца и за общо медицинско обслужване.

(+диаграмата 80 милиарда/300 милиарда)

La dette est le principal obstacle à la satisfaction des besoins humains fondamentaux

Трябва да споменем, че сумата, изплащана от страните на Юга към банките и държавите от Севера доста надхвърля общата сума, отпускана като 'помощ за развитие'. Затова от години Третият свят е нетен износител на капитал към богатите държави!

■ Дълг, управляван от МВФ: главното оръжие на неоколониализма

Външният дълг е изключително ефективен начин за ограбване на ресурси, откакто изглежда законно кредиторите да си възстановяват дължимото. За да се постигне това, всеки път, когато страна среща трудности за плащане, МВФ налага на тази страна програми за структурно приспособяване като "отплата" за подкрепата си. Така използването на селскостопански и минни ресурси бе ориентирано към износ, вследствие на което бяха гарантирани евтини суровини, и национални компании бяха приватизирани - действие, от което значително се възползваха големи мултинационални компании.

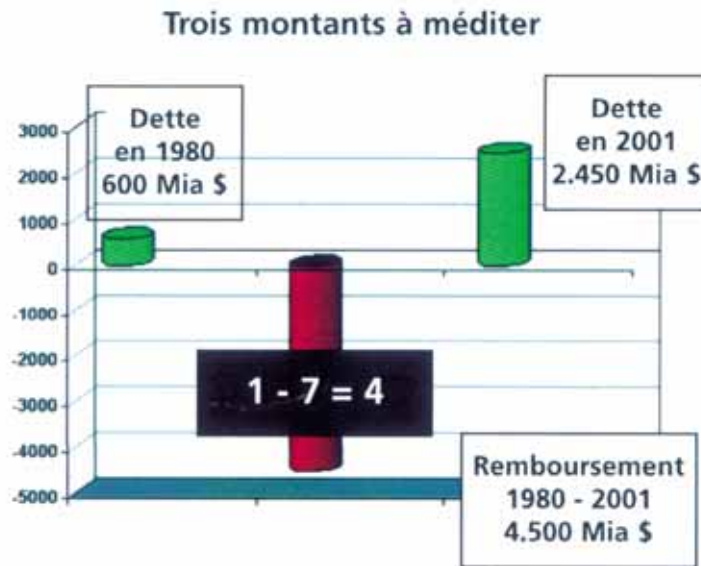
Помощта, предлагана от МВФ, никога не е била осъществявана като дарение, или опрощаване на дълга, а само като нови кредити, задвижващи ефекта на снежната топка, който в крайна сметка дори влошава ситуацията.

Дългът на Третия свят никога няма да бъде изплатен: страните от Юг вече са върнали седем пъти сумата на дълга, който са имали през 1980 г., но от тогава техният дълг се е увеличил четворно!

С други думи, това е 'постоянен' механизъм, който осигурява сервилността на страните от Третия свят. Това е причината пълното опрощаване на дълга на Третия свят да е едно от предварителните условия за бягство от капиталистическата глобализация.

(диаграма 1-7=4)

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

■ А също и на Север

Публичната администрация в богатите страни също среща сериозни проблеми с плащането. Фактът, че тези проблеми не са достигнали размера на проблема с дълга на Юга, се дължи на относителното благосъстояние на държавите на Север. Неолиберални политики бяха последователно наложени в световен мащаб отчасти да дадат предимство на кредиторите да получат отпуснатите суми. В целия свят публичните администрации бяха принудени да намалят социалните разходи и да приватизират много обществени компании, за да отговорят на исканията на кредиторите. Страните отделят постоянно увеличаващ се дял от данъчните приходи за изплащане на дълга. Тези повишаващи се приходи идват от труд, данъци върху капитала и намаляване на социалните разходи, като в крайна сметка обогатяват компаниите, които се разрастват безгранично. В крайна сметка погасяването на държавния дълг е начин за прехвърляне на все по-голям дял от заплатите на работниците и на дребните производители към богатите, които вече имат натрупан капитал.

За повече информация: D Millet & E Toussaint : "50 questions, 50 r?ponses sur la dette, le FMI et la Banque mondiale" [50 въпроса и 50 отгово-ра за дълга, МВФ и Световната банка, Syllepse, 2000. WWW.CADTM.ORG

ДИРЕКТИВАТА “БОЛКЕНЦАЙН”

Фритс Болкенщайн, Комисар по вътрешния пазар в ЕК за периода 2002-2004 г. Дава името си на проекта на Директивата за либерализиране на услугите, което довежда до дебата за “Социална Европа” през 2004 и 2005 г.

■ Лисабонска та стратегия

Срещата на върха на Европа през 2000 г. в Лисабон поставя пред Европейския съюз целта да се превърне в най-конкурентноспособната икономика в света. В Лисабонската стратегия се съдържат двата най-важни аспекта, върху които да се фокусираме:

- Услугите, в противовес на промишлеността, днес заемат централно място в икономиката на ЕС
- Желанието Европа да спечели “икономическата война” в услугите.

Тази икономическа война е вече в ход, но прилагането на Общото споразумение по митническите тарифи и търговията (GATS) - както пропагандират ЕС и САЩ - ще доведе до интензифицирането ѝ и няма да има никакви национални ограничения, които да са в състояние да проследяват резултатите.

Болкенщайн: Европейско Общо споразумение за търговия и услуги

Срещу този сценарий е логична инициативата на Европейската комисия под председателството на Романо Проди да подкрепи проекта на Директива, изготвена от един от нейните комисари, Фритс Болкенщайн, която всъщност постановява прилагане на европейска версия на ГАТТ сред 25 те страни-членки на ЕС (виж карето). Либерализирането на услугите в Европа би довело до създаване на европейски гиганти, които ще доминират и в световен мащаб, веднага щом ГАТТ отстрани защитата на услугите, предвидена в националните законодателства.

Напълно логично изглежда и фактът, че всички, които отхвърлят ГАТТ, ще се противопоставят на проекта на Директивата “Болкенщайн”. Това е първият случай, в който обществото е силно ангажирано с конкретен проект на директива и то в контекст, в който европейските въпроси са ограничени за обсъждане от експертни групи и все повече се дискутират от политиките.

И, макар че през март 2005 г. е все още рано да се каже какво ще се случи с проекта на тази директива, става ясно, че това е крайгълният камък в историята на Европа.

■ Какво ще се промени в Европа, ако директивата “Болкенщайн” се приеме в ЕС?

По-малко права за нашите страни

Директивата би предпазила страните-членки от налагане на условия и въвеждане на мерки за контрол на компании, които искат да се установят в нашата страна като доставчици на услуги.

СЛЕДОВАТЕЛНО: вашата страна не би могла повече да изисква обществените услуги (предлагани на деца, хора с увреждания, възрастни) да се предоставят от хора с определена квалификация, или с определен стандарт на обучение. Нито ще може да настоява за спазване на нормите за опазване на околната среда или безопасност при работа от страна на тези компании.

Всички права са на страната на компаниите

Тази директива би дала възможност на компаниите, които имат седалище в която

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

и да е страна-членка на ЕС, да предоставят услуги във всяка друга страна-членка, единство съобразявайки се с нормативната регулация на страната, от която произхождат. Нито националността на работниците, нито страната, в която се предоставят услугите имат значение.

СЛЕДОВАТЕЛНО: ако компанията е със седалище в Литва, а предоставя услуги в Португалия (или обратно), ще трябва да съблюдава единствено законодателството на своята страна и само литовски инспектори са упълномощени да я наблюдават и проверяват. Кой, да си кажем честно, вярва, че службите в една страна-членка са в състояние да контролират дейности в останалите 24 страни-членки?

По-малко социална защита

Всъщност социалното законодателство (управляващо заплатите, социалните осигуровки и пр.) не би могло да се включи в тази система... **ВСЕ ПАК:**

- Ако работата се върши от самонаети (работници), няма да има никакви ограничения: тогава кой може да каже дали утре работата, от която печелите доходи няма да се извършва от самонаети, продаващи своите “услуги” от името на компания (като вашата, вероятно), която е регистрирала своето седалище във Вилнюс или в Будапеща?
- Във всеки случай, белгийският инспекторат отказва средствата за осъществяване на какъвто и да е вид проверка, която да докаже дали определен работник е нает или не.

Край на обществените услуги

Нещо повече, скоро ще стане съвсем невъзможно да се поддържа предоставяне на субсидирани от държавния бюджет обществени услуги (грижи за децата, здравеопазване, образование, социално подпомагане). Европейското законодателство смята, че субсидиите “изкривяват конкуренцията” - или всеки трябва да ги получава, или никой. Можем ли тогава да си представим субсидираните детски ясли, читалища, средища на културата, които дори нямат седалище или представителство в страната и които трябва да избягват всички законови изисквания или проверки? Това би било лудост. И никой не би могъл да се ползва вече от субсидиране.

МЕЖДУНАРОДЕН ВАЛУТЕН ФОНД

МВФ бе основан през 1944 г. в Бретън Уудс (Съединените щати) по инициативата на 45 държави в усилието за стабилизиране на международната финансова система. Днес той има 184 държави-членки. Всяка членка избира управител, който да я представлява и обикновено това е министърът на финансите, или управителят на централната банка на съответната държава. Те заседават в Борда на управителите - върховен орган на МВФ - който се свиква веднъж годишно през есента. Фондът е отговорен за вземане на важни решения по въпроси, касаещи например, приемане на нови държави или изготвяне на бюджета.

■ 24 души + 1 (и № 2)

За ежедневните си текущи задачи, МВФ делегира пълномощия на Изпълнителния съвет, който се състои от 24 члена. Осем държави имат изключителното право да избират Изпълнителен директор³. Останалите 16 се определят от групи страни: например белгийският изпълнителен директор представлява група, съставена от десет държави⁴. Изпълнителният съвет, сред чиито представители почти изцяло преобладават мъже, обикновено се свиква поне три пъти седмично.

Изпълнителния съвет избира Генерален директор с мандат от пет години. В противовес на всички демократични принципи, според неписани правила, този пост е запазен за европейски представител. Германският представител Хорст Кьолер сега заема тази длъжност и ръководи екип от 2650 висши служители от 140 държави, повечето от които се намират в седалището във Вашингтон. Представител номер две в МВФ винаги е представлявал Съединените щати и действително той/тя има доминиращо влияние. По време на аржентинската криза през 2001-2002 г. Ан Кругер, която бе избрана за номер две от Джордж Буш, изигра много по-активна роля, отколкото Хорст Кьолер.

■ Бизнес логика

За разлика от демократичната институция, МВФ работи по начин, сходен на дейността на едно дружество. Всички държави, които стават членки на МВФ, трябва да платят вноска за членство в организацията, наречена "квота". В резултата на това държавата се превръща в акционер на МВФ, тъй като допринася за увеличаването на капитала му. За разлика от Общото събрание на Обединените нации, където всяка страна има право само на един глас (с изключение на Съвета за сигурност), системата, възприета от МВФ се базира на принципа "\$1 = глас".

Тези вноски на членовете позволяват на МВФ да натрупа резерви, които след това отпуска като заем на държавите, които изпитват временни затруднения с паричния си баланс. Все пак тези заеми се отпускат в зависимост от подписаното споразумение, което диктува ангажиментите, които държавите трябва да изпълнят, за да получат тези пари: това представляват унизителните структурни програми за приспособяване. Тези парични средства обаче се отпускат под формата на траншове, след като бъде направена проверка, потвърждаваща, че задължителните ангажименти са изпълнени съобразно изискванията. Като основно правило държавата, изпитваща финансови затруднения може да вземе заем от МВФ в размер на 100% от квотата за година и общо до 300%, освен в случай на извънредни процедури.

3/ Съединените щати, Япония, Германия, Франция, Обединеното кралство, Саудитска Арабия, Китай и Русия.

4/ Австрия, Беларус, Белгия, Унгария, Казахстан, Люксембург, Словакия, Чешката Република, Словения и Турция.

■ За ползата/изгодата на Съединените щати

Все пак, за разлика от акционерното дружество, държавата не може да вземе решение за увеличаване на квотата си в МВФ, за да спечели по-голямо влияние в рамките на институцията. Единственият начин да се промени разпределението на квотите е да се преразгледат определените квоти на всеки пет години от самият МВФ и за които Съединените щати имат блокирано малцинство. По този причина системата е напълно затворена от най-крупните акционери, които ревностно защитават своите интереси. Изпълнителният съвет на МВФ определя с най-видното място на Съединените щати: да притежават 17% от правото на глас, като се има в предвид, че например групата, ръководена от Габон, която представлява 23 държави от Южна Африка и над 140 милиона души, има само 1.16% право на глас.

Но скандалът не приключва с това пристрастно преразпределяне на правото на глас. Съединените щати имат пълен контрол, откакто от 1944 г. те успяват да наложат мнозинство от 85 % за всички важни решения отнасящи се до бъдещето на МВФ. Справедливо ли е това случайно стечение на обстоятелствата, при което Съединените щати са единствената държава, която има над 15% от правото на гласуване? Можем само да съжаляваме поради факта, че държавите от Европейския съюз, които заедно могат да имат също така право на 15% за гласуване, не успяват да достигнат до споразумение за постигане на тези 15%, за да ги използва за добра кауза, а вместо това те винаги се влачат на опашката след Вашингтон. Но всъщност нищо не се променя по никакъв начин. Американската хазна е магнат: тя може да блокира всяка промяна, която протича в противовес на нейните възгледи. Централата на МВФ не е установена съвсем случайно във Вашингтон - градът, чието име послужи за унизителния "Вашингтонски консенсус".

Икономическата логика, поддържана от МВФ, постановява използването на дълга като оръжие за налагане на неговата неолиберална политика, докато се увери, че бедните държави продължават да изплащат своя дял в банките на богатите страни.

Откъси от текст на Д. Мелиет и Е Тусен

За повече информация: Д. Мелиет и Е Тусен: 50 въпроса, 50 отговора за дълга, МВФ и Световната банка (Damien Millet и Eric Toussaint: 50 questions, 50 réponses sur la dette, le FMI et la Banque mondiale) Syllepse, 2002.

ИНВЕСТИРАНЕ

Френската дума инвестиране “investissement” се отнася до използването на ресурси и в частност капитал, особено от гледна точка на производството на стоки и предлагането на услуги. Закупуването или трансформирането на сгради или производствени машини са примери за такъв вид инвестиране.

Английската дума investment, обаче, се отнася до управление на финансовите активи. Това значение съответства на френската дума placement - вложение. Това значение на термина, разбира се, не е задължително свързано с някакъв вид производствена дейност.

Инвестирането, в смисъла на създаване на нови производствени капацитети, е един от съществено определящите фактори на икономическата дейност. Добре известно е, че ръстът на безработицата в даден регион зависи по-конкретно от инвестирането в този регион. Обратно, терминът инвестиране, според френското му значение за вложение (placement) при закупуване на финансови ценни книжа (чуждестранна валута, акции и др.), не създава нова дейност.

Чрез обединяването на двата вида инвестиране (инвестиране в продукцията и инвестиране с цел финансова възвръщаемост) в един термин, привържениците на глобализацията се превръщат в поддръжници на механизмите за защита на инвестирането, които щяха да бъдат отхвърлени от парламентите и обществото, ако бяха ясно демонстрирани за какво служат, в т.ч. привилегии за капитала и спекулация.

■ Хиляда Двустранни споразумения за инвестиране са равносилни на едно добро Многостранно споразумение за инвестиране

От 1976 г. под покровителството на ОИСР имаше няколко (неуспешни) опита за преговори и осъществяване на глобалната система за защита на инвестирането, която би гарантирала свободното движение на капитали и осигуряване на окончателно превъзходство на пазарното общество. Вторият опит за Многостранно споразумение за инвестициите (МСИ), инициран от ОИСР при свръхсекретни условия, бе окончателно изоставен през 1998 г. под натиска на неправителствените организации и развиващите се страни, които останаха настрана от преговорите. Това бе едно от първите действия - и несъмнено първият успех - на възникване на движението против глобализацията, което бе първоначална проявява на Дипломатически свят за непринудено разкриване на това, което се е случило на закрити врати.

Следователно, не е изненадващо, че в резултат от това, се е появило вълнение от договореното лице в лице Двустранно споразумение за инвестиции (ДСИ) между две държави. Освен това, тези споразумения представляват изходната точка за бъдещи МСИ, като те постепенно (а също по-обособени и по-ефективни от централизираните преговори за МСИ в центъра на медиите) изграждат рамка, за да са сигурни, че са постигнати целите на либерализацията.

Терминът “инвестиране” се среща в много ДСИ, подписани вече от болшинството индустриални държави (виж извадката от определението, използвано в Белгия, изложено в карето по-долу). Ако се сравнят определенията, които обикновено се срещат в международните текстове (преките инвестиции трябва да бъдат постоянни и производителни, инвеститорът трябва да осигури реално присъствие в страната домакин и т.н.), е очевидно, че тази концепция за инвестиране и международните инструменти, посветени на “защитата” на инвестирането, имат единствена цел безграничното нарастване на свободно движение на всички

видове капитал (свобода на навлизане и излизане!). Например, концепцията за преките чуждестранни инвестиции (ПЧУ), върху която се фокусира ОИСР, включва в основата си придобиване на компании (например погълнати или слети) и такива, които не развиват нова дейност.

Извадка от стандартно определение за “инвестиции”

[заимствано от Модел на ДСИ, подписано от Белгия]

Член 2. Терминът инвестиране, се отнася до всички видове дейност или капитал, пряк или косвен, в брой или в натура, или под формата на услуги, инвестиран или реинвестиран във всеки сектор на икономическа дейност.

Извадката представлява частичен списък, който показва какви инвестиции са взети под внимание в това споразумение:

- а) движимо имущество, недвижимо имущество и всички други права (...);
- б) държавни ценни книжа, акции и всички други видове притежание (...);
- в) полиции, получени суми (...);
- г) възнаграждения (под формата на процент от прихода, (...);

и прочие. Няма допълнение за правната форма, в която активите и капиталът са били инвестирани или реинвестирани, която да засяга класифицирането им като инвестиции по това споразумение.

Член 3. Терминът “възвръщане” се отнася до суми придобити от инвестиране и по-конкретно, но не изключително, печалби, лихва, увеличение на капитала, дивиденди, възнаграждения или компенсации.

Възможно ли е тогава да не се направи заключение, че “защитата на националните инвестиции в чужбина” би трябвало в действителност да бъде възприета, като очевидно по-благородна цел за “даване на възможност краткотраен инвестиран капитал да се пренасочи към друга държава, където печалбите ще са по-високи”? А зад това свободно движение, което вече е напълно постигнато, не личи ли, че тези споразумения се стремят към изместване на всички решения, които правителствата в Третият свят могат да предприемат, които биха навредили на интересите на мултинационалите в Севера?

Въз основа на статия от J. Claude Deroubaix

СВОБОДНА ТЪРГОВИЯ

Ситуация, при която никакви пречки не лимитират, или ограничават търговията. По-точно, свободната търговия на европейско равнище изисква елиминирането на регулиращи, данъчни и митнически бариери.

Свободната търговия е теоретична концепция, която никога не е била правилно осъществявана: държавите винаги са искали да защитят своите компании, своите потребители, избора им на начин на живот и т.н. Тя е била защитавана чрез силна национална отбрана, която са развили всички икономически водещи днес държави в Европа и Северна Америка.

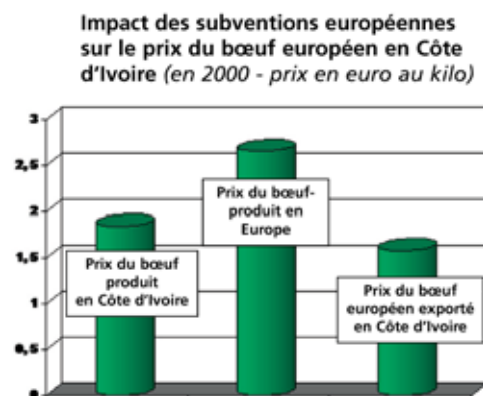
Все пак, през последните 50 години международната търговия се превръща във все по-либерализирана - тенденция, която се приближава прогресивно към ГАТТ и СТО. Две теории очертават това развитие:

- Историческата теория: през 1947 г. (създаване на ГАТТ) масовата криза през 1929 г. е все още прясна в съзнанието на хората. Те помнят как рязкото повишаване на търговските санкции между държавите, засегнати от рецесията, доведе до затварянето на пазари и враждебност в очите на някои хора за предизвикване на война.
- Икономическа теория: либералната теория заявява, че е в ситуация на свободна търговия, когато всички "икономически актьори" правят всичко възможно, за да използват своите умения и ресурси, например чрез специализиране в това, което те могат да правят най-добре.

Като се имат предвид тези доводи, други представители започват да развиват противоположни аргументи. Ако ограничаването на държава може да доведе до нарушение, разрушаването на демокрацията със силата на транснационалните финансови групировки може да предизвика повече последствия. И ако международното разделение на труда⁵ е в състояние (понякога) да увеличи количеството произведени блага, то също така може да го разпредели в по-неравноправно.

Като цяло, необходимо е да знаем дали свободната търговия е допринесла и ще допринесе ли за щастието и сигурността на хората.

Ако се вгледаме в реалността, в продължаващото нарастване на бедността, в неравнопоставеността между държавите и в рамките на самата страна, във факта, че огромно мнозинство хора са обект на интересите на глобалния капитализъм, изглежда проличава, че това не е така. Истинската причина, стояща зад поощрението на необузданата свободна търговия може да бъде открита в приказката за "глиненото гърне и желязното гърне": компаниите в богатите държави са се превърнали в такива, благодарение на вековно съхраненото развитие, достатъчно могъщо, за да превъзхожда отбраната на държавата. Те искат да навлязат в пазарите на Юг и Изток и да попречат на компаниите в тези страни да бъдат в състояние да

5/ Както високите технологии в САЩ и Европа, елементарен довършителен монтаж в Югоизточна Азия, памукопроизводството в Мали и т.н.

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

• L I B R E - O C H A N G E •

се конкурират с тях при равни условия. Доказателството за това са браншовете, в които западните компании не са най-конкурентните, такива като селскостопански и текстилен бранш, богатите държави се отказват от капаните си за свободна търговия чрез ограничаване на вноса на стоки или субсидират техния износ.

(Диаграма: Въздействие на европейските субсидии върху цената на говеждото месо в Бряг на Слонова кост)

МИГРАЦИЯ

Феноменът миграция е дълбоко вкоренен в историята на човечеството. Съществуват много причини, таящи се зад господството на човека на планета и ние мислим, че по същество те са същите, които все още подтикват днес хората към смели рискове в търсенето на по-благоприятно бъдеще.

И така, каква е ситуацията на миграцията днес? Важно е да отбележим на първо място, че най-многочисления миграционен поток се намира **в рамките на самите държави**. В страна като Колумбия, която е жертва на гражданска война, броят на вътрешните преселници възлиза приблизително на няколко милиона. На второ място, най-многочислено придвижване е **преминаването на границата**. Това е така, защото болшинството бежанци са се установили в Африка и Азия. Били са създадени лагери, в някои случаи те са съществували там от десетилетия, сега има такива на границите с държавите, където има най-големи конфликти: Конго, Танзания, Бирма, Тайланд, Етиопия, Йордания. Като цяло, общото мнение е, че 90% от бежанците и преселниците, живеят в държавите от третия свят.

Все пак най-явният феномен, откакто медиите насочват вниманието си върху него, е опитът на западните държави да ограничат миграцията по отношение на техните страни. Тази крепостна политика се прилага чрез използването на различни методи: англо-саксонските държави предпочитат селективната миграция, основана на потребността от квалифициран труд. Те също така следват политиката за „гбедни работници“, с цел да намелят най-ниско платените квалифицирани работници сред тяхното собствено население. В другите държави имиграцията, често е ограничавана от Женевската конвенция. Правото на бежанско убежище е предназначено за хора, които са преследвани вследствие на расовата или религиозната им принадлежност, приобщаване към групи (в т.ч. хомосексуалистите в някои държави), политически убеждения или..... Тези критерии са толкова ограничителни, че те всъщност поощряват изграждането на нелегални канали. В резултат на това държавните органи в различните страни са предприели масивни акции за урегулирането им.

Същинският брой на методите, използвани за борба с нелегалната имиграция е внушителен: пристанищен контрол, затваряне на границите, изпращане на пристигнали посетители в други държави и така списъка продължава. Все пак този подход само увеличава влиянието на мафиотските организации, за които трафикът на хора става втори по-значимост бизнес след трафика на оръжие.

В следвоенния период, синдикатите приеха определена позиция относно имиграционната политика, поддържана от работодателите: единственото искане бе стриктно уеднаквяване на условията (обществено положение, заплати, социална защита и прочие) между националните работници и имигрантите. В допълнение на очевидните причини, свързани с човешката солидарност, поради които синдикатите правят това, те също защитават и интересите на своите членове: представителността на „втората класа“ работници в държавата, която получава по-ниско заплащане, или е по-угнетена, неминуемо би довело до влошаване на условията на труд отвъд границата.

Всъщност това е, което са търсели работодателите, до известна степен и което те все още търсят: възможности за изнудване, които предлага глобализацията. Проектите на Европейския съюз за селективна имиграция на работници, които са ръководени от специални статuti и „Метода 4“ на ГАТТ, което означава, че хората могат да бъдат наети в ЕС с договори и при условия, подобни на тези в техните държави по произход, увеличават тези възможности за изнудване и пренебрегват исканията на синдикатите за равнопоставеност.

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

Чрез приемане на политика за “спиране на емиграцията” през 1970 г., без да имат никакво решение за кризите, които принуждават хората да напуснат родните си страни, европейските правителства изживяха масово увеличаване на потока с нови нелегални работници. Имаше много работници, които се превърнаха в крайно необходими за “ниско платени” функции в няколко сектора, но те нямаша права, нямаша таблица със ставки за работна заплата, социална сигурност ... и синдикални организации. Това “едностранно преместване” (създаване на огромен ресурс от работници в нашите страни, принудени да работят при условия типични за държавите от третия свят) води до известна степен в пораждаване на либералния “рай”.

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ

Този термин се използва в много различни контексти и има разнообразни значения. За да бъде продуктивен дебатът, ние използваме този термин в следното световно познато и разпространено значение:

- Начин на производство (капитализъм, сега във фазата на финансовия капитализъм);
- Идеология и форма на управление (нео-либерализъм);
- И културно и търговско влияние (а когато е необходимо - военно господство) от страна на западните държави.

Това, което вие наричате глобализация, не е нищо повече от финална фаза на разпространяване на западното влияние в света⁶

Няколко въпроса относно действителната същност на процеса би трябвало да бъдат разгледани накратко - нов или стар процес е глобализацията? Естествен или политически процес е? Глобализацията цели ли постигане на еднообразие, или задълбочава разликите?

■ Нов процес ли е глобализацията?

Що се отнася до общото мнение за “новия” аспект на глобализацията, е лесно да забележим, че процесът до известна степен е продължителен, отчасти обратим и до някъде нов по своята същност.

Продължителният аспект е противопоставяне на две различни гледни точки, още когато възниква капиталистическият начин на производство (виж първата част на този материал). Капиталистическият възглед бе ясно охарактеризиран от Маркс през 1848 г. - всеки, притежаващ капитал може да натрупа по-голям капитал и за да направи това трябва да се стреми да постигне печалби, които да продължават да се увеличават. Всички компании искат да се разширят чрез непрекъснатото поглъщане или елиминиране на техните конкуренти и за да постигнат това всички компании искат да разширят своите пазари извън границите. Изправено пред желанията на компаниите за господство, движението на работниците (в по-широк смисъл на термина), от два века насам се противопоставя на социалния (защита на богатството и на съществуването), политическия (истинска демокрация и равноправие) и културния (правото на образование и свободно време) проект. Този конфликт между стремежа за печалба и достойнство за всички никога не е бил прекратяван.

Обратимостта личи в разпространението на идеи и политики, типични за 19-ти век, които могат да бъдат охарактеризирани като желание за елиминиране на шестте фундаментални елемента на “Европейското социално наследство” - пречейки на тези елементи да се появят и разпространят широко сред държавите на Юг и Изток и отслабвайки действието им на Запад. В този смисъл, ако не спрем процеса, глобализацията ще ни доведе до деня, в който нашите деца ще ни питат защо сме имали права, на които вече нямаме право.

Новият елемент включва следните два аспекта:

- Внутрителните технически и научни ресурси, които притежава човечеството, което, както винаги, може да ги използва за добри и лоши цели: Интернет е създадена като мрежа за солидарност на “социалните форуми”, но също така позволява на работните места да бъдат премествани в държави, намиращи се под диктатури, където заплатите са ниски; биологическите науки лекуват болести, докато разработването на “терминатор” разпространява това, което

^{6/} Използван от Sophie Bessis в L'Occident et les autres : histoire d'une suprématie [Western Supremacy The Triumph of an Idea]

поробва земеделците по света до Монсанто.

- Вторият нов аспект е, че капитализмът завършва с разпростирането си по цялата планета - Югът бе колонизиран отново, бившият СССР е в процес на преобразуване, а Китай е пред прага да направи това. Не съществуват вече (почти) нови пазари за завоюване, няма повече граници за преминаване с цел разширяване на територията. Това е така, защото основните хищници се нуждаят от (виж посоченото по-горе) непрекъснато завоюване на нови територии, те се обръщат един срещу друг (рязко увеличение на броя на сливанията и на поглъщанията през 1985 г.), или против секторите, които преди това са изключвали капитализма (обществените услуги или социалната сигурност - виж статията за ГАТТ).

■ Естествено явление ли е глобализацията?

Естественият и неизбежен характер на глобализацията е модерен еквивалент на "божественото право" на владетелите в миналите режими - лъжа, която бе много полезна за управляващите, стремящи се към подчиняване на техните поданици, или към обезкуражаването им да мислят.

Глобализацията на капитала произтича от истинския избор, направен от ключовите играчи, и се сблъсква с противопоставянето на обществото. Следователно, това е политически процес в най-пълния смисъл на думата.

Играчите

Отказвайки да приемем факта, че съществуват главни играчи на международната сцена, които организират и печелят от глобализацията, е равносилно на непочтеност. С извинения към тези, които сме пропуснали, ето кои са ключовите играчи:

- Господстващите мултинационални компании;
- Западните държави (виж G8) и наднационалните организации, които те контролират (преди всичко СТО, МВФ и Световната банка);
- НАТО, следвайки стъпките на армията на Съединените щати и нейния военнопромишлен комплекс.

За да разясним координираното действие на този голям брой много различни играчи, необходимо ли е да обясним до известна степен неясно формулирания "главен план"? Не разбира се! Два много могъщи механизма, които са много съществени, са достатъчни да разяснят това координирано действие:

1. Наличието на споделени, взаимни интереси - би ли било заговор, ако има задръстване на магистралата в неделен ден през май? Не - само ще се отбележи, че наличието на взаимен интерес е накарало хиляди "независимите" играчи да действат сякаш са били подчинени на същият ред.
1. Лобиращи групи и мрежи - администрацията на Съединените щати, например, официално е суверенна и независима от мултинационалните компании. Все пак, това произтича също от факта, че всеки един от нейните членове заседава или е заседавал в бордовете на мултинационалните компании, които всички те са управлявали или ще бъдат върнати под управлението им - мултинационали в сферата на петролния бизнес, производството на оръжие или финансовите сектори. В Европа, приблизително по същия начин, движението между обществените услуги и силните позиции в частния сектор се превръща в стандартна норма.

Изборът

Невъзможно е да се опише в един абзац изборът, който доведе до налагането на глобализацията на хората, които не я желаят, както на Север, така и на Юг. Между

другото, това е целта на голяма част от тази брошура. Ние само ще посочим някои елементи на избора, направени през последните 25 години.

- Масова приватизация на държавните предприятия и услуги.
- Повторно колонизиране на Третия свят, предимно чрез използване на дълга като оръжие, с двустранен резултат, който целеше и постигна ограбване на природните ресурси и унищожаване на държавите.
- Държави, прехвърлили голяма част от суверенното си право на частни институции, които са извън контрола на демокрацията - виж статията за СТО - например, страните-членки на ЕС са прехвърлили своя суверенитет по паричните въпроси на Европейската централна банка.
- Политически избор, направен от правителствата на западните държави, например монетаризма, масовата безработица, изоставянето на политиките за пълна заетост, или организирането на пълната ликвидност на финансовите пазари.

Противопоставяне

В заключение, глобализацията може да бъде разгледана като политически процес и поради тази причина тя не е предопределена, поради факта, че този процес поражда съпротива (виж настоящата статия). Следователно, дори ако това е гъвкав термин, който тези, които са на власт използват, за да замаскира старите и нови форми на експлоатация, в началото на 21-ви век всеки вече знае, че всеки трябва да бъде или за, или против глобализацията.

Единство на противоположностите ли е?

Гледайки, едни и същи образи или филми, рекламирани по телевизията във всяка държава, виждайки Мак Доналдс на Червения площад и същите търговски марки на дрехи във всички централни магазини в столиците на държавите, би могло да се създаде впечатление за "уеднаквен" свят. Но зад тези образи, винаги съществуват повече транснационални правила, ръководени понякога от организации или договори, но по-често от частни компании (счетоводни стандарти, индустриални стандарти по ИСО и т.н.)

Напълно ясно е обаче, че тези различия са по-големи, отколкото преди и нарастват бързо. Най-същественото е, че този очевиден парадокс има конкретен адрес. Същите правила и стандарти са осъществени многократно навсякъде, но те са правила, наложени от доминиращите играчи или правителствата (наложили политики за приспособяване в държавите на Юг посредством МФВ), или частни работодатели (като например, наложени от мултинационалните стандарти за производство на техни подизпълнители и доставчици). Налагането на тези еднакви правила важи и по отношение на резултатите в елиминирането на (законодателни и културни) бариери, зад които по-слабо развитите държави защитават своето развитие и свободата на избор (виж статията за свободна търговия*).

Хармонизирането на правилата следователно позволява на най-силните играчи (държави или компании) да контролират цялата сфера на дейност. Това означава, че единството е синоним на нарасналата противоположност и широко разпространеното неравенство.

МОНЕТАРИЗЪМ

(С помощта на 'Dictionnaire des Questions Economiques et Sociales' от Denis Clerc)

Монетаризмът е една от най-старите съществуващи икономически доктрини. Той се основава на идеята, че парите са "неутрални", което опростява смисъла на обмена, който въздейства колкото на натрупването на богатство, толкова и на разпределянето му.

От много години насам държавата е притежавала монопол върху правата за изсичането на монети. Ние знаем, че по време на тези кризисни периоди (безработица, свръхпроизводство и т.н.) е изкушение да се използва тази власт за отпечатване на повече пари, или с други думи да се пуснат в обръщение малко повече пари, за да се стимулира повече дейност.

Според монетаристите обаче, ще бъде безсмислено за държавата да иска да преобразува икономиката, или да поощри социалните политики (в т.ч. общественото жилищно строителство) чрез отпечатването на повече пари. Тъй като парите са безполезни сами по себе си и са само средство за обмен между съществуващото богатство, този подход би довел само до увеличаване на инфлацията (с други думи намаляване на стойността на парите, когато количеството в обръщение е твърде голямо).

Този опростен възглед е опроверган от Дж. М. Кейнс, икономист, който до голяма степен е вдъхновил политическия избор по време на епохата на разцвета (1945 - 1975): отзвукът на монетарната политика в резултат на достатъчно ниски реални лихвени проценти стимулира растежа и позволява на държавата да провежда например политика за пълна заетост. Защо? Защото хората могат да се убедят, че е евтино да вземат пари на заем, те си казват: струва си да инвестираш и закупуваш... и в края на деня е натрупано ново богатство.

Либералната контрареволуция през 1970 г. (неолиберализъм), възкресила доктрината за монетаризма до такава степен, че инфлацията се превърнала в известен смисъл в смъртен грях: държавите ни могат да се сблъскат с всичко: бедност, безработица, несигурност за една трета от работната сила ... но не инфлация. Следователно, те пускат нови пари в обръщение само при изключителен надзор.

Според много независими икономисти тази фикс-идея за едва ли не нулева инфлация, която довежда до висок реален лихвен процент, оправдава до известна степен намаляването на растежа и инвестирането през последните 20 години и от това следва също продължителното много високо равнище на безработица.

Разглеждайки това от по-политически ъгъл, можем също да видим, че ъгловият камък на монетаризма е идеята, че хората знаят по-малко за пазара и че всяко предприето политическо действие, свързано с парите, би ускорило напълно катастрофата от гледна точка на инфлацията. Следователно ние омаловажаваме демокрацията (хората и техните представители са твърде безсмислени, или твърде безотговорни) и чрез използването на играч, който не съществува (който е на пазара) ние пренебрегваме факта, че ситуация, при която не се пускат пари в обръщение, е също политически избор.

В заключение: 30 годишният растеж и успех на Кейнсианския модел са опровергали твърдението, че демократичната монетарна политика е неспособна да стимулира създаването на богатство в държавата. Това твърдение също пропуска да спомене за разпределянето на това богатство. Ниската инфлация, оттук високият реален лихвен процент, запазва капитала на тези, които го имат в изобилие. Все пак ниският реален лихвен процент (за сметка на инфлацията) стимулира заетостта и растежа, и позволява на тези, които нямат никакъв капитал, да живеят достойно.

МУЛТИНАЦИОНАЛНИ КОМПАНИИ

Частни компании, действащи в няколко държави.

В допълнение на тази формална дефиниция, която се отнася към хиляди компании, е възможно също така да се определят няколко стотин "глобални" мултинационали, които контролират съответните свои пазари и са в състояние да имат значително влияние върху другите компании, а понякога и върху държавите.

Компаниите винаги са се опитвали да прекосят границите в усилието си да заобиколят максимален брой законови правила, наложени от държавите, за да се защитят, да облагодетелстват гражданите си, да придобият доход, да управляват националното богатство и прочее. От тук следва, че този обикновен факт за съществуването на "мултинационал", дава отчасти независимост на компанията от националните органи.

Преуспелите компании израстват и се концентрират. В повечето случаи, когато те достигнат определен размер, тяхното развитие ги принуждава да отидат на международния пазари, с цел да си осигурят суровини, или да открият нови пазари. Често най-простото решение е да се установи бизнес в държави-партньори, отколкото да се опитва да се инициира бизнес в друга чужда държава, което увеличава броя на рисковите фактори и несигурността на компанията.

За да се продават химически продукти в Южна Африка, в повечето случаи е по-лесно да се построи завод в държавата - или да се намери партньор, който да направи това - отколкото да се произвежда продуктът в страната, от която произхождат, който трябва да бъде транспортиран, разтоварен, освободен на митниците, одобрен и продаден, всичко това с цел да се придобие печалба, която ще бъде обложена с данъци, зависещи от варирането на обменния курс и т.н.

Първите мултинационали базират търговията си въз основа на пазарите за суровини, често чрез тайно политическо споразумение с държавата, от която произхождат и в която оперират, или поне с елитното общество в тази страна. Западните капиталистически страни, които имат потребност от петрол, са установили равновесие на силите, което съдейства за доставката му, но частните компании са тези, които приложиха на практика равновесието на силите. Колониализмът функционира така, че води до създаване на огромни компании, които понякога експлоатират цели държави. Днес същият механизъм съществува под формата на подпомагане на действащите в момента режими, които рядко са демократични и винаги подкрепят търговските интереси на страните, които използват тяхното богатство. Това е продължение на системата на банановите републики, с други думи държави, чиито лидери са контролирани от външни компании и са подменени в зависимост от интересите на тези компании.

Обикновено всички компании имат тенденция да се превръщат в мултинационални, с цел да разширят техните пазари, да премахват чуждата конкуренция чрез поглъщане и експлоатация, и извличане на полза от различията в законодателствата предимно по социалните и фискални въпроси. Всичко това допринася за създаването на концерни, чието богатство е равно или надхвърля това на много бедните държави.

Такива съсредоточия на капитали противоречат на класическите либерални теории, тъй като те стимулират създаването на монополите и олигархиите, с други думи създаването на пазар, където конкуренцията е изопачена и властта на един икономически играч става твърде силна. Този тип мултинационал притежава почти пълен контрол, не само над своите служители, но също и над всички малки и средни предприятия в бранша, а и отрасъла. Властта, която централните офиси за закупуване са дали на по-големите вериги за продажби на дребно, за да се налагат над доставчиците на продукти за масово потребление, е пример за

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

нарушаване на тези “пазарни отношения”. Друг пример е пълната власт на някои мултинационали в сферата на автомобилостроенето над хилядите производители на части за коли, които са клиенти само на тези мултинационали.

Мултинационалите, или поне няколко стотин от тях, които имат силно влияние в бранша, се превръщат след това в ключови играчи в “консорциума” (финансови групировки, господстващи държави, СТО, МФВ и Световната банка), който придава облика на глобализацията. (За повече информация разгледайте: www.transnationale.org)

НЕОЛИБЕРАЛИЗЪМ

Доктрина, характеризираща се с възприемане на най-радикалните елементи от либерализма и превъзходството на икономиката над всичко друго. През 18-ти век например, класическият либерализъм включвал политически компонент (защита на човешките свободи срещу злоупотребата с държавната власт) и икономически компонент (защита на частната стопанска инициатива и свобода на печалбата). Неолиберализмът запазва само вторият компонент и без колебание се причислява към най-репресивните режими срещу гражданските свободи (от Пиночет в Чили до Берлускони в Италия). Отличителните елементи на неолиберализма са охарактеризирани в така известния “Вашингтонски консенсус”

Чрез противопоставяне на общественото включване в икономиката и държавата на благоденствието, неолиберализма е огромната крачка назад и поставя под съмнение цялата концепция за “Европейското социално наследство”

Неолиберализмът се опитва да докаже правотата на догмите си в два етапа, които трябва да бъдат критично разгледани в две основни точки:

- Приема съществуването на **естествени икономически закони**, според които естественото равновесие ще се установи чрез сблъсък между производство, разпространение и потребление. Трябва да бъде забранена всяка намеса на държавата, пазарните закони не трябва да бъдат възпрепятствани при никакви обстоятелства: преразпределението на богатството ще стане по естествен начин чрез ефекта на постепенното му преминаване (богатството на богатите ще доведе до известна степен до облагодетелстване на бедните, всичко което ние трябва да направим е да чакаме).
- Изисква икономическите интереси (растеж, печалба, възвращаемост на инвестициите, финансов доход) да имат **абсолютен приоритет**. Следователно, ако съществува конфликт между социалния интерес (в т.ч. запазване на системата за обществено здравеопазване в африканска държава) и икономически интерес (в т.ч. изплащане на лихва по дълга), винаги последният ще има предимство. Зад закритите врати на световния бизнес, това е цинично изразяване, но когато е насочено към широките маси, предприетата линия на поведение е такава, че основните цели са, разбира се, социални цели (заетост, борбата против бедността и т.н.) ..НО единствените средства за постигане им са икономически. Оттам известната фраза на Х.Шмидт “Печалбите от днешния ден са инвестициите утрешния ден и работните места в други ден” успя да придаде на проекта за неолиберално възраждане на компания, целяща печалба, социален облик за 30 годишен период.

От 1970 г. насам тази доктрина започна да се прилага в някои държави (във Великобритания от г-жа Тачер и в Съединените щати от Рейгън), преди да бъде окончателно възприета навсякъде по земното кълбо и да окаже влияние на почти всички държави чрез властта на лобита* и неолибералната хегемония в наднационални институции като например МВФ* и ОИСР*.

ОИСР

■ Какво представлява?

- **Трийсет страни-членки**, които заедно произвеждат 2/3 от световните стоки и услуги.
- **Комитети**, обединяващи представителите от страните-членки, които са или от националните правителства, или от делегациите на ОИСР в Париж.
- В състава на **Съвета** влиза по един представител от всяка държава. Те са или посланици в ОИСР, или министри и заседават веднъж годишно.
- ОИСР има 200 **специализирани комитета**, в които са включени 40 000 експерти, заедно със секретариата. Те дават право на организацията да разработва становища по текущи въпроси или теми за обсъждане: безопасност на хранителните продукти, образование, организирана престъпност, застаряване на населението и т.н. Тази експертиза може да бъде достъпна чрез мрежата на националните участници във вземането на решения.
- **Секретариат** (постоянни членове на ОИСР), състоящ се от 1850 души, включително и **700 специалисти**. Той се ръководи от Генерален секретар и заместник генерални секретари. Няма квотна система, определяща избора на специалистите. Те имат статут на международни държавни служители.

■ Защо?

Предшественикът на ОИСР бе орган, създаден от Съединените щати и Европа, предназначен да съпътства Плана Маршал за възстановяване след Втората световна война. Същият критерии за придобиване на членство се запази и днес, а именно, че държавата поема ангажимент за принципите на пазарната икономика и плуралистичната демокрацията. Целта на организацията е да "осигури обстановка, в която да се обсъжда и развива икономическата и социална политика".

■ С какви ресурси разполага?

Организацията има общ годишен бюджет възлизаш на **200 милиона долара**, които са разпределени между държавите в зависимост от техния относителен дял и икономиката им.

Тази организация оказва силно обединяващо въздействие върху подходите, насочени към социалните въпроси и по-специално тези, които влияят на икономиката. Установеният подход несъмнено е неолиберален. Много надежди са заложили върху ефективността на пазара по отношение на натрупване на богатство, качество на живота и създаване на технически нововъведения.

ОИСР създава мрежов ефект. Чрез събиране на данни за националните политики в различни области, тяхното сравняване и съпоставяне спрямо неолибералния подход, се поощряват държавите да докажат правотата на избор, който са направили в полза на другите. Тя представя ръководните принципи, които са спечелили доверието на инвеститорите, които идват от самите държави със значимо присъствие в ОИСР (Съединените щати, Япония и Канада).

МОТ

Международна организация на труда

МОТ е най-старата международна организация и бе първата, която се опита да овладее добре глобализацията (и действително е първата, която има необходимите средства да направи това така), още преди да бъде въведен терминът. В системата на Обединените нации МОТ е единствената организация по рода си, която има трипартитна структура на управление: правителства, работодатели и синдикати. Нейният постоянен Секретариат в Женева е Международното бюро по труда (МБТ).

■ Произход и история

През 1860 г. и 1870 г. зараждащото се работническо движение и някои политици започват да проявяват загриженост към много лошата социална обстановка (условия на труд и живот), произхождаща от неистовата експлоатация на работниците по време на първите десетилетия от индустриалната революция. Приоритетите били да се установят законови правила, които биха могли да се приложат във всички индустриални държави за постепенно елиминиране на детския труд, за подобряване на условията на труд - особено за жените - и да се намали продължителността на работния ден (от 12 до 14 часа на ден без почивка или отпуски).

МОТ бе създадена през 1919 г. в рамките на Версайския договор, след няколко опита през началото на 20-ти век, които не довели до нищо съществено в резултат от подготовката за война (1914). Поради тази причина тя бе **създадена, за да контролира икономиката, използвайки ефективни социални мерки** (международни трудови конвенции или стандарти), насочени към предотвратяване на социалния дъмпинг, който бе всеобщо наложен през 19-ти и началото на 20-ти век. Правилно е да се каже, че допреди началото на 1980 г. МОТ бе основният източник на вдъхновение за социалните политики по света.

Три характерни особености

- Една от най-старите международни организации (1919);
- Глобална организация: има 175 държави-членки;
- Оригинална структура: МОТ е трипартитна по структура, управление и дейности, което означава, че се състои от представители от организациите на правителствата, работодателите и синдикатите.

Четири фундаментални принципа, залегнали в дейността ѝ, са основоположени през 1944 г. по време на Международната конференция на труда във Филадельфия. Декларацията (сега приложена към Конституцията) определя фундаменталните цели и задачи на организацията:

- Трудът не е търговска стока;
- Свободата на изразяване и присъединяване е съществен елемент на устойчивия прогрес;
- Навсякъде бедността представлява опасност за просперитета;
- Всички човешки същества, независимо от расата, вероизповеданието или пола, имат правото да се стремят към материално благополучие и духовно развитие в условията на свобода и достойнство, икономическа сигурност и еднакви възможности.

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

■ Пет задължителни фундаментални права

МОТ играе ключова роля в поощряването на фундаменталните социални права по целия свят. Преди всичко петте фундаментални права, които отдавна са залегли в осемте конвенции на МОТ, бяха потвърдени от Конференцията на труда през 1998 г. и сега са задължителни за всички държави-членки на МОТ:

- **Свобода на сдружаване**, на словото и на действие, по-конкретно за синдикатите;
- Правото на **колективно договаряне**;
- Елиминиране на **принудителния труд** (все още използван днес - виж "Принудителен труд");
- **Еднакво третиране** на мъжете и жените и на всички хора независимо от произхода им и социалното им положение. Това включва и еднакво заплащане на труда;
- Постепенно премахване на **детския труд**.

Тези фундаментални социални права, които бяха приети през 1998 г. от Конференцията на труда, са задължителни за всички държави, членуващи в МОТ.

■ Годишен парламент, постоянно бюро

Главният орган на МОТ е **Международната конференция на труда**, която е действително световен парламент по труда. Тя се провежда ежегодно в Женева (Централата на организацията) и трае три седмици. Над 2000 делегати (работодатели, работници и служители, и представители от правителството) са включени при разработването на международните трудови стандарти и мониторинга на тяхното приложение. Напоследък се провеждат дискусии по фундаментални въпроси, като социалното измерение на глобализацията, бъдещето на системата за социална сигурност на работниците в неформалната икономика

Освен това, ежегодната Конференция създава програми и бюджети и избира Административния съвет за тригодишен период. Всяка група (работодатели, работници и служители, и правителство) има своя изборителна колегия и избира своите представители в Административния съвет.

През годината МОТ се управлява от Секретариат, наречен **Международно бюро по труда** (МБТ). МБТ ръководи няколко програми, които се основават на концепцията за "достоеен труд" (справедливи, достойни, изгодни, благоприятни условия на труд) и включват социалната сигурност, безопасни и здравословни условия на труд, равнопоставяне, професионално обучение и дейности в отделните отрасли.

■ МОТ и глобализацията

Победата на пазарната икономика и идеологията ѝ, практиките и маргинализирането на социалните аспекти нямат нищо общо с идеите и ценностите, които МОТ се стреми да поощри. МОТ понесе последиците от това: групата на работодателите и някои правителства, решени да отслабят МОТ през последните години. Привидно МОТ излезе невредима от тази криза, но някои хора биха искали да ограничат действието ѝ само до прилагането на "основните стандарти" и да ѝ попречат за използване на конвенциите на по-високо ниво. Синдикатите трябва да подкрепят политическия избор, който ще доведе до утвърждаване на господството на стандартите на МОТ над исканията, поставени от инвеститорите за конкурентноспособността и доходността. Най-важно е преди всичко способността на МОТ да наложи стандартите си на СТО.

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

Специализиран плуралистичен комитет на МОТ изследва последиците от глобализацията. Той е отбелязал няколко дефицита в социалната сфера, като резултат от процеса на глобализацията. Даден е по-голям приоритет на пазарните интереси, отколкото на интересите на народа.

Комитетът оспорва случая с тази констатация и предлага поредица от инициативи, защото тази ситуация може и трябва да се промени от гледна точка на постигане на глобализация, която поощрява социалната справедливост и която създава достойна заетост и социална защита с ефективни социални, икономически и културни права.

СТО СВЕТОВНА ТЪРГОВСКА ОРГАНИЗАЦИЯ

Световната търговска организация е създадена на 1 април 1994 г. съгласно Споразумението в Маракеш като правоприменик на ГАТТ. Днес СТО има 144 държави членки, които управляват общо 95% от световната търговия (след скорошното присъединяване на Китай). Нейната основна цел е да регулира международната търговия.

Нейният уникален аспект е фактът, че тя не се базира на договор, който е валиден до понататъшно разглеждане, но в замяна на това е въз основа на продължителен процес на договаряне, според определението, дадено от първият генерален директор Renato Ruggero.

Сега СТО е най-мощната международна организация в света:

- защото има властта да създава разпоредби, да ги прилага и санкционира държавите, които не ги спазват;
- защото разпоредбите, които определя, далеч надхвърлят тясно търговските въпроси - всичко друго, което би могло да се свърже с търговията, накратко казано - целият живот на планетата земя - се разглежда като фактор попадащ в това понятие;
- и тъй като СТО функционира без прозрачност и в олигархична система, която подчинява сраните-членки на волята на най-мощните държави (Европейския Съюз, Съединените Щати, Япония и Канада). Официално всяка страна има правото на глас...но не винаги се провежда гласуване! Всички решения се вземат чрез "консенсус", което в края на краищата означава, че те са взети под натискана на най-мощните държави.

■ Против държавата

СТО контролира поредица от търговски споразумения, които постоянно се променят. Целта на тези споразумения е да отслабят мощта на държавата и обществения сектор. В действителност, въпреки че представителите на страните се договарят в СТО, през по-голямата част от времето те преговарят от името на мултинационалите, които доминират в съответните си национални икономики. От споразуменията, които досега са договорени, най-важните са Общо споразумение по митата и търговията (ГАТТ) и Споразумение относно свързаните с търговията аспекти на правата на интелектуалната собственост (ТРИПС). Все пак членките, основали СТО, (всички от които са членки на Обединените нации) предпазливо поставят организацията извън системата на Обединените нации. Поради тази причина СТО е международна институция, която изобщо не е задължена да действа в рамките на Хартата на Обединените нации, или да се съобразява с Универсалната декларация за правата на човека.

Под маската на икономическото развитие, СТО иска да признае правото за едностранно осъждане на държавите, които възпрепятстват изобщо по всякакъв начин, интересите на глобалната икономика. Тя предпазва държавата от отчитане на аспекти, различни от търговията по закон, договор или търговски преговори. Примерът с хормоните в говеждото месо показва ясно това: Европейският съюз бе обвинен затова, че от съображения за безопасност на храната, бе забранил вноса на месо от говеда, които са били хранени с хормони в Съединените щати. Съединените щати подадоха иск по случая срещу ЕС и частният и поверителен "съд" на СТО постанови решение в тяхна полза.

Следователно, СТО дава правото на държавата, или дори на компанията, представлявана от "нейната" държава да атакува и да критикува правителството, което просто прилага дневния ред, който е бил демократично избран за осъществяване.

■ ‘Липса на дискриминация’?

Човешките взаимоотношения са свързани с търговските отношения. Поради тази причина те са предмет на разглеждане в разпоредбите на СТО, които визират, че прилагането на дискриминация не е разрешено. Това изглежда като добронамерено, самоотвержено искане - но СТО използва значението на думата “дискриминация”, вземайки пред вид всяко индивидуално или колективно специфично условие.

Всяка държава е задължена да третира чуждите компании по същия начин, както се отнася към националните компании, и това трябва безпрекословно да се спазва. В края на краищата, няма държава, която да не е в правото си да осъществява индустриална, икономическа или търговска политика, която да взема под внимание специфичната същност на страната, или националните приоритети и потребности. Това е опасно за богатите държави, но то е дори още по-опасно за развиващите се страни. Всички държави ще трябва да се откажат от собственото си законодателство и да подчинят своите граждани на световните търговски норми, които по своята същност покровителстват най-могъщите държави.

■ Против демокрацията

Принципът за свободна търговия, който се третира като неприкосновен, излага на опасност сферата на социалните приоритети, като например: общественото здравеопазване, демократичното обучение, принципът за опазване на околната среда ... и дори демокрацията! В действителност наредбите, наложени от СТО, дерегулират държавата, която не може вече да създаде законодателство, което да е в интерес на народа според неговите потребности. Вместо това, е задължена да създаде законодателство, придържащо се към позициите, установени от СТО - с други думи законодателство без ограничения за компаниите (независимо дали тези ограничения са икономически, социални или се отнасят до опазването на околната среда).

За разлика от ГАТТ, СТО е основана като институция, независима от Хартата на Обединените нации. Концепцията за “човешки права” е игнорирана последователно от новите организации, които смятат, че стоят над другите международни организации, включително и над МОТ, например.

Поради тази причина е необходимо да се възприеме фирмена позиция относно различните проекти, които под претекста, че правят СТО “по-социална”, всъщност имат намерението да разширят сферата на отговорностите ѝ. Например, поддръжниците на “корпоративната социална отговорност”, а също така и някои синдикати сега апелират на СТО да бъде дадена отговорност за прилагането на “социалните клаузи” в международната търговия - това е по-скоро да вземем големия лош вълк да се грижи за стадото с овце. Необходимо е да се направи обратното: СТО и международната търговия, трябва да бъдат предмет на разглеждане в регламентите на ОН и фундаменталните конвенции на МОТ.

(За повече информация: Susan George: “Remettre l’OMC ? sa place”, Attac/Mille et une nuits, 2001. OMC: acteur du processus de la globalisation ; Manuel sur le fonctionnement (The WTO: a player in the globalisation process; manual on the workings of the WTO) (CMT, November 2004, www.gats.org)

ОН

(Обединените нации)

ОН е организация, която има за цел да обедини всички държави по света, за да им даде възможност да работят заедно като спазват Хартата, основната цел на която е сигурността на държавите и създаване на световен мир.

Според традиционната теория, държавите са само “официални” играчи в международните отношения. Те обсъждат помежду си въпроси - обикновено в разговори само между две държави, макар че в редки случаи и някои други са включени - съставят договори и си помагат, или се атакуват взаимно. Използват всички възможни средства за постигане на техния интерес, който е доста различен за отделните държави. Този метод за организация на международното общество е “натурален” метод: той се е превърнал в утвърден посредством прилагането му в няколко държави.

Идеята за създаването на институция, замислена, за да даде възможност за по-состроителни начини на провеждане на дискусиите, не бе прилагана на практика до 20-ти век. Първият опит бе направен през 1919 г. със създаването на Обществото на народите, което в основата си претърпя неуспех. Вторият опит, произлязъл от руините на Втората световна война, в резултата на който Обединените нации бяха официално основани през 1945 г., придобивайки известността на победоносна коалиция в този конфликт.

Хартата, към която се придържат нациите, забранява войната и подкрепя мира и сигурността. Но освен това тя се разпростира още по-далече, като предоставя възможност за сътрудничество по по-широките цели на нациите, като например зачитане на човешките права, утвърждаване на правото на хората за самоопределение и отговорността на членовете за “поощряване на социалния прогрес и по-високо жизнено равнище при по-голяма свобода”.

Обединените нации се подразделят в различни органи: Общо събрание, Съвет за сигурност и Главен секретариат. ОН има също изградени “специализирани институции”, които се стремят главно да поощрят материалното или културно благополучие: МФВ и Световната банка* са всъщност специализирани институции, както и UNICEF и UNESCO.

■ Перспективи

Често ОН са критикувани за неефективност, защото много войни са били предизвикани, откакто е основана тази организация.

Все пак, би било по-добре, да не се съди за организацията по ценностния ѝ облик, а вместо това да се гледа на нея като на представител на значителен прогрес в международните отношения. Организацията играе активна роля в много кризисни ситуации, едновременно и дипломатически, и чрез осигуряване на материално подпомагане (сините каски, помагат на бежанците и т.н.). Макар че в повечето случаи бе невъзможно да играят ключовата роля, която някои хора искат да видят, че изпълняват, ОН често поощряват международните играчи да променят своите позиции и дори своите намерения. Неотдавнашната криза в Ирак е пример от този род: естествено имаше атака, може би дори според планирания времеви график, но ОН осигури дискуссионен форум, който коренно промени геополитическия контекст на тази атака. Международната политика оставя отговорността на отделни нации, чиито отношения са егоистични и ръководени от принципа за оцеляване на най-приспособимите. Но не може да се даде съвсем свободно власт на деспотичната същност на силата: ОН въведоха цивилизацията като фактор, който преди не съществуваше.

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

Освен това, ОН са много активни в области, които са по-маловажни от международните обтегнати отношения. Според Главния секретар това са основните сфери на дейност.

В международното общество по общо мнение суверенните държави са все повече обект на икономически диктати, ОН също имат своята парадоксална роля: те допускат съществуването на всеки многостранен инструмент, който в основата си подпомага господстващия либерален модел (МВФ, Световна банка, СТО и т.н.), но от друга страна очертават пътя на международното право, което се превръща в по-цивилизовано и на глобално общество, което вече е изградено.

Усъвършенстването на правото за намеса и създаването на международен съд, например, са индикатори, които въпреки мудността и грешките, е възможно да накарат глобализацията да се развива, като отчита интересите на прогреса.

■ Има ли реформи в ОН?

Няколко проекти са ангажирани да реформират Обединените нации. Те са насочени към запазването на същите принципи, но преди всичко разработват по-ефективни инструменти за универсалното защитаване на човешките права и постоянните действия за обхващаща целия свят социална и икономическа сигурност. Декларацията за човешки права и двата пакта е наложително да бъдат постоянно съблюдавани и трябва да бъде възможно да се налагат санкции за нарушенията (задължение на всяка страна-членка е да поеме ангажимента за гарантирането на тези права на своя територия и да не допуска държавите, нарушаващи тези права, да се присъединяват към Комисията по човешки права за и т.н.).

Необходимо е също да се създаде **Икономически и социален съвет за сигурност** посредством развитие на сътрудничество между международните институции, които представляват всички области по света и всички социални и икономически актьори. Икономическият и социален съвет за сигурност, трябва да има реални сили и да бъде отговорен за съставянето на законовите правила и процедурите за прилагането им, за да се контролират демократично пазарите и да се поставят приоритети за всички институции да се борят срещу несигурността и бедността и да наложат социалните и човешки цели над икономическите, търговските и финансови дейности.

МЕЖДУНАРОДНИ ИНСТИТУЦИИ

Съществуват много международни организации и институции, болшинството, от които формират системата на Обединените нации и датират от края на Втората световна война (виж карето).

Този речник предоставя по-подробна информация за най-важните организации в нашата синдикална работа (удебелени в черно в таблицата).

Международните институции

В системата на Обединените нации

- ОН (Обединените нации)
- Международният валутен фонд
- Световната банка
- Международната организация на труда
- Световната здравна организация (СЗО)
- UNESCO (култура, образование)
- The FAO (земеделие)
- UNHCR (бежанци)

Извън системата на Обединените нации

- ОИСР (проучвания на индустриализираните държави)
- СТО (Световната търговска организация)
- НАТО (Организация на Северноатлантическия договор)

Всъщност, всичките тези институции са ръководени и контролирани от същите държави (Съединените щати, Япония, всички страни-членки на ЕС и т.н.)

■ Международни стандарти: каква е ролята на държавите ни?

Господстващите държави създават стандарти в рамките на международните институции, но според йерархическа структура:

- задължителни стандарти по икономика, финанси и търговия (МВФ, Световна банка, СТО)
- препоръчителни стандарти по социалните въпроси, здравеопазване и образование (МОТ, СТО, UNESCO).

Това означава, че същите държави могат да имат много различни, и дори противоречиви опции в продължение на една и съща година в две различни институции.

Това шизофренично управление на държавите разклаща основите на демократичното глобално регулиране.

Първоначалното действие трябва да бъде предприето на национално равнище, за да държи държавите отговорни чрез доклади, които след това да се обсъждат публично (национални парламенти, организирано гражданско общество, медии). Това е така, защото държавите трябва да подават редовно обективен доклад, и поне веднъж годишно - позициите, утвърдени от тяхното правителство в различните международни институции (позиция на държавата, последен вот, съгласуваност на позициите и т.н.)

Този национален доклад, който ще бъде представен на избраните представители, националните институции и организираното гражданско общество, трябва да бъде обект на обсъждане и адекватни последващи дейности.

НАТО

(Организация на Северноатлантическия пакт)

Военният пакт НАТО бе създаден през 1949 г. под егидата на Съединените щати, заедно с държавите, географски разположени в Европа и Северния атлантически океан, които усетиха заплахата от Съветския съюз.

НАТО се придържа към рамката на Хартата на Обединените нации, което, означава че страните-членки поемат ангажимента да се въздържат от заплахата, или използване на сила за разрешаване на международни конфликти. Тази предпоставка означава, че пактът е класически съюз за отбрана, който организира законното право на защита, осигурено от Хартата на ООН - всяко нападение срещу държава от специфична географска област, подписала пакта (територията на държавите, подписали пакта техните кораби, и владенията им в Средиземноморието, Атлантическата област на север от Тропика на рака), се счита за атака срещу всички държави, подписали този пакт.

Освен това Пактът е разработил сложна институционална структура, която постепенно обединява военните части и възстановява военното сътрудничество чрез по-тясно политическо сътрудничество. От 1949 г. Пактът категорично е постановил, че от подписалите го се изисква да гарантират стабилност и благополучие, и стремеж да "елиминират конфликта в техните международни икономически политики и да поощрят икономическото сътрудничество между всички тях".

След 1949 г. Пактът се разрасна и оформи по време на Студената война - Гърция и Турция се присъединиха през 1952 г., а Федерална република Германия през 1955 г. (което доведе до създаването на Варшавския договор - подобно групиране в Източния блок).

Пактът е типичен пример за международни отношения по време на втората половина на 20-ти век, период по време, на който имаше забрана по отношение на предприемането на война и поощряването на мира и просперитета като основополагащи ценности. Следователно НАТО е институция, в която доминира военният аспект, но прикрит изцяло зад пацифистко мото (който иска мир, се подготвя война), и тези аспекти са очевидно обект на основните изисквания за неподстрекаваща демокрация - благополучие в сигурността.

Все пак НАТО остава базирана на класическото равновесие на силите и следователно организирана около хегемонията на Съединените щати. Членството в НАТО предполага членство в областта на икономическия просперитет, който споделя взаимно преплитачи се идеологии и това е именно подходът, който трябва да бъде предприет. Най-добрият пример за това е Испания и Фелипе Гонзалез - след като бе избран за говорител на групата, която подкрепяше вота "за" провеждане на референдум в държавата, защото той вярваше, че членството в НАТО е единственият начин, за гарантиране на развитието на държавата. Затова НАТО е изградена от държави, които са военно подчинени на Съединените щати и тяхната икономическа свобода е контролирана от военната им зависимост.

Това е причината, поради която се очакваше новите членове (Полша, Република Чешка и т.н.) скоро да подпомогнат Съединените щати по време на кризата в Ирак и подкрепят НАТО пред Европейския съюз, независимо от факта, че действителното съдържание на договорите трябва да ги накара да се преценят, че с връзките им с Европа са много по-важни.

Днес, въпреки че НАТО загуби противниците си, се опитва да запази съществуването си чрез търсене на нови мисии, въпреки големите трудности. По

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

този път той подсеща страните-членки за слабостта им от военна гледна точка, като подчертава необходимостта им винаги в националните си политики по всички въпроси да взимат под внимание Америка.

ЕВРОПЕЙСКО СОЦИАЛНО НАСЛЕДСТВО

Терминът Европейски социален модел понастоящем се отнася за серия от закони, правила и практики, които отразяват истинското социално измерение в Европа. Но изборът на световен 'модел' е твърде злощастен:

- Вместо да се изгради единен модел, съществуват множество национални модели (виж Работническо представителство в Европа)
- В рамките на Европейския съюз вместо да наблюдаваме 'модел' в действие', ние сме свидетели на нарастващ социален дефицит и дисбаланс в сравнение с Европейския монетарен съюз (виж Европейски съюз)

Вместо 'модел' бихме предпочели термина 'наследство', тъй като съществува неоспоримо наследство, споделяно от Западноевропейските държави. Това е важна дума: в съвременен смисъл наследство е това, което богатите хора оставят на своите наследници и което те някога на свой ред са наследили от своите предшественици. За болшинството хора, които не са наследили много и които няма да завещаят огромни състояния на никого, тяхното 'наследство' е наборът от права, постигнати след вековни борби и това е и основното, което ще завещаем на нашите деца.

Въпреки че индустриалната революция от 19-ти век и дивият капитализъм оставиха народите БЕЗ ПРАВА, в зората на 20-ти век вече започна да се появява определено 'социално наследство', което от този момент продължи да се развива и разпространява във всички европейски страни - винаги базирано на еднакви принципи, макар и осъществявано по различни начини - до 1975 г.

Социалното наследство може да бъде разделено в шест ключови категории, прилагани в цяла Европа и игнорирани (дори обект на завист) извън нея:

- 1. Социална сигурност:** налагане на различни форми на осигуровки (при болест, трудова злополука, безработица, пенсиониране), механизми за социално осигуряване, солидарност и разпределение на доходите. Системите за социално осигуряване също така положиха основите за постепенна еманципация, свързана с полагането на труд: хората получават доходи, без да са принудени да работят изтощително всеки ден от своя живот
- 2. Колективно договаряне** (правото за включване в колективно договаряне): вместо индивидуално договаряне с работодателя, балансът на силите е по-равностоен, ако заетият обедини договорната си сила с други работници и служители при преговори с мениджмънта.
- 3. Граждански свободи и универсално избирателно право:** право на глас са имали първоначално само собствениците на земя. Постепенно разширявано, не без съпротива, то обхванало мъжете, а по-късно и жените. Но имигрантите все още трябва да се борят за правото си на глас, дори и да живеят легално в страната.
- 4. Образование за всички:** през 19-ти век детският труд (на възраст 6-7 годишни) е бил повсеместно явление, но е забранен чрез законодателната практика, предвиждаща задължително образование първоначално до 12 годишна възраст (виж Образование). В по-широк аспект здравеопазването и обществените услуги са част от нашето европейско наследство.
- 5. Социално законодателство:** задължително за всички компании (работно време, здравословни и безопасни условия на труд, професионално обучение, равно третиране и т.н.). През 19-ти век бизнесът считал, че е единственият елемент на обществото, който може да взема решения, свързани с икономическите и социални въпроси. Държавата не се е намесвала в законодателството, особено в социалното (сравнете тази ситуация с днешния Европейски съюз).
- 6. Обществени услуги,** които гарантират на всеки достъп до основни услуги, като

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

например водоснабдяване, електричество, здравеопазване, транспорт, образование, социална защита за хората от всички възрастови групи, култура и т.н. Всички тези услуги са от съществено значение за да могат хората да имат достоен живот.

Всички тези права, които бяха извоювани независимо от съпротивата, която оказваха бизнесът и реакционните сили, допринесоха за социалната кохезия на европейските компании и подпомогнаха развитието на техните технологични и икономически капацитети. Въпреки че се наблюдаваше известен прогрес в ранните дни на Европейския съюз, борбата за отстояване на тези права не беше лесна.

Преди 40 години един белгийски синдикален лидер (Густ Кул, Пръзидент на CSC) направи ясен анализ на ситуацията:

"Всичко, което беше прието на национално ниво, се осъществяваше с нежелание. Капиталистическите сили виждаха европейското изграждане като възможност да си върнат на европейско ниво цялата власт, която бяха принудени да споделят на национално ниво".

■ Как националното законодателство се възприема от Европейския съюз?

В рамките на ЕС синдикатите още от самото начало се опитваха да се уверят, че Европейското законодателство ще заимства - и подобри - социалното наследство на съответните страни-членки (виж цитата от Густ Кул).

ЕС запази и наистина консолидира това наследство в редица области, като равенство на половете, определени аспекти от здравословните и безопасни условия на труд и т.н..

И обратно, основните концепции, залегнали в изграждането на Европа и особено тези, приети от Маастрихтския договор, изложиха на опасност и дори подкопаха основите на социалното законодателство без да има ясна визия кога или как Европа ще бъде в състояние да изгради свои силни демократични управленски структури и ще успее да наложи своите социални приоритети.

Това поставя въпроса дали ЕС е компонент на глобалната пазарна икономика и движеща сила зад неолибералната глобализация, или по-скоро алтернативна политическа, икономическа и социална структура, базирана на своето уникално социално наследство?

Няма еднозначен отговор на този въпрос: ЕС е и двете неща едновременно. Той е един от полюсите за развитие на капиталистическия свят, благодарение на своята търговска и технологична мощ, както и на облика на европейските фирми на международната арена, а неговите национални и международни политики са пропити от духа на неолиберализма.

Но ЕС е също така и политическа структура, която се явява посредник на правителствата, политическите партии, членовете на Европейския парламент и актьорите на гражданското общество.

Така че има много опити за предприемане на действия и арени за спорове, преговори и противопоставяне, базирани на европейското социално наследство.

Борбата за 'различна Европа' представлява основна стъпка към различен тип глобализация, насочена към обогатяване на социалното наследство, което ще завещаем на бъдещите поколения.

■ Опонентите на социалното наследство са все още активни

Действайки безотговорно към бъдещето, както винаги, работодателите, бизнесът и политическите сили показаха своята враждебност към европейското социално

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

измерение по време на дебатите по Хартата за фундаменталните права на ЕС и по дейностите, свързани с европейската конституция.

Европейските работодатели направиха всичко възможно, за да попречат на преговорите по Европейските колективни споразумения, постановени от Договора за ЕС.

■ Предизвикателства пред социалното наследство

Отново ли се поставя под въпрос социалното наследство?

Имаше много опити да се подкопае сърцевината на нашето социално наследство чрез:

- Общото разпространяване в Европа на все по-несигурни работни места и влошаване на условията на труд;
- Влошаване на системите за социално осигуряване;
- Влошаване на колективното договаряне и връзките между синдикатите и работодателите;
- Отслабване и частична приватизация на обществените услуги.

Социалното наследство може да бъде утвърдено и подоброено чрез текстове (като Хартата за фундаменталните права на ЕС и поемане на роли от страна на съответните социални и икономически актьори и чрез Европейски колективни споразумения и колективно договаряне) и политики (ревизираната Лисабонска стратегия, социално включване и т.н.).

Борбата за 'различна Европа' е основна стъпка към различен тип глобализация, насочена към обогатяване на социалното наследство, което ще завещаем на бъдещите поколения.

ПОЛИТИКИ ЗА СТРУКТУРНО ПРИСПОСОБЯВАНЕ

Политиките за структурно приспособяване са политики, наложени от МВФ* и Световната Банка * на държави в затруднено финансово положение. Държавите-реципиенти трябва да приемат тези политики, за да получат 'помощ' (т.е. заемите, от които се нуждаят спешно) от тези институции. Целите на тези политики са да подпомогнат държавите от Юга да изплатят техните дългове. За тази цел въпросните страни трябва поемат курса на монетаристична политика, драстично да намалят държавните разходи - дори това да означава оттегляне от социалните политики - и да фокусират цялата си икономическа мощ върху износите.

Трябва да бъде осъзната истинската същност на политиките за структурно приспособяване - прецизно, практично междудържавно осъществяване на неоколониални* взаимоотношения, вдъхновени от Вашингтонския консенсус*. Същите доминиращи актьори (като САЩ, Европа и МВФ), които през 60-те години отхвърлиха исканията за структурни реформи, поставени от страните от Третия свят и търсеха 'нов световен икономически ред', сега налагат тези структурни приспособявания. С други думи, националните демокрации и човешки права сега трябва да бъдат приспособени към ограниченията, наложени от печалбите и натрупването на капитали.

■ Драстично намаляване на обществените разходи

За постигането на икономически баланс, плановете за структурно приспособяване налагат драстично орязване на 'непродуктивните' социални бюджети (образование, здравеопазване, осигуряване на жилища и инфраструктура), замразяване на заплатите и намаляване на персонала в обществения сектор. Естествено, орязването на социалните бюджети се отразява директно върху всички граждани.

Тези политики принуждават държавите да преустановят субсидирането на основните продукти като хляб, ориз, мляко, захар и горива. За да бъде компенсирана липсата на гарантирана минимална заплата, страните от третия свят традиционно настояват за запазване на цените на основните хранителни продукти и услугите от първа необходимост на определени поносими нива. МВФ и Световната банка настояват за преустановяването на подобни субсидии. Най-бедната част от населението е директно засегната от тези действия. Цените на основните хранителни продукти се увеличават и цените на горивата, (необходими за производството на тези продукти) също скачат неимоверно. Така че за хората става много трудно да си готвят и да си преваряват водата, за да става питейна, което от своя страна води до разпространяване на болести, като например, холера. Точно това се случи в Перу, след като президентът Алберто Фуджимори приложи политика за структурно приспособяване през 1991 г.

Цените на обществения транспорт също се увеличават и влияят на земеделския пазар. Дребните фермери, които трябва да транспортират своята продукция до градските пазари, са пряко засегнати от повишаването на тези цени. По-ниско ниво на прием на необходимите дневни калории, инфлация и липса на икономическа дейност са основните последици от плановете за структурно приспособяване. Ето няколко примера:

- През 1991 г., перуанският президент Алберто Фуджимори приложи условията, поставени от МВФ и Световната банка. Само за едно денонощие цената на петрола скочи 31 пъти, а цената на хляба - 12 пъти; минималната заплата намаля близо с 90% през последните 15 години.
- През 1989 г., избухнаха бунтове в Йордания, в които бяха убити 12 души, след

като беше обявено, че МВФ е наложил увеличение на цените на горивата.

- През май 1998 г., субсидиите за продуктите от първа необходимост в Индонезия бяха премахнати и това доведе до масови бунтове. През февруари 2000 г., след споразумение с МВФ индонезийското правителство увеличи цената на петрола с 30% и цената на електроенергията с 20%, и същевременно оряза бюджетите за здравеопазване и образование.

■ Деervalвация и монетаристична политика

Деervalвацията на местната валута означава поевтиняването ѝ в сравнение със стойността на долара или еврото. Принципно, това би трябвало да улесни страните при износа на продукция в други държави, които желаят да плащат в долари. Но това, от друга страна, увеличава цените на вноса и в резултат на това затруднява хората и компаниите. Още повече, за да бъдат изплатени дълговете, които обикновено са фиксирани в долари, трябва да се увеличи износьт на стоки. Но това е абсурдно, тъй като този подход се прилага спрямо няколко държави едновременно, или по-точно спрямо всички бедни държави рано или късно.

В резултат, истинското последствие от деervalвацията е увеличаване на разходите за живот, увеличаване на дълговете (тъй като се налага по-голям износ на стоки, за да бъдат изплатени) и конкурентна спирала, движеща се надолу по отношение на бедните държави.

Същевременно политиките за структурно приспособяване налагат монетаристична политика на държавите, т.е. високи лихвени проценти и невъзможност за кредитиране. Теоретично, това би привлякло инвеститори, но кои инвеститори (освен краткосрочните спекуланти) ще рискуват да вложат пари в една нестабилна страна под претекста, че нейната национална банка ще наложи високи лихвени проценти? Истинският резултат е, че дребните производители ще затънат в дългове рано или късно и че вътрешният дълг ще се увеличи.

Комбинацията от тези опции, наложени безпоощадно върху държавите, които нямат избор, принуди Йозеф Щиглиц (бившият вице-президент на Световната банка) да заяви, че политиките на МВФ са несъвместими с официално заявените благородни цели на тази институция, но вместо това дейностите и целите на Световната банка са да обслужва интересите на финансовата общност.

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ

Корпоративната социална отговорност, или КСО съкратено, е управленски подход, използван от компании, желаещи да интегрират в тяхната политика загриженост за устойчиво развитие. Тя се базира на убеждението, че въпросните компании имат какво да спечелят чрез развиване на “социални” или “етични” практики.

В Европа тази тема придоби съществено значение през 90-те, основно в големи компании, докато в САЩ тя е обичайна практика от доста време.

Европейската Комисия е превърнала КСО в основна тема. Затова тя възнамерява да окуражи практиките за прилагането на КСО, които могат да приемат формата на комуникационни инструменти (етикети, кодове за поведение, харти, ангажименти и др.), средства за докладване (социални доклади и оценки) и инвестиции в етика.

■ Защо компаниите искат да бъдат “социални”?

С настъпването на индустриалния капитализъм през 19-ти век, ширещата бедност сред работническата класа и началото на синдикалното движение събудило страх сред бизнес лидерите, че ще бъдат наложени законови задължения върху тях, или че ще ограничи тяхната абсолютна власт. Това се е случило по времето, когато те започнали да развиват покровителствени политики, които предлагали предимства за работниците и за техните семейства. Днес, както тогава, компания, която се страхува от правни или договорни задължения, наложени върху нея, често предпочита да прави “доброволни” публични обещания.

Най-малкото в Европа, за разлика от САЩ, където връзката между бизнеса и благотворителността остава изключително важна, ние сме избягали от тази покровителствена логика, благодарение на общо разпростиращата се социалната сигурност и на трудовото законодателство - на първо място и най-вече това се отнася за онези закони, които налагат подписване на колективните споразумения. За нас е ясно, че закон, който е приет по демократичен път и се прилага за всички, или колективен трудов договор дори с ограничено покритие, представлява огромна крачка напред, в сравнение с ерата на “великодушието”.

■ Кодекси за поведение и етикети: Кой ги създава? Кой ги наблюдава? И кой потенциално би трябвало да е санкциониран?

Днес има множество различни етикети, обикновено създавани от частни компании за одит, понякога заедно с НПО и /или със синдикатите. Тази ситуация води до объркване, смут и до неприемлив парадокс, че много “доброволни” етикети или кодекси за поведение всъщност са твърде ограничени в сравнение с мерките, уредени в закон или във фундаменталните конвенции на МОТ. За нас основният принцип е, че “законът е винаги на първо място”. По тази причина вместо да се “награждават” компаниите, които претендират, че правят добро, би трябвало да бъдат наказвани компаниите, които не спазват своите задължения.

Естествено е, че на национално ниво предпочитаме закона пред “доброволните кодекси”. Но кой би трябвало да създава международните стандарти? Това е основната роля на МОТ, роля, която вече е била приета по различни поводи.

На второ място, кой би трябвало да е отговорен за УДОСТОВЕРЯВАНЕ прилагането на тези стандарти на практика? Нашият опит на синдикалисти показва, че свободата на сдружаване сама по себе си е тази, която дава възможност на онези директно засегнати хора, в т.ч. работниците, да се възползват от стандартите, които ги защитават и те да изискват прилагането им чрез постигане на задоволителен баланс на силите. В действителност, с

изключение на много ясно планираните целеви кампании, вкл. за селско-стопански продукти, наблюдението от инспектори и одитори се оказва трудно, скъпо и несигурно, особено при случаи, включващи подизпълнители, неясно формулирани услуги, сложни съставни продукти и други подобни. Методите, които могат да се приложат относно бананите или кафето, трудно могат да бъдат приложени, когато става въпрос за кола или за част от софтуер.

Наистина трябва да се внимава, за да не се допуска наказание на потърпевшите. Например, ако мултинационална компания не спазва задължителните социални правила, да се бойкотира такава компания не е оптималното оръжие, защото в резултат на него ще пострадат работниците. Това е още един аргумент в полза осигуряване на правни инструменти, които да са в състояние да налагат наказание върху самата мултинационална компания.

■ А как стои въпросът за връзките с международната търговия?

Много дискусии се фокусират върху прилагането на КСО в международната търговия. Това е абсурдно и опасно. Абсурдно е, че детският труд се третира като скандален, ако се използва за производството на играчки в Китай, които после се продават на Запад, но не и когато играчките се произвеждат в Китай и се продават пак там! Да, международната търговия е дейност, която трябва да се съобразява със социалните норми, нито по-малко, нито повече в сравнение с всяка друга икономическа дейност.

Опасно е също така, защото комбинирайки “социалната отговорност с международната търговия” би могло да се стигне до познатото преди подчиняване на социалната отговорност на изискванията, свързани с международната търговия. Всеки е убеден в изключително негативната роля, която играе СТО по отношение на здравето, благосъстоянието и фундаменталните човешки права в страните на Север, и още повече в тези от Юг. В този контекст ние смятаме, че е безотговорно и изключително опасно към СТО да се адресират задачи или отговорности, свързани със социалните стандарти. Възгледите на ЕС по този въпрос са неясни, неопределени и лицемерни, двулични, особено по въпроса защо ЕС иска да включи социалните стандарти в задачите на СТО и защо вярва, че това ще има две предимства - първо, да се облекчи глобалния капитализъм “морална маскировка”, като ѝ даде легитимност и второ, като засили властта на СТО, която е - нека да не забравяме - най-мощната и най-малко демократичната организация в света.

■ Въпросът за инвестициите в етика

Накрая в това кратко представяне по въпросите, свързани с КРО, ще се спрем на станалата много модна напоследък концепция за “инвестициите в етика”.

На първо място, една от тези думи съдържа лъжа, тук “инвестиция” няма нищо общо с действия по инвестиране за производство, създаване, развитие, или каквото и да било в тази връзка. Тук просто това означава депозиране на пари с цел да се придобие пенсия, в общия случай без изобщо да се прави фактическа инвестиция. Много важно е да се прави разграничение, тъй като се говори за инвестиция, но всъщност пенсията е тази, която се насърчава. Наистина ли трябва да споменаваме факта, че пенсиите ВИНАГИ се приспадат от благосъстояние, произвеждано някъде от работниците?

Това може да се види най-малкото в Европа, където разговорите за инвестиции в етика служат основно да се “продаде” идеята за пенсионните фондове на обществото.

И най-накрая има и технически проблем, който не дооценява сладостта на разговора за инвестициите в етика. Вашата банка гарантира, че парите от този

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

или онзи депозит няма да отидат за търговията с оръжия и вие аплодирате това. Но това, което пропускат да Ви кажат, е че само малка част от парите, които тя получава, са предмет на това условие. Откакто никоя банка, най-общо казано, не отпуска 99% от нейните заеми на търговци на оръжие, ангажиментът, направен относно Вашия депозит, не струва нищо и дори не променя нищо!

■ Перспективата пред профсъюзите

Въпросът за кодексите на поведение, частните етикети и така наречената “корпоративна социална отговорност” оформят контекста, в който дебатът, водещ началото си от 19-ти век се води и в началото на 21-вия, дебат, в който демократичната държава на благоденствието, се е изправила срещу патернализма и “частния закон”.

Основният въпрос е как ние да спечелим тази историческа битка отново, и този път не само в рамките на нашите национални граници, но и на световната сцена. Кой може да повярва искрено, че Майкрософт, Мак Доналдс или Вивенди ще застанат днес начело на тази битка?

ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ /или услуги от общ интерес/

Всяка компания управлявана и/или контролирана от правителството и която възнамерява да отговори на потребностите, които се считат важни за обществото. В различните европейски страни тези услуги се осигуряват от правителствата или от частично приватизирани компании, които се субсидират от обществени фондове и които трябва да осигурят определени услуги на обществото. На европейско ниво терминът 'услуги от общ интерес' обхваща този широк спектър от организации и компании.

■ Основен социален прогрес

'Обществените услуги' са изобретение на 20-ти век. Страните дълго са водили войни за пари извън техните граници, развивали са такава политика в техните граници и секли и емитирали пари. Всеобщото изборително право и работническото движение засилват потребността от истински обществени услуги за гражданите, които да задоволяват нарастващите потребности: от обучение, здравеопазване, транспорт, електроенергия и т.н..

Необходими са три елемента, които да доведат до създаване на обществени и да гарантират тяхното правилно функциониране:

- Адекватно финансиране, или общо финансиране (чрез данъци, плащани от всички граждани), или ограничено (чрез потребителски такси), или най-често срещаната система - комбинация от двете (например здравеопазване или обществен транспорт)
- Правила и наредби за предоставяне на услуги (продължителност на услугите, равен достъп и т.н.)
- Съгласуван или одобрен монопол върху обществения сектор (например квалификации за преподавателите).

Решението на обществото да включи дадена дейност в сферата на обществените услуги, а не в частния сектор, принципно означава следното:

- Да бъде избегната **конкуренция на цените** и следователно да бъдат наложени стандарти за качество. Не на занемарените ж.п. услуги като тези във Великобритания, не на частните училища, управлявани от шарлатани и т.н.;
- Да бъде избегната **конкуренцията, свързана с разходите** и следователно защита на високо качествените работни места. Във всички страни обществените услуги са били крепост на синдикатите и Кейнсианските правителства често са ползвали 'щедри' социални политики в обществените услуги, за да привличат работещи от останалите сфери на пазара на труда.
- Да бъде избегнато **изключването на бедните** и следователно да се отстоява равенството. Истинската демокрация трябва да включва това измерение; правото на глас, но без право на жилище, правото на здравеопазване, безплатно образование и т.н. - всичко това е фикция.

■ Три проблема

Без да поставяме под въпрос нашия стремеж към Европейски модел на силни обществени услуги, ние трябва и да подчертаем трите основни ограничения, свързани с принципите, споменати по-горе:

- Първо, повечето хора по света никога не са извличали полза от тези услуги или като резултат от либералните политики (в англо-говорящите страни), или като резултат бедността в държавите (Третия свят). Правото на достъп до обществени услуги трябва да бъде универсално право; и наистина то е част от

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

фундаменталните права, прокламирани от ООН и МОТ;

- Второ, правителствата често са използвали 'обществените услуги' за много по-нечестиви цели. Провъзгласявайки мотото 'приватизирайте печалбите и социализирайте разходите' работещите на загуба услуги бяха национализирани - не за да служат на хората, а за да пазят интересите на други частни - и печеливши - сектори;
- И накрая, общественото финансиране на обществените услуги изисква разширена легитимност. Гражданите трябва да чувстват и осъзнават, че обществените услуги са в техен интерес. Какво щеше да се случи, ако вместо да демократизират обществото училищата възпроизвеждаха йерархията на социалните класи и насочваха бедните деца към работни места за бедни хора? Какво би се случило, ако общественият транспорт не функционира както трябва, или закрият някои спирки?

Тези слабости и преди всичко налагането на либералната офанзива дискредитираха концепцията за обществените услуги, а понякога дори и синдикатите. Още повече, че Европейският съюз и Световната търговска организация са изключително силни актьори в приватизационния процес, както и МВФ, благодарение на тяхното оръжие - дълга.

Идеята за 'универсални услуги' - частна и обезсилена версия на обществените услуги - не е в състояние да изпълни целите на обществените услуги. Дефинирането на обществените услуги или услугите 'от всеобщ интерес' е едно от основните политически предизвикателства пред Европа. За доказателство, разгледайте основните трудности, възникнали през последните няколко години, свързани с опитите да се създаде Европейска директива за услугите от общ интерес.

■ Най-голямата кражба на всички времена

Масовата приватизация на обществените услуги беше едно от основните икономически събития в края на 20-ти век и според Жерар Де Селис - най-голямата кражба на всички времена. Дъг Хелинджър, бивш консултант на Световната банка твърди, че това е най-големият трансфер на обществена собственост към частната сфера, на която сме били свидетели. През периода 1980-1995 г. над 6 800 държавни предприятия са били приватизирани, главно в държавите от бившия Източен блок и Третия свят. И тази цифра не включва обществените компании, които просто са били ликвидирани. Активите от печалби на Юг и на Изток са попаднали в ръцете на западни МНК, които, заедно с местния елит, - са били основните благодетелствани от тези процеси на приватизация.

Тази масова приватизация изпълни някои от целите, стоящи в дневния ред на неолиберализма, включително отслабване на синдикатите, заграбване на държавните компании и националните ресурси от страна на МНК, както и трансформирането на икономиките в огромни пазари, чрез издаването на милиони нови акции, захранвали борсовия пазар през 80-те години - и за известен период от време - са оправдавали фикцията, че този фондов пазар е демократичен.

(За повече информация: G. De Selys : "Prive de public. A qui profitent les privatisations ?" - EPO - 1995, стр. 200. Eug?ne Mommen : "Qualite publique et critique civile: debout les usagers!" - Labor - 2002, стр. 96)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ

Някои ключови дати

1951: Договорът за ЕОВС. Споделена институция с Европейските ресурси за въглища и стомана. Важни социални мерки за работещите в тези сектори.

1957: Договор на Европейската общност за атомна енергия и Договор за европейска икономическа общност - ЕИО, подписани в Рим. Потвърждаване на избора за Европейска политическа и икономическа интеграция. Създаване на институционалната рамка. ЕО е посветена на насърчаване на икономическия и социален прогрес и високо равнище на заетост.

1973: Разширяване на ЕИО /9 страни/ с включването на Ирландия и Великобритания.

1974: Първи социални директиви.

1979: Първи директни избори за Европейски парламент.

1981: Гърция се присъединява към ЕИО /страните-членки стават 10/.

1985: Проект за създаване на Единния европейски пазар. Нео-либералната позиция се приема за водеща.

1986: Португалия и Испания се присъединяват към ЕИО /12 страни-членки/.

1986: Единният Европейски Акт реформира Договора от Рим:

- създаването на единния пазар се ускорява
- дава се приоритет на икономическите интереси пред социалните
- безопасността и здравето при работа се включват в мерките на единния пазар и
- Европейският социален диалог се признава, наред с потенциалните европейски договорни споразумения.

1990: Решение да се създаде постепенно Монетарен съюз с независима Централна Банка - път към създаване на единна европейска валута.

1991: Договорът от Маастрихт. Създаване на строга монетарна и бюджетна дисциплина. Социалните въпроси стават неразделна част от потребността за конкуренция.

1993: Създаване на Единния европейски пазар.

1995: Австрия, Финландия и Швеция се присъединяват към ЕС /15 страни/.

1996: Договорът от Амстердам.

- Приет е Пактът за стабилност /строг и контролиран режим на икономически ограничения за държавния бюджет/
- Приема се Социалният протокол, ЕС приема като своя отговорност по политиките за количеството и качеството на заетостта и в тази връзка за равенството на половете. На социалните партньори се позволява да участват в Европейските правни процедури и да сключват трансгранични договорни споразумения.

1999: Даден е официален старт на еврото /Евро зоната е съставена от 12 страни/.

2000: Договорът от Ница

- Подготовка за разширяването с десет нови страни /ЕС да стане 25 страни-членки/
- Изменение на процедурите на ЕС по обръкващ начин
- Приемане на Европейската Харта за фундаменталните права

2003: Предоставяне на текста на Конвенцията, създаващ проекто-договора за Конституцията на Европа. Наред с ясния прогрес /относно международните инструменти за социални и човешки права, включване на Европейската харта за фундаменталните права, по-добри демократични процедури, потенциал за социалните политики с включването на икономически и социални актьори/, проектодоговорът отново потвърждава правото на свободна търговия, заедно с неолибералното мислене и превръща социалните въпроси зависими от потребността за конкуренция. Проектодоговорът е подложен на одобрение в 25-те страни-членки, които ще трябва да го приемат или отхвърлят.

2004: Присъединяване на 10 нови страни /от Централна и Източна Европа/ към ЕС /25 страни-членки/.

■ Причините, които стоят зад Евроинтеграцията: една различна историческа визия

В края на Втората световна война /1945 г./, голямата авантюра, която представлява европейската интеграция, се възползва от идеите за мир, укрепване на демокрацията и от френско-германското помирение с възгледа да се сблизат хората. Обаче ние не бива да забравяме, че тези “велики идеи”, които са прокламирани, са използвани да се прикрият два други мотива:

1. Хората са искали да покажат, че социалното пазарно стопанство е било в състояние да постигне повече от съветската икономическа система (социално И икономическо постижение)

От падането на комунизма на Изток през 1989 г. вече няма външен икономически натиск за гарантиране на добро социално и демократично качество в нашите страни и ние сме свидетели на силни тенденции от страна на нашите правителства да намалят това качество;

2. Стартът на ЕИО /в края на 50-те, началото на 60-те г./ съвпада също така с времето, когато народите от Африка, Азия и Латинска Америка са прокламирали желанието си за независимост и самоопределение. Нашите правителства намериха смисъл в изграждане на Общия пазар в Европа, защото бившите форми на колониализъм (колониална администрация) се превърнаха в неработещи.

Оттогава западните страни обаче създадоха нови методи за доминация /например “дългът на третия свят”/.

И така, ясно е, че почти 50 години с общ пазар, повишеният обмен на контакти и култура между народите в ЕИО означава, че нациите в близост помежду си са склонни да бъдат разглеждани като “съседи”, а не като “чужденци, които трябва да се страхуват”.

Но все пак този аргумент за Европа, живееща 50 години в мир, не дава пълната картина. Не показва, че стабилността на малко ядро от европейски страни е била постигната, само защото конфронтацията между Изтока и Запада е била експортирана след десетилетия войни в бедните континенти. Пропуснато е да се спомене, че институцията ЕС не иска да помага за избухване на граждански войни, които да се провеждат на нейния праг /Ирландия, Испания и др./ . Също така е пропуснат да се спомене фактът, че през годините общият пазар е толерирал близкото присъствие на диктатури /тези на Франко в Испания и Салазар в Португалия, между другото/; и се разпростира над много стриктното наблюдение, което за десетилетия е било наложено на Западна Германия.

■ Политическата система на ЕС: един демократичен дефицит?

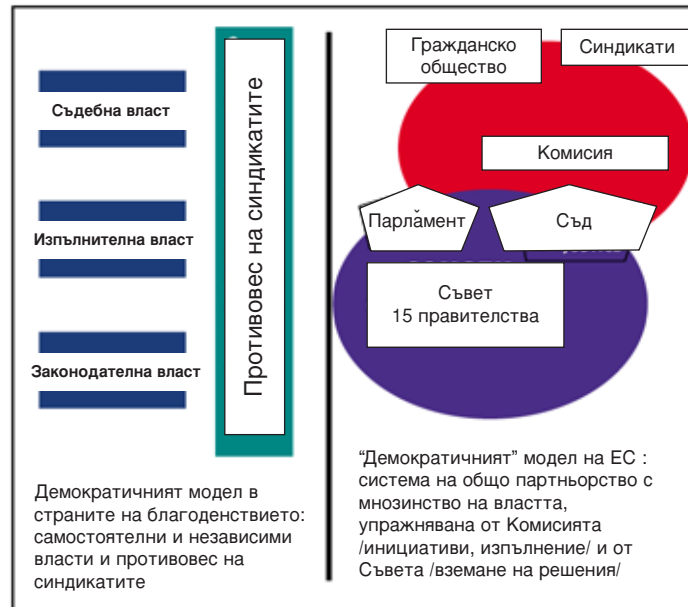
Демократичната политическа система на дадена страна би трябвало да се основава на критерии, които са много различни от тези на ЕС. Три основополагащи принципи за демокрацията трябва да се използват като основни отправни точки:

1. Политическата легитимация на обществените институции и суверенитета на нацията;
2. Демокрацията не съществува без свобода на огласяване на колективните спорове;
3. Независимостта и разделението между трите конституционни власти: изпълнителна (правителство), законодателна (Парламент) и съдебна (съдилищата). Независимостта допълнително се подсилва от припознаването на противостоящите си сили, а на първо място сред тези сили е синдикалното движение.

С оглед на тези три изисквания, ние можем да видим три фундаментално противоположни ориентации:

1. **Дипломатическите** преговори между страните, които са основали политическата система на ЕС. Дипломатическата власт остава определящ фактор - не само във всяко изменение на основния договор /Договорът от Рим/, но също и във всекидневните политически процедури, защото Комитетът на постоянните представители от различните страни-членки на ЕС - COREPER - действа като филтър, който подготвя и организира решения (зад затворени врати), които след това ще се вземат от Съвета на министрите, който най-общо само провежда дискусии върху около 20% от решенията, които могат да бъдат взети /и то само най-деликатните/. Следователно ЕС няма за цел да базира своята политическа система върху гражданите и техните желания.
2. Това е **технократска** система /първоначално повлияна от експерти и хора, овладели добре технически работата си и от бизнес лобистите в частност/. Това означава, че политическите избори и проекти, приети от ЕС, клонят да бъдат представени като единствено възможното техническо решение, което по силата на своята природа, не може да бъде подложено на дебат /виж лишените от граждански права и доста позорни технически стандарти за монетарната и бюджетна конвергенция, приета в Маастрихт/. Тази система не е основана на демократични дебати, организирани предварително, а по-скоро на това, че експертите ръководят взетите решения. Това обяснява защо Европейският парламент играе твърде маргинална роля в европейския процес на вземане на решения.
3. **Още по-лошо: Европейската политическа система не уважава демократичния принцип, който регламентира, че трите власти трябва да останат разделени и независими.** Наистина ЕС се превръща в огромна мрежа, съставена от множество асоциации и организации, които са почти като малки сателити (или партньори) на власт, където изпълнителната и съдебната власти са неясно разграничени и съдебните власти гарантират преди всичко реда на цялата система. Делът на изпълнителната власт би трябвало директно да бъде трансфериран към бизнес-сферата и към компаниите (съ-управление). Оставили са ни да вярваме, че трябва да бъдем бдителни относно политическата интервенция - но не и за намесата на пазарните сили: ето защо на Европейската Централна Банка - ЕЦБ - е гарантирана пълна независимост и не може да бъде санкционирана от политически орган или институция на ЕС. ЕЦБ обаче се опитва да създаде впечатлението, че се вслушва в "пазарните искания". Дори федералният резерв на САЩ няма такава абсолютна власт.

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

■ Европа, която ние желаем

И така, Европейската интеграция е една чудесна идея - но ограничена от историческата динамика на капитализма и претопена от света на бизнеса. За да се обезпечи това, че конструкцията на един “все по-затворен” Съюз е успешна, трябва да се предприеме радикално различен подход:

- Отвореност, която се основава на солидарност спрямо останалия свят да организира форми на търговия (свободно движение на хора, знания, култура и технологии) с други регионални групи, основани на уважението на свободния избор за развиване на политики, дефинирани от хората, а **не от** неолибералната крепост Европа, което окуражава, като резултат от нейната рестрикция по отношение на имиграцията, развитието на недеklarирания труд и която действа, заедно със САЩ, като един от най-важните играчи в налагането на неолиберализма върху останалата част на света;
- Европа, която продължава да представлява модел /който да бъде експортиран/ за разширяване на демократичните права и благоденствие за всички нейни граждани, които живеят в рамките на територията ѝ чрез по-справедливо преразпределяне на богатството, а **не на властта**, която непрекъснато се стреми да отслабва в интерес на печалбата на малцина, напредъкът постигнат след 150 години на тежки социални битки и усилия от синдикатите, за да доведат до общество със солидарност в заплащането. Нуждата на обществото да разглежда критично и да бъде активно ангажирано по демократичен път с оглед на институциите означава, че системата не може да обхване твърде много граждани - трябва да има дискусия за границите, които трябва да се създадат, за да се осигури системата да е достатъчно малка, за да може да се контролира демократично от обществото. Ние трябва да работим за развиване на сътрудничеството между различните групи страни на регионална основа, не просто да търсим да създаваме огромни образувания, които не могат да бъдат контролирани;
- Европа, която търси да спазва важните екологични баланси и тази Европа, която се старее да намали редица източници на замърсяване, да гарантира основните природни ресурси за всички, и да съдейства за техники, които причиняват малко или никакво замърсяване **в противовес на Европа**, която е диктувала догма на свободната търговия, имаща за резултат разпространяване на безумни форми на

ИНФОРМАЦИОННИ ФОРМУЛЯРИ

търговия, които са изключително скъпи от гледна точка на прехосани ресурси и замърсяване и която е отишла към превръщането на основни природни ресурси в прости стоки, които могат да бъдат приватизирани. Социалната и екологична демокрация ще бъде развивана в Европа по-скоро чрез обновяване на обществените услуги и сектори, отколкото чрез разрушаването им.